

Kar trikrat „Zlati Merkur“

Visoko mednarodno priznanje „Zlati Merkur“ sta med 206 dobitniki v svetu dobila IMV in Novoles, med 9 posamezniki pa je Jurij Levičnik, generalni direktor IMV

29. septembra so v veliki dvorani Doma sindikatov v Beogradu svečano podelili 206 mednarodnih priznanj „Zlati Merkur“. Letos je Jugoslavija kot država prirediteljica dobila 103 mesta za razdelitev, druga polovica priznanj pa je bila za ves ostali svet.

Med 17 priznanji, podeljenimi letos v Sloveniji, je zasle-

izjemne napore vsega kolektiva nedvomno pa ima za tak razvoj veliko zaslug generalni direktor Levičnik. Dve priznanji, po deljeni IMV, sta jasen dokaz, koliko IMV v svetu velja.

Delegacija občinske skupščine je v torek čestitala tudi Novolesovcem, kajti tudi ta kolektiv si je visoko mednarodno priznanje zaslužil z delom, katerega dober glas seže daleč prek meja domovine.

R. B.

NOVA RTP – Letos, ko mineva 80 let, odkar je dobilo Kočevje elektriko, so za občinski praznik odprli novo 110/20 kV razdelilno transformatorsko postajo, ki bo omogočala nadaljnji razvoj gospodarstva v občini. (Foto: J. Primc)

Umrl Mirko Jakše

Ob zaključku redakcije smo zvedeli za žalostno vest, da smo Novo-meščani, hkrati pa vsa slovenska in jugoslovanska javnost izgubili Mirka Jakšeta.

Izhaja iz napredne Jakšetove-Perove družine v Novem mestu, po poklicu pa je bil diplomirani pravnik. Po vojni je opravljal vrsto odgovornih dolžnosti v Beogradu bil je v diplomatski službi v Bruslju, v Pari-

zu, v Adis Abebbi, nazadnje pa veleposlanik SFRJ v Siriji. Vedno se je rad vračal v Slovenijo, zlasti v Novo mesto, kjer se je čutil domačina. Zadnja leta mu je predvsem razrahljano zdravje cmogočilo službovati doma. Bil je pomočnik glavnega direktorja tovarne zdravil Krka, hkrati pa podpredsednik Gospodarske zbornice SRS. Za svoje požrtvovalno delo je prejel več visokih odlikovanj in priznanj.

Zahrbtna bolezen ga je iztrgala iz naše srede, še polnega snovanja novih načrtov. Mirko Jakše bo pokopan danes, 6. oktobra, 1977 ob 16. uri na ljubljanskem pokopališču Zale.

OCENA ZA NAZAJ, UKREPI ZA NAPREJ

V Brežicah se bo danes popoldne sestel komite občinske konference Zveze komunistov z namenom, da bi ocenili poslovanje delovnih organizacij v letih 1972 - 1976 ter se izrekli o razvojnem programu in nalogah, ki čakajo samoupravljalce, predvsem pa komuniste pri uresničevanju zastavljenih načrtov za obdobje 1976 - 1980. Na današnji seji bo razen tega tekla razprava o tem, kako uresničujejo svoje funkcije upravni organi občinske skupščine, o čemer je pripravila oceno osnovna organizacija ZK v skupščinski upravi.

PRAZNIK PAPIRNICARJEV

Tovarna celuloze in papirja v Krškem je bila gostiteljica udeležencev XIX. športnih iger slovenskih papirničarjev, ki so 30. septembra in 1. oktobra pomerili svoje moči v različnih športnih disciplinah. S tem srečanjem so se pridružili praznovanju petstoletnice Krškega in počastili zaključek programa modernizacije v tovarni „Djuro Salaj“.

ODLIKOVANA LOVSKA ZVEZA KOČEVJE

Na nedavni proslavi ob 70-letnici lovske organizacije v Sloveniji, ki je bila v Ljubljani, so podelili več priznanj in odlikovanj zaslužnim lovskim organizacijam in lovcem. Eno najvišjih odličij, red za lovske zasluge prve stopnje, je prejela tudi Lovska zveza Kočevje.

TISOČ EVIDENTIRANIH

Občinska konferenca SZDL Kočevje je doslej dobila v okviru pravnih na volitve, ki bodo prihodnje leto, predloge za okoli 1.000 možnih kandidatov za razne dolžnosti. Kar 800 predlogov je dobila iz 22 delovnih organizacij in tozdov, ki zaposlujejo nad polovico vseh zaposlenih v občini.

Za četrtek napovedujejo padavine, v petek še nestalno vreme, proti koncu tedna izboljšanje.

I. Z.

Najvišje priznanje Dolini in ZKGP

Ob prazniku občine Kočevje odprli novo razdelilno transformatorsko postajo, v soboto pa bodo še dve farmi – Nova manifestacija bratstva med občinama Dolina in Kočevje

Osrednja svečanost ob letošnjem prazniku občine Kočevje je bila v ponedeljek, 3. oktobra. Na skupni seji občinske skupščine Kočevje in družbenopolitičnih organizacij je spregovoril o dosežkih in načrtih občine predsednik inž. Savo Vovk. Ob tej priložnosti so prebrali tudi sklep o podelitvi letošnjih najvišjih občinskih priznanj, Šeskovih nagrad, ki sta jih prejela pobratena občina Dolina pri Trstu in Združeno kmetijsko gozdarsko podjetje Kočevje, ki praznuje letos 25-letnico obstoja.

Po seji, ki je bila v isti dvorani, kot leta 1943 Kočevski zbor, je bil za vse udeležence koncert moškega pevskega zbora iz Kočevja, nastopila pa je tudi skupina mladih recitatorjev

Popoldne so na cestah vpadnicah v kočevsko občino – odkrili občestne table, na katerih je napisano, da je občina Kočevje pobratena z občino Dolina pri Trstu. Osrednja svečanost ob odkritju teh tabel je bila na vpadnici iz smeri Broda na Kolpi in sicer v Petri. Odkritja se je udeležila tudi delegacija pobratene občine Dolina.

Svečanosti ob prazniku občine so se začele že v petek popoldne s tradicionalnim tekom pionirjev in mladine po ulicah Kočevja in z otvo-

ritvijo razstave likovnih del učencev osnovnih šol. V soboto popoldne so odprli novo razdelilno transformatorsko postajo 110/20 kV, popoldne pa je bila v Pokrajinskem muzeju otvoritev arheološke razstave „Prazgodovinski depo Debeli vrh“. Svečanosti so se nadaljevale s torkovim koncertom moskovskega godalnega kvarteta in včerajšnjim gostovanjem Mestnega gledališča ljubljanskega.

ZA „BETI“ DRUGA ZLATA KOŠUTA

Na beograjskem sejmu mode, ki se je začel 1. oktobra in se bo končal v nedeljo, razstavlja tudi metliška „Beti“. Belokranjsko podjetje je ponovno dobilo lepo priznanje, zlato košuto, in sicer za bombažasto spalno srjaco. „Beti“ ima tako že drugo zlato košuto, prvo pa je dobila pred dvema letoma.

TRAVNA GORA POD SNEGOM

V nedeljo, 2. oktobra, se je ponovila slika izpred štirinajstih dni, ko je bil del ribniške občine pod snegom. Najbolj je snežilo na območju Travnogore, Loškega potoka in Glažute. Sneg je začel padati že v dopoldanskih urah in ga je po nekeje do 15 centimetrov.

VRTEC VABI

Ob tednu otroka je sevniški vrtec Ciciban ponovno odprl svoja vrata tudi otrokom, ki sicer ne zahajajo vanj v varstvo. V torek popoldne so vzgojiteljice priredile za te malčke zabavne igrice na igrišču, danes ob 16. uri pa bodo uprizorile v prostori vrta lutkovno igrico „Zajčkova lušica“.

RIBNICA: TOPNIČARJI SLAVE

Jutri, 7. oktobra, je dan topništva. Ob tej priložnosti slavi tudi Ribniška vojaška enota. Pripadniki JLA bodo imeli več svečanosti in prireditev, na katere so povabili tudi predstavnike družbenopolitičnih organizacij in mladine. Razen tega bodo na sam praznik športna tekmovanja ekip JLA in drugih iz Postojne in Ribnice. Zvečer ob 20. uri pa bo v domu JLA koncert zagrebškega ansambla „Diamanti“ s pevcem Duškom Lokinom. Nastopila pa bo tudi humoristka Nela Eržišnik.

Knjižničarji o knjigi in o sebi

Novomeška občina spet gostila slovenske knjižničarje – na Otočcu – Čopovo diplomu sta prejeli tudi Lea Grabrijan iz Črnomlja in Ema Štrumbelj iz Kočevja

Letošnje strokovno posvetovanje in 23. občni zbor Društva bibliotekarjev Slovenije je bilo od 29. septembra do 1. oktobra na Otočcu pod pokroviteljstvom tovarne zdravil Krka. Tega zborovanja se je udeležilo okoli 250 knjižničarjev iz raznih krajev Slovenije. Gostitelji so zanje pripravili nastop dolenjskih besednih ustvarjalcev, koncert mešanega pevskega zbora Krke in izlet po Trdinovih poteh.

Prvi dan so podelili tudi tradicionalne Čopove diplome, najvišje priznanje za področje knjižničarstva v Sloveniji.

Dobitniki so: višja knjižničarka Lea Grabrijan, vodja Ljudske knjižnice v Črnomlju, višja knjižničarka Ema Štrumbelj, vodja Ljudske knjižnice v Kočevju, višja knjižničarka Marija Iskrenovič, vodja Knjižnice Ivana Cankarja na Vrhniki, višja knjižničarka – specialista Miša Sepe, vodja republiške matične službe in višji bibliotekar – specialist dr. Bruno Hartman ravna-

telj Univerzitetne knjižnice v Mariboru.

Na občnem zboru, opravljenem ob koncu strokovnega posvetovanja, so opravili nekatere stanovske dolžnosti in za novega predsednika Društva bibliotekarjev Slovenije izvolili Mako Veselka, ki je to funkcijo opravljal že do zdaj.

Strokovni posvet je bil na temo „Knjiga išče bralca, bralec knjigo“, kar se vsebinsko ujema z akcijo „Knjiga in družba“, geslo pa se prilepa tudi letošnjemu mesecu knjige.

„Kultura in splošna ljudska obramba“

V Novem mestu prvi vsejugoslovanski posvet o kulturi in SLO

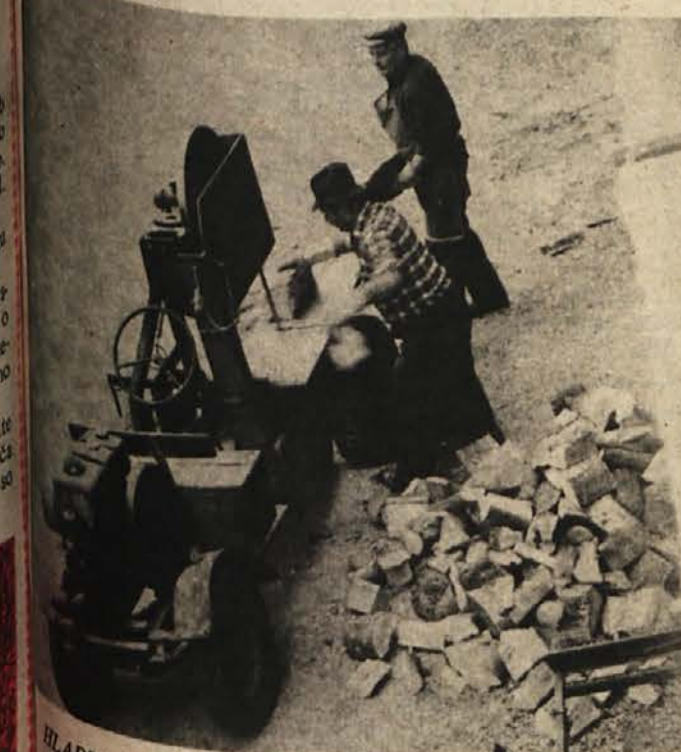
V novomeškem Domu JLA se bo začelo v sredo, 12. oktobra, prvo vsejugoslovansko posvetovanje na temo „Kultura in splošna ljudska obramba“. Tridnevno delovno srečanje več kot 400 strokovnjakov in družbenih delavcev bo začel Franc Setinec, sekretar izvršnega komiteja CK ZKS.

V konceptu SLO imata kultura in umetnost, ki ju moramo vsekakor šteti za sestavino družbene reprodukcije, izjemno vlogo in pomen, kar so v Sloveniji med drugim potrdili tudi tehni Komunisti oziroma akcija „Človek, delo, kultura“. Kažipot je prav gotovo povezanost kulturne dediščine in NOB s sedanjo dejavnostjo kar bodo na posvetovanju poudarili tudi govorniki. To smemo zapisati že ob bežnem preblistku zajetnega svežnja gradiva, ki je prispelo z vabilom za udeležbo na to tribuno.

Za udeležence posvetovanja so pripravili tudi nekaj kulturnih prireditev. Tako bo ob koncu prvega dne v dvorani Doma JLA Partizanski pevski zbor iz Ljubljane izvedel koncert partizanskih in revolucionarnih pesmi v četrtek bo partizanski večer, v petek popoldne pa bo ogled Baze 20.

ZDRUŽITEV SLUŽB

Na osnovi analize o delovanju delegatskega sistema se je v kočevski občini začela tudi akcija za združevanje skupnih služb vseh občinskih SIS s področja družbenih dejavnosti. Od takega združevanja ni pričarvanja večjih pocenitev delovne teže služb, ampak predvsem boljše delo služb, kar bo ustvarilo pogoje za boljše samoupravno delovanje teh SIS.

BLADEN PIŠ UDOBJA – Ni še tako davno, ko je bil stari „cirkular“ v tem času prva skrb slehernega meščana. Časi so končne peči je obsodila škrtost in modernost stanovanja, pa je samo še simbol idiličnega pozabljenega in „obnožnega“ zimovanja. Toda žaga še vedno drda, ostri kraljski zlati vredne metre, njihov rezki zven pa draži vseh lastnike družbenih stanovanj, ki plačujejo mrz in se vladila nad nedolžnimi radiatorji. Kolikokrat jih bo posledje se redukcija, snežni metež, neodgovornost? (Foto: J. ...)

Predsednik republike Josip Broz Tito, ki nadaljuje izredno živahno državniško in diplomatsko dejavnost, se je v Beogradu pogovarjal s predsednikom vlade republike Paname, brigadnim generalom Omarjem Forrijosom.

Pogovor je zajel običajen pregled dvostranskih odnosov ter mednarodno politično sceno. Pri tem sta državnikoma še posebej pozorno razpravljala o dejavnosti neuvršenih in nekaterih kriznih žariščih.

Torrijos pri Titu

Sporazum med Panamo in Združenimi državami Amerike o vrnitvi panamskega prekopu sta oba državnika ocenila kot spodbudno znamenje in dokaz, da je mogoče s strpnim pogajanjem na mirnem način doseči pravične rešitve tudi zamotanih mednarodnih problemov.

Jugoslovanski predsednik je sprejel tudi bivšega predsednika britanske vlade in poslanca spodnjega doma Edwarda Haetha, s katerim se je dalj časa prijateljsko pogovarjal.

KARDELJ V ZDA

Medtem pa nadaljuje Edvard Kardelj svoj obisk v Združenih državah Amerike, kjer je imel doslej že veliko pogovorov — med drugim tudi z ameriškim predsednikom Jimmyjem Carterjem — in srečanji.

Ta srečanja so potrdila, da so odnosi med dvema državama dobri in se ugodno razvijajo kljub temu, da imata o nekaterih mednarodnih vprašanjih sicer različna stališča, in kljub temu, da ostajajo še vedno v teh odnosih, žal, nekatere neurejene postavke — tako na primer delovanje Jugoslaviji sovražne fašistične emigracije v Združenih državah Amerike

Ameriška stran je v pogovorih znova zatrdila, da spo-

štuje in ceni delovanje Jugoslavije kot neuvrščene države in da dosledno podpira njeno neodvisnost, samostojnost in ozemeljsko nedotakljivost.

Še posebej pristržna pa so bila srečanja Edvarda Kardelja z Američani jugoslovanskega rodu, ki so pomemben člen v zblizevanju dveh narodov in držav. Ob tej priložnosti je Edvard Kardelj izrazil zahvalnost za podporo, ki jo je ves čas in jo še vedno izraža Jugoslaviji velika večina jugoslovanskih izseljencev. Rojakom je v krajšem nagovoru približal tudi značilnosti našega notranjega razvoja in politike neuvršenosti.

NOVO OBDOBJE?

Skupna ameriško-sovjetska izjava o Bližnjem vzhodu je tačas še vedno v ospredju pozornosti in to ne brez razloga, saj pomeni v zadnjih letih verjetno najpomembnejši korak naprej k dokončni ureditvi bližnjevzgodnega labirinta.

V tej izjavi, ki sta jo objavila zunanja ministra Vance in Gromiko po pogovorih v Washingtonu, je ameriška stran prvič priznala, da bo treba zagotoviti zakonite pravice palestinskega ljudstva.

Združene države Amerike in Sovjetska zveza menita, da je v okviru trajne in pravične rešitve arabsko-izraelskega spora mogoče urediti vse specifične postavke, vstevši problem umika izraelskih vojsk iz ozemlja, zasedenega leta 1967, palestinsko vprašanje vključno z zagotovitvijo zakonitih pravic palestinskega ljudstva, ustavitve vojnega stanja ter vzpostavitev normalnih mirovnih odnosov, nedotakljivosti in politične neodvisnosti.

Izrael je izjavo takoj zavrnil in napovedal nekatere posebne ukrepe (celo uvedbo izrednega stanja), medtem ko jo je arabska stran sprejela z zadovoljstvom.

JANEZ CUČEK

KLJUB PROTESTOM — Izraelci naseljujejo zasedeni breg reke Jordan kljub protestom svetovne javnosti in svojih zaveznikov, Združenih držav Amerike. Izraelska vlada le izjemoma kaj ukrene, da bi to preprečila. Na sliki: eden izmed redkih primerov, ko so izraelski policaji prisilili naseljence da so se umaknili z okupiranega ozemlja skupaj s montažno hišo, ki so jo tja kanili postaviti. (Telefoto: UPI)

Ne le novo ime za stare odnose

Povezovanje proizvodnje in trgovine: brez celovitosti ne bo šlo

Procesi, ki jih je sprožil zakon o združenem delu glede preobrazbe trgovine oziroma njenih novih odnosov s proizvodnjo in potrošnje, so nedvomno že pokazali prve uspehe. Vendar to še zdaleč ne pomeni, da bi lahko že govorili o bistvenih spremembah na tem področju.

Ze površne ugotovitve kažejo, da so se na tem področju doslej očitno preveč ukvarjali z organizacijskimi, tehničnimi ali pravnimi vprašanji, vse premalo pa so razmišljanja in predlogi prodirali v vsebino torej k idejnopoličnim, ekonomskim in družbenim rešitvam. In ne samo to: mnogi pogovori so jasno pokazali, da so v teh dejavnostih preveč pričakovali pomoč od zunaj, od tako imenovane „politike“, namesto da bi se opirali na lastne noge. Ne gre pa seveda pozabiti opozoril o dokaj močnih odporih, o nepoznavanju bistva oziroma ustave usmeritve ter lokalističnih in podobnih težnj, ki so nasprotovale slehernemu povezovanju preko določenih, zlasti občinskih meja.

Pomanjkljivosti pri tem povezovanju je čutili predvsem pri vprašanih združevanja dela in sredstev, pri skupnih načrtih

razvoja, pri delitvi prihodka in tveganja na trgu. In ker šepamo pri takih konkretnih zadevah, je razumljivo še prevelik korak med teorijo in prakso.

Statistični podatki sicer kažejo, da samoupravnih sporazumov med proizvodnimi in trgovinskimi organizacijami združenega dela niti ni tako malo, vendar že površen pogled na vsebinske zadeve, kot opozarja strokovnjaki, jasno kaže, da so stopnje povezovanja in sodelovanja izredno različne. To bi bilo sicer že kar razumljivo ker se mora vsaka stvar graditi in se razvijati. Bolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da gre vse preveč le za obnavljanje starih kupoprodajnih odnosov, pri čemer so stare medsebojne pogodbe dobile le novo ime — samoupravni sporazumi. Mnoge zadeve, o katerih bi se morali povsem jasno dogovoriti, naj bi namreč bile, kot je možno velikokrat prebrati, urejene s posebnimi samoupravnimi sporazumi, ki naj bi jih sklenili kasneje.

Čeprav je taka ocena nujno splošna, pa je gotovo verjeti poglavitnim kritičnim opozorilom ki trde, da nam doslej še nikjer ni uspelo v tem sodelovanju zajeti celotne vsebine odnosov, ki temeljijo na zakonu o združenem delu.

In ko ocenjujemo to povezovanje, ne smemo nikakor pozabiti na urejevanje odnosov med trgovino na drobno in potrošniki. Tukaj je uresničevanje zakona o združenem delu resnično šele v povojih, saj lahko doslej govorimo le o začetkih organiziranja potrošnikov v okviru krajevnih skupnosti in morda o določenih uspehih, predvsem političnih, pri odstranjevanju nesprejemljivega obnašanja do potrošnikov. Zato tudi nimamo nikakršnih praktičnih izkušenj, kaj šele samoupravnih sporazumov, s katerimi bi lahko potrošniki vplivali na promet in proizvodnjo blaga. In vendar bi bil verjetno prav ta pritisk, če nam bi uspelo organizirati ga v okviru SZDL, poglavitna prisila za vsebinsko urejevanje celovitega povezovanja med proizvodnjo in trgovino.

JANEZ KOROŠEC

POLITIČNO PODZEM-LJE NE MIRUJE niti za trenutek in o tem so se lahko konec minulega tedna še najbolj prepričali Italijani, ki so z grozo opazovali poboje na ulicah v Rimu in nekaterih drugih mestih. Spopadi med skrajno desnico in levico so spremenili pločnike v bojišča, kjer je tekla tudi kri, ki se je mešala z ognjem zažganih avtomobilov. Teh so samo v Rimu poškodovali ali uničili več kot dvesto. Policija je le z največjo težavo obvladovala položaj, v nekaj primerih pa je lahko preprečila hujše spopade med skrajnimi levičarji in neofašisti le s svarilnimi streli in solzilnim plinom. Ta novica se je kar ujemala z odisejajo japonskih ugrabiteljev — pripadnikov „Rdeče armade“ — letala DC-8, ki so v Daka, glavnem mestu Bangladeša, zamenjali sto potnikov za šest svojih kolegov, ki so jih morali izpustiti iz japonskega zavora in jih izročiti teroristom. Ti pa so razen tega dobili še šest milijonov dolarjev. In če k temu dodamo, da zahodnonemška policija še vedno ni uspela odkriti ugrabiteljev enega vodilnih zahodnonemških industrijalcev, je scena mednarodnega političnega terorizma kar dobro dočutna... Nasilje, ki ne rešuje ničesar...

***
IN ČE SMO ŽE PRI BOLJ ALI MANJ POJASNJENIH SKRIVNOSTIH, dodajmo tem še eno, ki pa ima svoje korenine kajpak drugje. V zambijskem glavnem mestu Lusaka sta se srečala zambijski predsednik Kenneth Kaunda in premier južnorodezijskega rasističnega režima Ian Smith. Pogovarjala sta se o nekaterih vidikih angloameriškega načrta za rešitev južnorodezijskega problema. Najbolj zanimivo pa je to, da sta se sogovornika po vseh znanih sodeč domenila za popolnoma tajno srečanje, da pa ga je potem Ian Smith iz doslej neznanih razlogov prekršil. ***

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Jesenski dogovor za akcijo bi lahko dejali seminarju, ki so ga organizirali republiška konferenca SZDL Slovenije ter svet Zveze sindikatov in Zveza socialistične mladine na Bledu.

Najprej so zbrani aktivisti pozorno spremljali obširno razlago tovariša Sergeja Kraigherja, predsednika Predsedstva SR Slovenije, o izrednem pomenu dela tovariša Kardelja — Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

O Kardeljevi knjigi

Tovariš Kraigher je med drugim poudaril, da se kaže nezadostna razvitost in negiranje političnega pluralizma kot dela našega pluralizma interesov v nepopolnosti delovanja naših družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter njihovih organov, v nezadostni razvitosti družbenih organizacij ter društev ali podcenjevanju njihove družbene vloge, z druge strani pa tudi v politizaciji tistih interesov, ki bi se po svoji naravi lahko reševali tako na idejnem, kulturnem in znanstvenem področju, kot tudi reševanje problemov, takih, kakršni so po svoji vsebini in funkciji, in ne kot odnose med ljudmi, ki jih je treba reševati s političnimi sredstvi.

O akcijskih pripravah na kongrese ZK je zbranim nato spregovoril tovariš Franc Šetinc, pri čemer je nanizal celo vrsto nalog, ki jih bo potrebno v času pred kongresoma reševati še bolj zavzeto, predvsem pa manj deklarativno.

Član Predsedstva Slovenije tovariš Janez Vipotnik pa je v oceni naše varnostne situacije poudaril pomen, ki ga imajo pri varovanju našega ustavnega reda ljudje, saj je pri tem njihova vloga navkljub delovanju ustreznih specializiranih družbenih meha-

nizmov nenadomestljiva ter zato neprecenljiva.

Udeleženci seminarja so z veliko pozornostjo spremljali tudi razmišljanje predsednika RK SZDL Slovenije, ki jim je orisal nekatere značilnosti mednarodne situacije in vlogo Jugoslavije pri tem.

Seminaristi so sklenili posvetovanje z dogovorom o prioriteti nalog,

INTERESI DELA IN ZNANJA

Delegati republiške konference SZDL Slovenije ter republiškega sveta Zveze sindikatov so se sestali na skupni konferenci in ocenili uresničevanje delegatskega sistema ter priprave na volitve v prihodnjem letu.

Najprej so poslušali tehtno razčlemba že prehojene razvojne poti ter njenih prihodnjih ciljev, del svojega referata pa je predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič namenil tudi nekaterim vprašanjem zunanje politike ter pri tem dejal: „Opozoril bi samo še na pomembnost Kardeljevih razgovorov v ZDA, ki bodo nekako zaokrožili naše odnose z veliko trojko. Končal bi z mislijo, da Jugoslavija še nikoli ni bila trdnje zasidrana med množicami po svetu, njen ugled in vrednost še nikoli nista bila na višji ravni, da pa obenem, in prav zato, še nikoli ni bila s svojo pozitivno alternativo vojni, uničenju, blokoma, izkoriščanju in neenakopravnosti bolj izpostavljena pritiskom in vsakršnemu intrigranju mračnejših sil.“

V svojih sklepih, ki se nanašajo predvsem na volitve so delegati obeh družbenopolitičnih organizacij med drugim zapisali, da si je potrebno prizadevati, da bodo v delegacije izvoljeni ljudje, ki se aktivno zavzemajo za uresničevanje usmeritve družbenega razvoja.

MILAN MEDEN

TELEGRAMI

NEW DELHI — Uradna indijska agencija Samacar je sporočila, da so v Delhiju aretirali bivšega predsednika vlade Indiro Gandhi. Indijska agencija še dodaja, da so Indiro Gandhi aretirali pod obtožbo, da je za časa svoje vladavine zlorabila uradni položaj. Skupaj z bivšo predsednico so zaprli tudi štiri bivše kongresne ministre in še sedem drugih oseb.

ZENEVA — Tu se nadaljujejo pogovori o izdelavi sporazuma o popolni in splošni prepovedi poskusov z jedrskim orožjem. Na pogovorih sodelujejo delegacije ZDA, Sovjetske zveze in Velike Britanije. Pogovori o prepovedi jedrskih poskusov so se začeli že leta 1958.

RAVALPINDI — Pakistanska federacija dela je od vojaške vlade zahtevala, naj takoj posreduje, da bi zajela množično odpuščanje z dela, ki čedalje hujše prizadeva delavski razred. Po podatkih iz časopisja se je samo v septembru prijaviło več kot 13.000 odpuščenih delavcev.

DUESSELDORF — Vrhovno sodišče dežele Nordrhein-Westfalen je obnovilo nalog za aretacijo teroristov Marka Krpana in Pavla Peroviča, ki ga je pred nekaj meseci izdalo na zahtevo Jugoslavije, da bi nevarna zločince izročili SFRJ. Pred senatom deželnega sodišča v Duesseldorfu se namreč terorista že tretji teden zagovarjata zaradi poskusa uboja vicekonzula Vladimira Topića.

WASHINGTON — Etiopska delegacija v Združenih narodih je objavila sporočilo, v katerem je rečeno, da se ne bodo začeli pogajati s Somali, dokler somalske čete ne bodo opustile svojih ekspanzionističnih namenov. V sporočilu tudi pravi, da je Etiopija žrtve z ničemer izzvalne agresije in da ima pravico, da se brani.

Iz zadnjega PAVLIHE

— Kaže, da je naš novi direktor prej delal na ver-skem področju, saj se ob tem, kar počnemo, samo križa ...

— Dobro, objavili bomo tvoj članek o neodgovornem obnašanju posameznikov v kolektivu, ampak posledice pripiši pa sam sebi!

Teden otroka

"Srečen otrok v zdravem okolju!" naj ne bo le geslo

Sedemdeseta leta je OZN proglasila za desetletje razvoja in zahtevala, da je treba do 1979, ki bo mednarodno leto otroka, zagotoviti vsem otrokom iz dežel v razvoju pitno vodo, prehrano, zdravstveno varstvo, vzgojo in izobrazbo.

UNICEF, mednarodna organizacija za pomoč otrokom pri OZN, že poltretje desetletje načrtuje za svetovni dan otroka posebne akcije in spodbuja odrasle, da bi kar najbolj skrbeli za vsakršni razvoj otroka. Tokratna akcija poteka pod geslom "Vodo vsem otrokom sveta!" To ni nič naključnega spriča dejstva, da več ko 500 milijonov otrok občuti pomanjkanje zdrave vode in da 5 milijonov otrok umre pred enim letom starosti zaradi zstrupljene vode.

V Jugoslaviji razširjamo dan v teden otroka in danes samo sredi letošnjega, ki poteka od 3. do 10. oktobra pod geslom "Srečen otrok v zdravem okolju!"

Pravimo, da je otrok naše bogastvo, bodočnost. Cilj tukajšnje družbe je srečen otrok. Z delom hočemo doseči pogoje za zdravo in srečno otroštvo bodočih oblikovalcev socialistične družbe. Otroci raste v okolju; to pa ni le čisti zrak, bistra voda ali urejena sosebska, okolje so tudi starši, vzgojitelji, učitelji, sploh družba. Naloga slednjih je, da s tej družbi primernimi odnosi pri delu, v družini, na cesti, povsod in do vsega dajejo zgled otrokom, jim zagotovijo zdravo okolje, pač takšno, da bodo v njem lahko dozorevali v celovite osebnosti.

D. R.

OBLETNICA PRVEGA TEČAJA STROJEPIŠK

Slovensko društvo steno-grafov in strojepiscev bo v soboto, 22. oktobra, v Črnomlju organiziralo tovariško srečanje v počastitev partijskih in Titovih jubilejev. To srečanje, v okviru katerega bo tudi tekmovanje strojepisk, bo obenem tudi počastitev obletnice prvega partizanskega tečaja strojepisk, ki je bil 1944 na osvobojenem ozemlju v Črnomlju pod vodstvom Frančke Dolenc.

TEŽAVE Z GRADNJO NA VINICI

Na Vinici je že dalj časa posebno pereče vprašanje, kako ljudem zagotoviti stavbna zemljišča. Pomanjkanje gradbenih parcel privatniki dobro izkoriščajo in prodajajo zemljo po skoraj nedosegljivi ceni. Zazidalni načrt za Majer je sicer izdelan in sprejet, vendar je zemlja last tujega državljanca. Treba bo začeti razlastitveni postopek in seveda zagotoviti denar za plačilo zemljišča.

Odločata volja in organiziranost

Sama vroča želja še ni porok za uresničitev programa - V Dolnji Straži poslej drugače

Pretekli torek je bil v Dolnji Straži razširjen sestanek vaškega odbora SZDL, kateremu so prisostvovali tudi predstavniki Občinske kon-

ZBORNIK PRIPRAVLJEN, FILM POSNET

Le kratek čas je še do največje slovesnosti v letu, do proslave petstoletnice mestnih pravic v Krškem. V pripravljalnem obdobju je bilo napravljen ogromno delo in občani so posvetili temu svoje moči na vseh delovnih področjih. Mesto kaže obnovljeno zunanost, dograjen je delavski dom in vrsta drugih objektov, napisan pa je tudi obsežen zbornik, ki bo izšel v 4.000 izvodih. Sedanja podoba Krškega in njegov delovni utrip bo prikazal dokumentarni film, ki so ga posneli v barvah.

V petih občinah ista raven

Regionalna zdravstvena skupnost združuje sredstva za dodatni program - Ocenili so dobre in slabe lastnosti gradiva o novem zdravstvenem sistemu

29. septembra so delegati skupščine regionalne zdravstvene skupnosti Novo mesto sprejeli sporazum o solidarnostnem združevanju sredstev za uresničevanje dodatnega programa. Za vse zavarovance bo ista raven zdravstvenega varstva, združili pa so tudi sredstva za investicije širšega pomena.

Seja se je začela z vprašanji, ki so bolj izzvenela v zahtevo, da bi prihodnji obravnavali že večkrat zahtevano poročilo zdravstvenega centra. Kot je pojasnil dr. Albin Pečaver predstavnik te delovne organizacije, nihče nič ne skriva, saj je bilo poročilo objavljeno v internem glasilu novomeškega zdravstva, pač pa je do kratkega stika prišlo največ zato, ker do

nedavnega ni bilo ljudi, ki bi to pripravili.

Delegati so obravnavali tudi gradivo za štiri nove samoupravne akte, ki jih je dala v razpravo Republiška zdravstvena skupnost. Pri tem so poudarili - na osnovi razprav po občinah - da je med prednostmi novega sistema šteti zlasti usklajevanje dohodkovnih mož-

nosti zdravstvene skupnosti in zavarovancev, da pa bi bilo potrebno gradivo dopolniti. Predlagali so enotno doplačilo za vse zavarovance, naj zobozdravstvo ostane med pomembnejšimi zdravstvenimi storitvami in še nekaj drugih sprememb. Pri tem so delegati poudarili, da novega sistema kot celote ne gre zavreči, ampak poskrbeti, da bo v gradivo vneseno to, kar delovni ljudje želijo.

NOVO MESTO: STARA NAVADA...

Na zadnji seji občinske zdravstvene skupščine je dr. Kvasič razpravljal o preventivi in poudarjal škodljivost kajenja z navedbo praktičnega primera. "Če nekdo pokadi v delovni organizaciji vsako uro eno samo cigareto, pomeni, da med delovnim časom dela uro manj. V kolektivu z več sto ljudmi dobimo izračun, da cela brigada zaposlenih ne dela zaradi kajenja." To je navedel poleg zdravstvenih argumentov.

Nekaj zatem pa je predsednik skupščine Roman Čelesnik pozval k odmoru z besedami: "Oddahnimo si vsaj pet minut za 'čik' pavzo..."

VARNOSTNI INŽENIRJI IN TEHNIKI NA OBISKU V IMV - Pretekli teden je Industrijo motornih vozil v Novem mestu obiskala delegacija varnostnih inženirjev in tehnikov iz Nove Gorice. V spremstvu vodje varnostne službe v IMV inž. Branka Koširja so si ogledali proizvodno avtomobilov v Novem mestu in proizvodnjo prikolic v Brezicah. (Foto: J. Simičič)

Varnostniki obiskali IMV

Obisk varnostnih inženirjev in tehnikov medobčinske zveze v Novi Gorici - Koristna izmenjava izkušenj

V četrtek, 29. septembra, so obiskali Industrijo motornih vozil v Novem mestu in njen tozd v Brezicah predstavniki društva varnostnih inženirjev in tehnikov iz Nove Gorice. Najprej so si ogledali proizvodno avtomobilov v Novem mestu, potem pa so odpotovali v Brezice, kjer so si ogledali proizvodnjo prikolic. Po tem so se pogovarjali o organizaciji varnostne službe v IMV.

Ugotovili so, da bi se za boljše varstvo pri delu morale prizadevati tudi družbenopolitične organizacije, med njimi najbolj sindikat in Zveza komunistov. Tako se ne bi dogajalo več, da bi skušale delovne organizacije povečati produktivnost na račun zmanjševanja stroškov za varnostna sredstva. Dobro delujoča varnostna služba lahko samo prispeva k zmanjšanju stroškov proizvodnje in časa. Tako so lani v IMV zmanjšali za 40 odst. število poškodb, kar pomeni pridobitev 5000 delovnih dni. Tako velik uspeh so lahko dosegli, ker so sproti reševali vsa vprašanja s področja varstva pri delu. Med temi prizadevanji velja omeniti veliko skrb za izobraževanje. Inž. Branka Košir, ki v IMV vodi službo za varstvo pri delu, je povedal, da poteka

jo tečaj iz varstva pri delu v IMV vse leto.

Potrebe po izmenjavi izkušenj se kažejo tudi na Dolenjskem. Vendar pri nas še nimamo društva, čeprav izpolnjujemo pogoje in to terjajo tudi potrebe po izboljšanju varstva pri delu. J. SIMIČIČ

Praznik, rojen med NOB

V spomin na tragične dogodke pred 25 leti so občani KS Otočec praznovali krajevni praznik

V spomin na tragične dogodke pri Beceletovi jami v jesenskih dneh 1942 praznuje krajevna skupnost Otočec 23. september kot svoj krajevni praznik. Tako je bila v soboto, 24. septembra, ob 19.30 v obnovljenem kulturnem domu na Otočcu proslava, s katero so družbenopolitične organizacije v sodelovanju s krajevno skupnostjo in osnovno šolo dostojno obudile spomin na dogodke iz narodnoosvobodilnega boja, ki so neločljivo povezani s prebivalci otoške krajevne skupnosti.

V kulturnem programu so nastopili učenci osnovne šole, osrednja

POBUDA OD SPODAJ

Krajevne skupnosti ob cesti Brod na Kolpi-Cabar (se pravi iz občin Kočevje, Delnice in Cabar) so sklenile, da bodo posredovale pri svojih občinskih skupščinah, naj čimprej izdelajo tehnično dokumentacijo za posodobitev te ceste. Cesta je namreč ozka in nevarna, posebno pozimi, ko je včasih komaj prevozna ali celo neprevozna. Krajevne skupnosti so tudi nakazale možnost, kako bi to cesto lahko hitro uredili, in način financiranja.

kulturna točka večera pa je bil obisk moškega pevskega zbora z Ruperč vrha. V govorih je bil ponovno oživilen dogodek pri Beceletovi jami, bolj podrobno pa je bil orisan lik domačina, komunista Alojza Gregorčiča, ki je bil z drugimi ujet pri Beceletovi jami, nato zverinsko pretepen in mučen ter ustreljen v Krašovčevem gozdu pri Pljuski 23. 9. 1942.

V okviru praznovanja krajevnega praznika je bila v nedeljo, 25. septembra, ob 15. uri na Vrhu pri Pahi še ena prireditev: svečana predaja gasilske črpalke gasilski desetini Vrh pri Pahi. S tem je še ena vas v krajevni skupnosti dobila prepotrebno opremo za reševanje ljudskega premoženja pred ognjem. V kratki slovesnosti pri predaji je sodelovala pionirska gasilska desetina iz Otočca, ki je vaškim gasilcem prikazala vajo v ravnanju z gasilsko opremo. Tudi na ta način se pripravljamo na splošno ljudsko obrambno vojno in prav ob takih akcijah postaja pomen vseh dejavnikov v krajevni skupnosti še večji: ne samo skrb za komunalne probleme, tudi razvoju kulture in organiziranosti na področju SLO in DS mora biti v nadaljnjem delovanju krajevne skupnosti posvečena večja pozornost.

S praznovanjem krajevnega praznika so bila v Otočcu zaključena praznovanja ob Titovih in partijskih jubilejih, ki so se začela s proslavo ob dnevu JLA v decembru 1976, nadaljevala pa s praznovanjem dneva mladosti 25. maja 1977, veliko proslavo ob 70-letnici gasilstva v Otočcu 3. julija, slikarsko razstavo Mirana Hočvarja v kulturnem domu 2., 3. in 4. julija ter lovsko proslavo ob 70-letnici lovstva v Sloveniji na Starem gradu in pri Beceletovi jami. Vseh osem proslav in prireditev je uspelo zaradi uglasenega sodelovanja med družbenopolitičnimi organizacijami, osnovno šolo in krajevno skupnostjo.

FRANC KIRN

TREBNJE:

Nič več odlašanja

Občinski izvršni svet je predlagal delegatom zbora združenega dela občinske skupščine glede ureditve poslovanja v tozdu Industrije gradbene keramike v Radčjem selu pri Trebnjem kar troje priporočil. V prvi vrsti morajo sprejeti odločne ukrepe znotraj tozda, ki jih je treba tudi vestno izvajati. Gre za boljše organizacijo dela, zmanjšanje stroškov, boljše organizacijo prodaje in zmanjšanje zalog, nagrajevanje po delu, boljše kakovost izdelkov,

kadrovske okrepitve ipd. Pod drugo so zapisali nujno potrebo po tehnološki dograditvi tovarne. Glede tega sta dolžna tudi tuji dobavitelj opreme in njen uvoznik storiti vse potrebno. Zadržanja, a nič manj pomembna ugotovitve pa je povezovanje z drugo organizacijo združenega dela, ki bo sposobna zagotoviti kar najhitrejšo sanacijo tako v kadrovskem, finančnem in tehnološkem pogledu, da bo ta sodobna tovarna gospodarno poslovala. Izvršni svet bo poslovanje tozda spremljal sproti, ravno tako pa bo tudi še nadalje dajal pobude za rešitev.

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega moža, očeta in starega očeta

FRANCETA SELAKA

upokojenca,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, vaščanom in Šmihela in dobrih sosedom, ki so ga obiskovali v času dolge in mučne bolezni, ga bodrili in nam stali ob strani v najtežjih dneh ter pokojnemu poklonili toliko cvetja. Posebej se zahvaljujemo kolektivu Industrije motornih vozil Novo mesto, najbolj delavcem Tehnoservisa, plansko-analitskega oddelka in računovodstva, gasilskemu društvu Šmihel za številne vence in poslovilne besede. Prav tako se zahvaljujemo sindikatu podružnice Iskre - industrije elementov in zabavne elektronike IEZE - Stegne, kolektivu računovodstva ter stanovalcem bloka 8 z Mestnih njiv za podarjene vence. Na koncu se zahvaljujemo župniku za lep pogrebni obred ter moškemu zboru gasilskega društva Šmihel za ubrano petje. Še enkrat hvala vsem, ki ste pokojnega spremljali na zadnji poti, nam ustno ali pismeno izrazili sožalje.

Zalujoči: družini Selak in Polimac

V SPOMIN

8. oktobra 77 mineva leto dni, odkar nas je v najlepšem cvetu mladosti zavedno zapustil naš ljubljeni sin

NENAD - NENO NEGOVANOVIC

Zahrbtna in neozdravljiva bolezen nam ga je iztrgala v trenutku, ko se je življenja najbolj veselil in od njega veliko pričakoval. Ni ga več, v naših srcih pa je ostala globoka brazda. Žalosti in lepih spominih na fantiča, katerega so odlikovale vse najboljše človeške lastnosti. Zahvaljujemo se vsem tistim, ki se ga radi spominjajo in mu prinašajo šopke rož in prižigajo sveče ob njegovem tihem domu.

Zalujoči: mama Božena, oče Radojica in brata Čedo in Milan z družinama

ZAHVALA

Po dolgi in težki bolezni nas je v 65. letu starosti zapustila naša nadvse draga žena, mama, stara mama, tašča in sestra

NEŽA PAVLOVIČ

iz Gor. Pirošice 34

Od pokojnice smo se poslovili v nedeljo, 18. septembra, v Buleč vas. Iskrena hvala sosedom za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih, doktorju Nemetu za lajšanje bolečin, župniku in kaplani za opravljeni obred in poslovilne besede, delovnim kolektivom za izrečeno sožalje in podarjene vence in vsem, ki so sočustvovali z nami.

Zalujoči: mož Franc, sinovi in hčerke z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Kruta usoda je v cvetu mladosti, v 21. letu, 17. avgusta letos pretrgala nit življenja našemu ljubemu sinu, bratu, vnuku, nečaku in bratranču

EDIJU FRECETU

iz Okroglic, Loka pri Zid. mostu

Ob njegovi nenadni, boleči in tragični izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in številnim znancem, ki so ga v pospremlili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje, nam pa v najtežjih trenutkih izrekli sožalje in tolažilne besede. Zahvaljujemo se tudi župniku za opravljeni obred, za vso pomoč in skrb, ki nam jo je posvečal, ter za poslovilne besede ob odprtem grobu. Hvala tov. Camlohu za poslovilne besede. Za poslovilne besede in darovano cvetje iskrena hvala tudi Pionirju iz Krškega ter mladinski organizaciji Razbor - Okroglice. Iskrena hvala godbi iz Zidanega mosta.

Vedno nanj misleči: mama Elizabeta, ata Edvard, brat Janko in sestra Silva ter Jožica z družinami, sestra Dragica z možem Tončijem, stara mama ter drugo sorodstvo

PROSTA DELOVNA MESTA

Tovarna celuloze in papirja
"DJURO SALAJ" Krško -
TOZD TRANSPORT -

objavlja
naslednja prosta delovna mesta:

1. DELOVODJA
2. ADMINISTRATOR
3. 6 DELAVCEV za delo pri premoгу

Pogoji:
Pod 1: popolna srednja ali delovodska šola transportne oz. strojne smeri, sposobnost organizacije dela in vsaj 5 let delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok, starostna meja do 35 let.
Pod 2: popolna administrativna ali ekonomska šola z delovnimi izkušnjami tudi za vodenje korespondence v TOZD TRANSPORT.
Pod 3: nekvificiran delavec za delo pri premoгу. Prednost imajo kandidati z vozniškim dovoljenjem „B“ kategorije, odslužen vojaški rok, starostna meja do 30 let.
Za vse velja poskusni rok 3 mesece. Stanovanja nimamo.
Pismene prijave na prosta delovna mesta sprejema kadrovska služba podjetja 10 dni po objavi.

Pridne roke upokojenk

Delo in dobra volja sta tudi med upokojenimi

Ribniške upokojenke Zora Anon, Malči Pelc, Ivanka Šmalc, Stefanija Šmalc, Ivana Frezelj, Marija Turnšek, Ana Knol, Marija Bartolj, Cilka Klava, Marija Oražem, Tinka Ana Sedej so v okviru nedavnega Ribniškega sejma pripravile razstavo svojih ročnih del, predvsem vezenin, kvackarij in žakardov.

Ivanka Šmalc je edina prikazala več izdelkov iz koščkov in telovnikov. „Tem telovnikom se reče žakard. Izdelani so iz koščkov usnja. To je novost pri nas. Podobne izdelke sem videla tudi v tujih modnih revijah,“ je povedala, nato pa pokazala na svoje geslo, napisano ob njenih izdelkih: „Zrno do zrna pogaj-

ča, košček do koščka poglej in občuduj.“

Na vprašanje, če razstavljene izdelke tudi prodajajo, se je hitro in z ribniško šegavostjo odrezala: „Seveda tudi prodamo. Vse. Še mene, če me kdo kupi.“

Tako je dokazala, da se je v 44 letih življenja v Ribnici nalezla tudi šegavosti Ribničanov, oziroma postala ena izmed njih. Na kratko pa se je predstavila tako:

„Sem rojena na Vrhniku, kjer sem končala najisto šolo pod mostom. Nazadnje sem delala v ribniški Manufakturi, zdaj pa sem upokojenka. Koliko sem stara? Toliko, kolikor se počutim. Sicer pa vedno delam, kar 30 let pa sem tudi igrala na ribniškem odru in nisem imela časa za staranje.“

JOŽE PRIMC

DELAVNE UPOKOJENKE - Ribniške upokojenke so z nedavno razstavo svojih ročnih del prijetno presenetile obiskovalce Ribniškega sejma. Na fotografiji: Ivanka Šmalc s svojimi izdelki. (Foto: J. Primc)

KIPEC MARSALA TITA

Prejeli četrtak je bila v avli OŠ Šentjernej proslava v počastitev dneva Marsala Tita. Učence je vodila učiteljica, ki je predložila oblikovne izdelke, ki so bili izdelani v okviru občanke skupščine Alojza predal članom pogodovinskega združenja za marljivo in vztrajno delo pri pripravi prireditev ob letošnjem pomembnih obletnicah kipec Marsala Tita, delo akademskega učitelja Augustinčiča.

FRANCE BRUS Kočevje

ZOPER UŠI Z JEZO IN SMEHOM

Pred štirinajstimi dnevi se je v avli OŠ Šentjernej odvijala proslava ob obletnici rojstnega dneva učence. Učence je vodila učiteljica, ki je predložila oblikovne izdelke, ki so bili izdelani v okviru občanke skupščine Alojza predal članom pogodovinskega združenja za marljivo in vztrajno delo pri pripravi prireditev ob letošnjem pomembnih obletnicah kipec Marsala Tita, delo akademskega učitelja Augustinčiča.

IRENA GRAHEK Literarni krožek OŠ Grm

1470 - 6. oktobra 1977

MLADI DOPIŠNIK

MOJE POČITNICE

Počitnice sem preživel pri stari mami in atju v Sloveniji. Tam imam že veliko prijateljev. Vsako leto se z njimi igram vojake ali v gozdu nabiramo gobe. S starši smo se trije bratje odpeljali tudi v Cerkljico, kjer gradimo hišo. V Sodražici sem pomagal pri sosedih. Peljali smo se s traktorjem po seno. Večkrat sem dobil denar za sladoled. Drugo leto si zopet želim na počitnice v Slovenijo.

ANDREJ DROBNIČ 6. razred, Reutlingen

IZLET OSMOŠOLCEV

21. septembra je bilo sto učencev osmih razredov OŠ Žužemberk na literarnozgodovinskem izletu po Gorenjski. Obiskali smo Kranj, Begunje, Dosloviče, Vrbo, Radovljico, Kropo, Dražgoše in Visoko. Najbolj nam je bil všeč spomenik v Dražgošah. Na izletu smo ponovili in dopolnili znanje o slovenskih literatih in o naši preteklosti. Domov smo se vrnili polni lepih vtisov.

MARTA KOCUTAR 8. b, OŠ Žužemberk

PRIDNI DOMA IN V ŠOLI

V začetku septembra so se ponovno odprle šolske duri. Začelo se je novo šolsko leto, peto po vrsti, in z njim predmetni pouk. Na umiku so kar trije novi predmeti in ure učenja bodo tako še obilnejše.

V razredu nas je petindvajset, manj deklic kot fantov, ki so zvečini bolj poreadne narave.

Jesenski dnevi so venomer krajši in ob obilici učenja in pomoči na polju minevajo skoraj neopazno. Popravili smo otavo, pobrali krompir, pravkar smo obrali še grozdje. Poleg vsega tega me čaka sleherni dan paša. S prijatelji kurimo ogenj in se igramo razne igrice. Zelo je zabavno in lepo. Jesen je zares nadvse lepa in bogata.

MAJA GREGORČIČ NOVinarski krožek OŠ ŠMARJETA

PRAZNOVANJE PIONIRSKEGA DNE

Letošnji dan pionirjev 29. september smo praznovali še posebno slovesno, saj mineva 35 let od ustanovitve pionirske organizacije.

Vsi šolarji smo se vneto in pridno pripravljali za naš praznik. Nestrpno smo se stlačili v telovadnico. Kulturni del konferencie so pripravili pionirji, ki so letovali v novem pionirskem naselju v Nerezinah na Malem Lošnju. Predstavili so se s pevskim zborom, recitacijami in pravim žehnikom.

Vodstvo delovnega dela konferencie je bilo zaupano meni. Najprej sem prebrala poždravno pismo predsednice ZPM Krško tov. Rezi Pirc, potem pa je bilo na vrsti izčrpno poročilo o delu predsednika in posameznih krožkov. Na koncu smo izvolili še novega predsednika in odbor, tov. ravnateljica pa nas je seznanila s potekom priprav za gradnjo družbenega centra XIV. divizije.

Preden smo se razšli, smo sprejeli še delovni program za novo šolsko leto in sklenili, da ga s skupnimi močmi tudi uresničimo.

LOTI PAVLIČ NOVinarski krožek OŠ XIV. DIVIZIJE SENOV

PO POTEH GORJANSKEGA BATALJONA

Pred kratkim so mladi na sestanku predsedstva osnovne organizacije ZSMS Šentjernej sklenili, da bodo poskušali z organizacijo pohodov v naravo v vrste delavnih mladincev pritegniti čimveč vrstnikov. Odločili so se, da bodo s pohodi obujali spomine na narodnoosvobodilno vojno in 24. septembra so s pomočjo predstavnikov rezervnih vojaških starešin pripravili pohod po poteh Gorjanskega bataljona. Pohod je pripravila komisija za sodelovanje z rezervnimi starešinami in domicilnimi enotami, člani komisije za informiranje in propagando pa so poskrbeli, da je o akciji OO ZSMS Šentjernej zvedelo kar največ mladit.

Tako je iz Šentjernej krenila mladinska četa na Javorčevico, obiskala je Špilerjevo špico in kobilica pri Miklavžu. Nato so krenili proti domu, in sicer čez Pendiševko. V Gorjanskem bataljonu so bili člani OO ZSMS Šentjernej in OO ZSMS Iskra.

M. B.

PIONIRSKA KONFERENCA - Pionirji OŠ Katja Rupena so na pionirski konferenci pregledali delo in uspehe svojega odreda v preteklem šolskem letu. V novem šolskem letu so pred njimi nove naloge, ki se jih bo treba lotiti z vso vnemo, če se hočejo uspešno vključiti v tekmovalni program jugoslovanskih pionirskih iger. (Foto: Janika Zupančič)

Pojasnila opeharjenih praktikantov

Razoglavi strokovni vodje - Trnova pot do obračunov - Boljša pomoč delavke

Opeharjeni praktikanti se ne strinjajo z odgovorom tovarne zdravil „Krka“, zato dodajamo še nekaj pojasnil.

Res je, da je „Krka“ dobila partikante z razpisom na prakatih in da je pripravila kratek seminar, na katerem smo se seznanili z delom in nevarnostmi pri delu. Naše delo so nadzirali strokovni vodje, tehniki. Ob nejasnostih smo jim praktikanti postavljali vprašanja, na katera pa večkrat nismo dobili odgovora. Tudi o nagradah nam ni nihče vedel nič povedati. Kar se tiče pokrivanja s kapicami, je res to, da jih vsi praktikanti niso dobili, pa tudi strokovni vodje niso upoštevali predpisov in niso bili pokriti.

Odgovor „Krke“ sploh ne zadeva prave izmene opeharjenih praktikantov. Ni res, da si je lahko vsak praktikant ogledal obračun nagrade. 11. avgusta sta obračun hoteli videti dve praktikantki. Najprej jima je v izobraževalnem centru neka uslužbenka dala takole pojasnilo: „Mene hodijo spraševat.

To je „skuhala“ ona, pa naj jim ona razloži.“ Od neke magistre so ju poslali v računovodstvo, kjer pa niso imeli obračunov nagrad za vse praktikante; v obračunih tudi niso bile plačane režijske ure. Praktikantkam so pojasnili, da jih tehniki niso pisali zato, ker praktikanti niso dosegali norme.

Vemo za napako računovodstva. Tiste praktikantke, ki so zapakirale največ brinerdina, so dobile tudi nagrado kot tiste, ki so zapakirale znatno manj. V Galeniki je naše delo vodila delavka, in to dosti bolje kot strokovni vodje. Zato se sprašujemo, zakaj „Krka“ napada to delavko, češ da nam je pisala več (tudi režijskih ur), kot pa smo naredili. Saj so vendar lahko vse izračunali! Če je bila ugotovljena napaka, zakaj ni to navedeno? Za ogled tovarne, pravi „Krka“, smo dobili plačane režijske ure, toda žal nas več praktikantov sploh ni videlo celotne „Krke“.

Z navseti pri delu so nam pomagale delavke, in naš čla-

nek, ki je bil pozneje objavljen v Dolenjskem listu, smo jim prebrali v pakirnici tabletnega oddelka. Vse so se strinjale z njim.

Praktikanti tabletnega oddelka

POJASNILO

V članku „Tri četrti vpisanih glasovalo ZA“, ki je izšel 10. junija 1976 smo med drugim objavili, da je tov. PAVLE DEBELJAK iz Mahovnika javno glasoval, listek dvignil in ga kazal volilec na volišču, iz česar bi se dalo sklepati, da jih je prepričeval, naj glasujejo proti.

Kasneje se je izkazalo, da ta trditve ne drži v tistem delu, ki pravi, da je bilo takrat na volišču več volilcev (bilo jih je namreč le 5: 3 člani volilne komisije in PAVLE DEBELJAK s sinom Jožetom), zato PAVLE DEBELJAK ni imel namena koga prepričevati tako, da bi dvignil in kazal glasovalni listek. Res pa je, da je glasoval brez besede pri mizi, kjer je sedela volilna komisija, in ne pri za to določeni mizi, kjer so glasovali ostali, ter nato volilni listek normalno spustil v skrinjico.

OGLED

POUČNE RAZSTAVE

17. septembra smo si člani šolskega biološkega društva in mladi gobarji iz Ribnice z mentorji ogledali v Ljubljani razstavo gob, sobnega cvetja, dreves s sadeži in ptičev. Spoznali smo mnogo novih rastlin in živali. Želimo, da bi ribniška gobarska družina, ki nam je omogočila ogled razstave še naprej sodelovala z nami, pripravljala predavanja, ki bi mlade biologe in gobarje bogatila z novimi spoznanji. Zavedamo se, kako potrebno je ljubiti naravo in se boriti proti uničevanju njenih lepot.

BIOLOŠKI KROŽEK IN MLADI GOBARJI OŠ RIBNICA

29. SEPTEMBER - NAŠ PRAZNIK

V četrtek, 29. septembra, smo imeli pionirji na osnovni šoli v Mokronogu pionirsko konferenco. Povabili smo predstavnike KS, direktorje tovarn v našem kraju in predstavnike družbenopolitičnih organizacij. Zelo veselimo smo bili, ker so se odzvali našemu vabilu. Ker smo letošnji praznovati 35. obletnico ustanovitve pionirske organizacije, smo za ta jubilej pripravili še posebno svečano proslavo. Ob tem dnevu je izšlo tudi naše glasilo Plamenčki.

Po proslavi smo imeli pionirsko konferenco, na kateri smo pregledali delo v preteklem letu in sprejeli program dela za naslednje leto. V tem letu se bomo še tesneje povezovali z drugimi dejavniki v kraju. Vabili bomo predstavnike družbenopolitičnih organizacij na naše sestanke, na proslavo itd. Ob koncu nam je tov. Tone Krese čestital za praznik, in želel, da bi še naprej sodelovali kot smo do sedaj.

Po konferenci smo imeli malico, nato pa smo odšli na krajše pohode. Pionirji O. Š. Mokronog

Natečaj za štipendiste

Zvezni sekretariat za narodno obrambo je razpisal natečaj za štipendiranje študentov nekaterih visokošolskih zavodov.

V tem šolskem letu lahko postanejo štipendisti študentje strojne fakultete pod pogojem, da obiskujejo odsek za balistiko in termotehniko, študentje elektroakustike z elektronskega in energetskega odseka, redni študentje tehnološko-metalurške fakultete, študentje z prirodoslovno-matematične fakultete pa samo, če obiskujejo predavanja iz meteorologije. Prav tako lahko dobe štipendije zveznega sekretariata gradbinci, ki so se usmerili v nizko gradnjo in hidrotehniko, ekonomisti, ki imajo veselje za statistiko, kibernetiko, ekonomiko in organizacijo dela, finančno računovodstvo ekonomske politike in planiranje. Natečaj zadeva tudi študente medicine farmacije in veterinarske fakultete.

Višina štipendije je do 1770 do 1920 din in je odvisna predvsem od leta študija. Študentje prejemo štipendijo vseh dvanajst mesecev, pripada pa jim tudi nagrada za študijske potrebe v vsakem šolskem letu. Ta nagrada je v višini mesečne štipendije. Prav tako pripada štipendistom nagrada za prakso in diplomska dela, nagrada na koncu šolskega leta pa je odvisna od povprečne ocene in se giblje med 600 in 2000 din. Štipendistom pripada še brezplačna zdravstvena zaščita.

Natečaj velja do 31. oktobra, prošnje pa sprejemajo občinski organi za narodno obrambo, kjer je moč dobiti še podrobnejše informacije.

DUŠKO MARAŠ

ŠE DVA REKORDERJA - Marsikdo z letošnjo gobjo letino ni zadovoljen niti zdaj, ko morda je že posušene. Vseeno tudi res zadovoljnih ni manjkalo. Med temi je Stanko Klenovšek iz Boštanj, ki je našel pravočrtno družino osmih jurčkov (na sliki se jih vidi le sedem) ali mali Andrej Jesih in Jože Živc iz Sevnice, ki sta našla tegale, težkega 1,5 kg. (Foto: Železnik)

pisma in odmevi

Težave so jih kalile

Združeno KGP Kočevje slavi srebrni jubilej — Odpirajo novo farmo za 250 krav in farmo za 15.000 bekono — Skupne naložbe oziroma združevanje dela in sredstev z lesno industrijo, mlekarnami in mesarji

25-letnico obstoja slavi letos Združeno kmetijsko gozdarsko podjetje Kočevje. Občinska skupščina Kočevje je 3. oktobra na svečani seji ob letošnjem prazniku občine sklenila, da podeli Združenemu KGP za njegove uspehe pri delu in premagovanju težav, ki jih v 25-letnem obdobju ni manjkalo, svoje najvišje priznanje — Šeškovo nagrado. Ta nagrada bo ZKGP izročena na proslavi kolektiva to soboto.

Gozdni in kmetijski delavci so imeli na Kočevskem že kmalu po vojni svoji ločeni organizaciji. V obdobju 1945 — 1952 je dala Kočevska ogromen prispevek za obnovo in razvoj porušene domovine. Ta prispevek je znašal v povprečju iz družbenih gozdov okoli 350.000 kubikov lesa na leto, iz zasebnih pa še nadaljnjih 100.000 kubikov. Ves ta ogromni posek in spravilo so opravili gozdni delavci predvsem z ročnimi žagami in sekirami ter konjsko vprego, med delom pa so bili nastanjeni v zasilnih bivakih iz desk in lubja ali pa v najboljšem primeru v kočah oz. barakah.

Vse to niti ni primerljivo z današnjimi podatki, ko posekajo na območju Turjaka do

so mnogokrat pripomogli tudi zunanji činitelji. V začetku so na Kočevskem sejali žito, sadili krompir (ki so ga 1.000 vagonov na leto izvozili v Dalmacijo) itd. Šele postopoma so prešli na specializirano kmetijstvo, živinorejo na osnovi travništva.

Kmetijstvo se postopoma uvršča med delovne organizacije, kjer poteka proizvodnja normalno. Pri tem mu pomaga tudi družba s premijami in regresii.

Kočevsko kmetijstvo je po izgubah v letih 1974 — 1975 izdelalo sanacijski program. Mlečno čredo so osredotočili v dolini okoli Kočevja, v bolj oddaljenih krajih pa redijo mlado in plemensko živino. Ugotovili so tudi, da je treba

je v štirih občinah in zajema 99.123 ha površin. Danes je poraslih z gozdovi 65.275 ha, medtem ko je bilo na istem območju leta 1896 le 35.873 ha gozdov. Sečnja poteka po načrtih. Gozdarski kolektiv uvaja vedno novo tehniko in izboljšuje organizacijo dela.

Pred vojno so bili sekači iz Kolpske doline in Loškega potoka znani po vsej Jugoslaviji in izven nje. Danes pa prihajajo sem delavci iz drugih republik. Zanje je treba priskrbeti primerno nastanitev, prehrano in prevoz na delo. To rešujejo z gradnjo delavskih središč.

Posebno pozornost posvečajo obveščeni delavcev. V tozdu Rog je od meje do meje območja po cestah tudi po 100 km daleč. Delavci delajo na zelo težko dostopnih območjih, pa morajo kljub temu biti kar najbolj redno obveščeni o vsem kar se dogaja v kolektivu. Zato izdajajo vsak mesec posebna obvestila. Zdaj pa se pripravljajo, da bodo uvedli radijske zveze. Tako bo obveščanje še hitrejše in boljše.

srednjeročnem programu je še gradnja podobnega skladišča za listavce pri Liku Kočevje, ki bo veljala tudi približno toliko.

Na Marofu pri Kočevju bo prihodnje leto dokončan delavski center, pravi hotel, katerega gradnja bo veljala 25 milijonov. Delno bo dograjen in vseljen že letos (kuhinja, jedilnica in 60 ležišč), delno pa prihodnje leto (še 60 ležišč, rekreacijski objekti itd.).

Letos bodo začeli graditi še upravno stavbo tozda Transport gradnje. Veljala bo 4,5 milijona, dokončana pa bo prihodnje leto.

Vsako leto prirodno in umetno obnove okoli 150 ha gozda, za kar porabijo do pol milijona sadik. Za nego in varstvo gozdov vložijo na leto okoli 100.000 delovnih ur.

KMALU 30.000 SVINJ

Tudi na področju kmetijstva se možnosti za investiranje v zadnjih letih izboljšujejo, posebno odkar sodi kmetijstvo med prednostne panoge. Do leta 1980 je predvidenih kar za 200 milijonov dinarjev investicij, in sicer 50 milijonov za govedorejo, 100 milijonov za prašičerejo in 50 milijonov za mesarijo, agroservis, stanovanja itd.

Prav v soboto, ko bo praznovalo ZKGP srebrni jubilej, bodo odprli hlev za 250 krav-molznic v Koblarjih. Vseljujejo tudi že prve plemenske živali v novo pitališče za 15.000 bekono pri Klinji vasi. Letos bodo dokončane tudi nekatere investicije v klavnici oziroma mesariji, in sicer bodo izmenjane kotlovne naprave, stroji in urejena nova prekaževalnica.

Z Ljubljanskimi mlekarnami in njihovim tozdom Mesarija Jesenice je tozda Prašičereja ZKGP podpisal samoupravni sporazum o izgradnji hlevov za pitanje naslednjih 15.000 prašičev. Ta farma bo zgrajena že do konca prihodnjega leta. Tak sporazum (o združevanju dela in sredstev) ima tudi tozda Govedoreja z Ljubljanskimi mlekarnami.

NAGRAJEVATI PO DELU

Na področju uresničevanja ustave in zakona o združenem delu je ZKGP med tistimi delovnimi organizacijami, ki so

HOTELI ZA DELAVCE

V srednjeročnem načrtu razvoja Slovenije so dobili tudi načrti ZKGP svoje mesto. Tako načrte gozdarstva usklajujejo z lesno industrijo in papirničarji. Še posebno usklajujejo skupno načrtovanje in delo, odkar je ustanovljena SIS za gozdarstvo, ki razen gozdarjev in lesarjev vključuje še zasebne lastnike gozdov.

Usklajeno načrtovanje in delo pa krepi medsebojno sodelovanje tudi na področju investiranja. V gozdarstvu so investicije zelo drage, saj velja samo zgibni traktor 1.300.000 din, amortizirati pa ga je treba v dobrih petih letih. Za gozdne ceste porabijo na leto okoli 17 milijonov dinarjev. Pred vojno je bilo na območju gozdov GG le 213 km cest, sposobnih za vožnjo z gumarji. Danes so vse te že obnovljene, razen tega so zgradili še 454 km novih traktorskih in kamionskih cest (od tega 270 km v zadnjih desetih letih). Za vzdrževanje vlak namenjajo na leto 1,5 milijona dinarjev. Ceste in vlake so potrebne saj pomenjujejo spravilo lesa.

V sodelovanju z Inlesom Ribnica bo GG prihodnje leto zgradilo skladišče za lupljene iglavce v Ribnici, kar bo veljalo okoli 40 milijonov dinarjev. V

OBVEŠČANJE PO RADIU

Združeno KGP Kočevje delu-

OD KROMPIRJA DO ŽIVINE

Podobno je bilo tudi v kmetijstvu. „Zagnanost ljudi je bila v prvih povojnih letih velika. V svobodi je bilo lepo delati in veliko je bilo narejenega, čeprav v takih pogojih, ki si jih mlajši sploh ne morejo zamisliti. Vendar pa sem prepričan, da bi tudi današnja mladina zgrabila za delo z isto vnemo in samoodpovedjo, če bi bilo to potrebno,“ nam je povedal eden izmed najstarejših članov kolektiva ZKGP.

Družbeno kmetijstvo na Kočevskem in tudi drugod v Sloveniji ni imelo tradicij. Prvi povojni kmetijski strokovnjaki ZKGP so preizkušali, kaj bi pridelovali na kočevski zemlji in kako. V kmetijstvu ni šlo vedno vse gladko. K spodrslijajem pa

bolje izkoristiti travnike in najti rešitve, ki bodo zagotavljale proizvodnjo mleka in mesa z osnovno krmo z domačih površin. Ta krma je seno in silaža. Prizadrevni kmetijski strokovnjaki so že našli zelo dobre rešitve v proizvodnji silaže. V primerjavi s silažo v letih 1973 — 1974 je letošnja kar za 100 odstotkov boljša. Mlečnost krav se povečuje, čeprav porabijo za krmo vedno manj umetnih krmil. Tako so leta 1974 porabili za 100 l mleka 48 kg umetnih krmil, letos pa le še 33 kg ali pa kar 15 kg manj.

Kmetijstvo je napravilo velik napredek na področju gradnje novih proizvodnih objektov in tehnologije, na področju gradnje stanovanj in urejanja življenjskih pogojev članov kolektiva pa je storjenega premalo. Še preveč kmetijcev biva v neprimernih stanovanjih. Za to je krivo dejstvo, da so zaradi slabih razmer v kmetijstvu in majhnih osebnih dohodkov ljudje bežali iz kmetijstva, še naprej pa so ostajali v stanovanjih ZKGP. Na podeželju pa je bilo grajenih tudi občutno premalo stanovanj, kar bo zdaj začela popravljati nova občinska stanovanjska SIS.

doslej napravile največ. Zato so prejeli junija letos tudi priznanje Zveze sindikatov Slovenije in sindikatov Slovenije, katerega utemeljitev se med drugim glasi, da so ga prejeli „za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov“.

V ZKGP so ustanovili tozde že konec leta 1973. Imajo 5 kmetijskih tozdov (Govedoreja, Prašičereja, Mesarija, Agroservis in Kmetijska kooperacija), 8 gozdarskih (od tega 5 čistih gozdarskih, ki imajo sedeže v občinah Kočevje in Ribnica ter v Velikih Laščah; tozda Transport—gradnje, tozda Gojitveno lovišče „Medved“ in tozda Gozdarska kooperacija, ki združuje poleg delavcev tega tozda še okoli 6.000 kooperantov z vsega območja) in še enovito delovno organizacijo Gramiz (gradbeništvo, mizarstvo).

Razprave o prilaganju zakonodaje in aktov zakona o združenem delu so se začele v ZKGP že junija lani. Letos so se lotili praktičnega reševanja, vendar večji del nalog še ni opravljen. Glavni poudarek dajejo zdaj dohodkovnim odnosom in nagrajevanju po delu. Delavci pričakujejo že rezultate, oziroma da bo nagrajevanje po delu čimprej zaživelo, saj so o tem razpravljali na vseh dosedanjih sestankih. Pred kratkim je tudi uredniški odbor „Glasila“ ZKGP organiziral pogovor o temi „Kako nagrajevati po delu in rezultatih dela“.

Tako so vsi člani kolektiva seznanjeni z dosedanjim delom na tem področju in s težavami, dano je tudi zagotovilo, da bo posledje delo potekalo hitreje. (Podobno razpravo je ured-

ništvo organiziralo še na temi „Gospodarjenje znotraj ZKGP in „Kako izboljšati življenjske pogoje delavcev“.

Dohodkovne odnose morajo urediti znotraj ZKGP in naraven. Zlasti velja to na tistih področjih, kjer delavci tozdo znotraj delovne organizacije ali izven nje prodajajo končni proizvod pod skupno ceno. Sveda je treba urediti te odnose naraven predvsem z lesno industrijo in trgovino. Podobno bodo uredili dohodkovne odnose tudi za področje kmetijstva. Že zdelo pa so našli na težavo, za katero še ne vedo, kako jo bodo premagali. Gre za dejstvo, da bi po svojem prepričanju morali ustvariti možnosti za enakopraven start za vse tozde oziroma člane kolektiva.

Razgovor ob srebrnem jubileju Združenega KGP Kočevje je pokazal, da je bilo včasih v kolektivu veliko težav, ki so jih bolj ali manj uspešno premagali. Teh težav je še danes nekaj, in jih verjetno ne bo nikoli zmanjkalo, ker se pač hitro pojavi nova, čim odstraniš eno izmed starih. Vendar je 1.500-članski kolektiv naporen, da je s skupnimi naporom lahko premagati vse ovare. Porok za to je uspešna pot kolektiva, ki je začel iz nič in ustvaril vse, kar imajo danes.

Za svoje delo je kolektiv ZKGP prejel vrsto priznanj. Nekatera smo že omenili, dodajamo pa še, da je ZKGP prejelo letos za dobro sodelovanje kipec bronaste jelke krajevne skupnosti Kočevje, tozda Gozdarstvo Rog pa najvišje priznanje, kip rudarja Rudnik—Šalka vas.

Gozdarski center „Glažuta“ nudi delavcem iz bratskih republik vso oskrbo. Center služi tudi za izvedbo raznih tečajev in seminarjev.

Varnostni pas: ne le okras ali nujno zlo

Na naših cestah se je od 20. aprila do 1. septembra smrtno ponesrečilo 81 oseb — Ob uporabi varnostnega pasu bi se njihovo število zmanjšalo na največ 20

ODPOR DO NOVEGA? — Bore malo je voznikov, ki so seznanjeni s pravilno uporabo varnostnega pasu. Slednji naj ne bo le okras avtomobilu, kajti tudi manjše hitrosti so dovolj za hude poškodbe.

Ze skoraj tri tedne je, odkar se je v Jugoslaviji pričela velika zvezna akcija „Varnostni pas — večja varnost v prometu“, katere pobudnik je prav slovenski republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Namen je jasen: osvestiti voznike in potnike v avtomobilih, da se bodo naposled zavedeli, da imamo varnostni pas zato, da rešuje življenja. Danes imamo že cele gore podatkov, ki to le še potrjujejo.

Številke nedavne ankete, ko so ugotavljali, ali vozniki in potniki na prednjih sedežih varnostne pasove tudi uporabljajo, so porazni. Od 24.000 voznikov in potnikov, ki so v enem dnevu pripeljali na slovenske bencinske črpalke, jih je bilo pripetih le 1.670. Temu dajemo še en podatek: od 20. aprila do 5. julija se je na slovenskih cestah smrtno ponesrečilo 23 voznikov in 21 potnikov na prvih sedežih. Od teh je bil le eden pripet z varnostnim pasom.

Za uvod še nekaj rezultatov omenjene ankete: 62,1 odstotka anketiranih vozil je že imelo vgrajene pasove, 18,5 odstotka voznikov je izjavilo, da jih redno tudi uporablja, medtem ko jih je bilo na mestu ankete pripetih le 11,2 odstotka. Velika večina voznikov je ob tem povedala, da uporabljajo varnostni pas le na daljših vožnjah, med-

tem ko ostali menijo, da so pasovi v določenih okoliščinah nevarni. Slednjim ni težko dati odgovor:

Glavni pomislek, da v primeru požara voznik ali sopotnik ne more dovolj hitro zapustiti avtomobila prav zaradi uporabe varnostnega pasu, je izvit iz trte. Nesreč, pri katerih bi se vozilo takoj vnelo, je sorazmerno malo; ponavadi nastane požar šele takrat, ko eksplozija bencinskega tanka. Ob takem udarcu pa ostane neprijeten voznik največkrat huje poškodovan. Kdo se bo torej prej rešil iz gorčega avta: nezavesten voznik z zlomljeno hrbtenico ali drugimi poškodbami ali voznik, ki ga je varnostni pas obvaroval pred najhujšim. Da odpnemo pas zadošča v večini primerov že pritisk na rdeče obarvani gumb, v najslabšem primeru pa ga odpremo z ročico.

Nadalje: kako se bo rešil voznik, ki je pripet, če pade v vodo? Odgovor je enak. Tudi pri padcu v vodo ima pripet voznik več možnosti, da se izogne hudim poškodbam.

Nekateri menijo, da če se avto skotali po bregu, preživijo le tisti, ki popadajo iz vozila. Odgovor: statistični podatki, zbrani z najstrožjimi metodami, dokazujejo, da je možnost preživetja najmanj petkrat večja, če smo pripeti, in torej ne pademo iz vozila.

V zadnjem času se ob varnostnem pasu vse pogosteje omenja še naslonjalo za glavo. Prometni strokovnjaki celo svetujejo, da bi slednje morali obvezno vgrajevati že proizvajalci avtomobilov. Izkušnje namreč kažejo, da si v mnogih primerih vozniki in potniki na prednjih sedežih ob trčenju zlomijo vratna vretenca. Varnostni pas takšnih poškodb ne more preprečiti.

Države, ki so uporabo varnostnega pasu že predpisale, so z doseženimi rezultati lahko več kot zadovoljne. Tako se je na Švedskem zmanjšalo število poškodb za 51 odstotkov, v ZDA za 80 in na Finskem celo za 88 odstotkov. Tudi smrtnost med vozniki, ki so bili pripeti se je zmanjšala, in sicer za 50 do 70 odstotkov.

Če takšen odstotek prenesemo v naše razmere, vidimo, da bi se število 81 smrtnih žrtev, kolikor so jih terjale nesreče na naših cestah med 20. aprilom in 1. septembrom, zmanjšalo na največ 20, seveda s pravilno uporabo varnostnega pasu. Po podatkih 13. kongresa kirurgov Jugoslavije pa bi se vzroki za smrtne poškodbe ob uporabi pasov zmanjšali takole: poškodbe možganov za 51,08 odstotka, izkrvavitve za 10,75 odstotka itd.

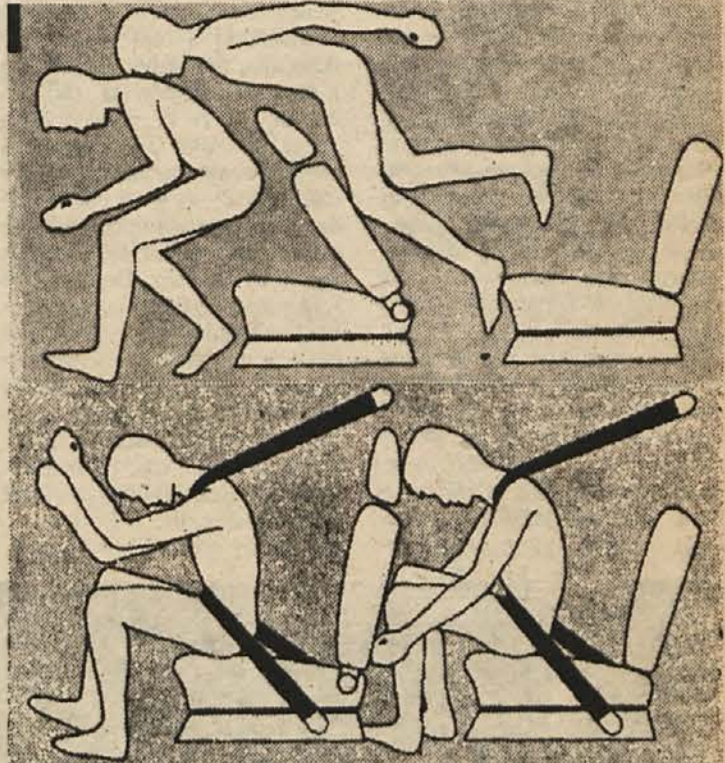
Vse doslej zbrane izkušnje so spodbudile komisijo za spre-

mljanje predpisov s področja varnosti in cestnega prometa, da je predlagala zakonsko določilo, po katerem bodo morali biti vozniki in potniki na prvih sedežih obvezno pripeti. Takšen ukrep lahko pričakujemo že prihodnje leto.

Ob koncu še napotek o pravilni pritrditvi varnostnega pasu. Mnogi delajo napake, ko spodnji del pasu pustijo ponavadi ohlapen, medtem ko diagonalnega okoli prsnega koša zategnejo. Pravilo pa je, da mora biti varnostni pas zategnjen enakomerno in tako, da omogoča normalno gibanje. Zmotno je tudi mišljenje, da je uporaba pasu potrebna le pri večji hitrosti in na daljših vožnjah. Švedski strokovnjaki so namreč ugotovili, da se skoraj tri četrt nesreč zgodi pri hitrosti, manjši od 50 km/h.

Takšni in podobni podatki pa zaenkrat še niso našli prave poti do voznika. Ali je temu kriva neukost soferjev ali odpor do nečesa novega, ne ve nihče. Vsekakor pa zamisel sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu SRS, da predlaga slovenskim zavarovalnicam „stimuliranje“ vseh tistih voznikov, ki so bili ob nesreči pripeti z varnostnim pasovom, ni kar tako.

B. BUDJA

RAZLIKA JE OČITNA — O uporabnosti in koristnosti varnostnega pasu je ob takšni ilustraciji odveč pisariti. Slika kaže prvo fazo čelnega trčenja, njej pa sledi še druga, ki potnika ali voznika vrže sunkovito nazaj na sedež. Tukaj pa bo svojo koristnost pokazalo še naslonjalo za glavo.

Piletov kravji humor

(za bike je brezplačno)

Po treh letih kulturnega molka je te dni izšla 4. številka „Urbana“, ki jo je tokrat izdala Pašna skupnost „STAR-LEV-GOR“ iz Makoš v kooperaciji z avtorjem teksta, ribniški humoristom Piletom, fotografije pa je prispeval France

Urban je posvečen življenju, saj ima podnaslov „kravja izdaja“. Cena izvoda po dogovoru. Za bike brezplačno! O glavnem namenu te številke Urbana je urednik Pile na kratko po ribniško povedal: „Na zabaven način pospešujemo živinorejo.“ Potem se je nekoliko zamislil, se skoraj zjokal in priznal: „Resnica je, kar mi je Čkalja povedal, da smo humoristi največji v Evropi, ker nas vsak j...“ V dokaz, da govori resnico, je potegnil iz žepa sliko z oslovom Čkaljo in Culetom. Z njima se je slikal pred štirimi leti, ko sta potovala v Ribnici.

„Veš, pride mi v betico in vsem kajtenge. Tiskarna Pile. Povedal le delo in stroške,“ je pripisal znano resnico vseh pisarjev.

Člani pašne skupnosti STAR-LEV-GOR pa so se z LEV-vaik Anton: „Jaz nisem nič kriv. Piletu sem bil zagance, on jih pa...“ STARc Anton: „Ali kajtnge me je Pile dau. Jaz nisem nič kriv.“ LEV-vaik France: „Če ne bi blo kajtenge, ne bi vedeli, kaj se dogaja. Kravar nisem, pa mu moramo kaj potegniti.“ Oni pa od bikov živijo!“ jih vsem so se vsi štirje med kajtenjem krav prebili na trikotnik pred mikrofone. Pile je bil pri Konzulu: „Člani, punce te kličejo!“ Pile pa je skozi mikrofon povedal vse telice, krave, bike in ostale goste ter oznanil, da

bo Pašna skupnost STAR-LEV-GOR podelila priznanja, diplome, nagrade, krstne liste ali pa obsodbe vsem, ki so karkoli zakrivali za napredek živinoreje. In že je bral iz lično oziroma umetelno na lesu vžgane diplome verze, namenjene osemenjevalcu Tonetu:

UREDNIK IN GLASILO — Glavni urednik Pile (Andrej Debeljak) s kravjo izdajo Urbana. Prve tri številke Urbana so imele le list, zadnja pa kar 11 strani. Njeno izdajo so omogočili razni botrčki in botri.

„Gregorič je brihtna glava, saj to ve že vsaka krava, fantje rihajo device, on pa krave in telice.“ Tako so obrali vse, ki le kaj veljajo na področju živinoreje od Ribnice do Kočevja in Ljubljane in vsakemu za tolažbo podarili lične plakete z verzji in slikami ter umetelne pastirske palice. V pesmi kočevskim mesarjem stoji med drugim: „Vsi ljudje bi izumrli, če bi samo regrat žrli.“ RIKU: „RIKO dela štenge, pluge,

mi pa kravje vsem usluge. RIKO gre v svet višav, mi pa v rejo dobrih krav.“ Veterinarski postaji Ribnica: „Kravam pucajo zobovje, jim klistirajo drobovje, vola zrihtajo iz bika — medicina kot se šika.“ Eurotransu: „Eurotrans gre po kolesih — kakor afne po drevesih.“ Ljubljanskim mlekarjam: „Mulci ne bi se redili, če bi mleka ne dobili in če ne bi bilo „lučke“, majhne njih bi bile bučke. Vsaka vimena so sveta za mlekarne in teleta, vsem pomenijo dobroto — v moških vzbujajo pohoto.“ Združenemu KGP Kočevje: „KGP po gozdu rije in skrbi, da seme klije, da imamo dost otave za vse nas, pa še za krave.“

Republiški veterinarski inšpekciji: (Bik — op. pis.) Nono pa se je opekeli, ko mu je sodnik izrekel: Zdaj pri nas boš registriran in za štrafngio kastriran! Opozarjam bike, krave, naj spoštujete postav. Če je red v športni hali, naj bo še v kravji štali.“

Predstavili smo le nekaj odlomkov iz nekaterih na sejmu prebranih pesmi, ki jih je večina tudi v Urbanu. Tako smo vam na kratko predstavili Pileta, njegove sodelavce in njegovo zadnje umetniško delo. Vendar niso pekli le verzov in humorja, ampak tudi v pravem pastirskem okoliju meso in koruzo ter s temi dobrotami obdarili tega in onega. Pa je priteklo s pečeno koruzo v roki protestirat predsednik Zadrúžne zveze Slovenije: „Zdaj pa vem, zakaj ste dali Dobnikarju meso, meni pa koruzo. Ker je on predsednik Živinorejske skupnosti, jaz, Andrej Petelin, naj pa koruzo kavsam.“ JOŽE PRIMC

TRJE VELIKI — Na fotografiji so trije glavni jugoslovanski humoristi: Čkalja, Cule in Pile. Ker so vsi splošno znani, jih bralcem ni treba predstavljati „z leve proti desni“.

Ste videli NLP?

ZELITE POSTATI ČLAN ORGANIZACIJE?

ZELITE postati član sekcije, ki je v Jugoslaviji poznana kot najbolj avtoritativna civilna organizacija za proučevanje NLP? Zelite z nami sodelovati pri proučevanju nenavadnih pojavov, ki pomenijo uganko naše dobe? Pišite na naš naslov! Sekcija je v stalnem stiku z mnogimi podobnimi organizacijami, tudi z znanim centrom za proučevanje NLP, ki ga vodi ugledni astrofizik J. A. Hynek v Evanstonu, Illinois, ZDA.

ODISEJA

Sekcija izdaja dvomesečno tiskano glasilo (izhaja v srbohrvaščini), ki prinaša novosti iz domačih logov in tujine. Pišite na naš naslov za informacije!

STE IMELI PARAPSIHOLOŠKO DOZIVETJE?

Sekcija začena s proučevanjem parapsiholoških pojavov, ker se nam je že sedaj dogajalo, da smo dobivali take podatke. Ko tako širimo naše področje proučevanja, želimo, da nam bralci pošljejo informacije o takih manifestacijah ali podobnih pojavih. Pišite na naš naslov!

ufo nlp

Sekcija Zveze SOLT študentsko naselje, blok 7 61000 LJUBLJANA YUGOSLAVIA

Kako nastane reta?

„Pletem pod za rete,“ je na naše vprašanje, kaj dela, odgovorila na nedavnem Ribniškem sejmu Marija Pucelj iz Dan. „Redno sem zaposlena v Inlesu v vratarni, po službi pa se ukvarjam še z različnimi deli, med drugim tudi s pletenjem poda za rete ali retice. Retice rečemo tedi, manjšim, ki jih prodajamo zdaj v glavnem za okras.“ Tege dela se je naučila približno pred desetimi leti od moževe mame. Prej je le kmetovala. Rete in retice prodajajo Spominkarstvu in drugim kupcem. Njeno taščo Nežo Pucelj smo zaprosili, naj nam pove, kako se plete pod za rete, oziroma kako se rete izdelujejo. Najprej sta nas obe malo sumljivo pogledali, če ju morda nočemo po ribniško potegniti, potem pa je mati Neža le ugotovila, da ima opraviti z zelenci, in razložila: „Najprej je treba iz leskovih palic narediti vitre, ki jih moraš nato poravnati z vitnikom. Potem se precepi in spet poravnaj, da so vse vitre enako široke. Nato pride na vrsto pletenje poda, potem se vsije doda obod in retica je narejena.“ Seveda retica ni tako hitro narejena, posebno še, če je šivana. Taka je boljša in lepša, nam je razložila mimogrede, ko je prodajala retico za 120 din. J. P

TAKO NASTAJA PODEN — Marija Pucelj iz Dan (na fotografiji) je na Ribniškem sejmu pletla poden za rete tako, kot jo je naučila tašča Neža Pucelj, ki je imela na sejmu svoj štant. (Foto: Primc)

NAROČNIKI OGLASOV!

Redni rok za oddajo oglasov, razpisov in drugih naročenih objav je do vključno petka, zadnji rok pa do ponedeljka do 14. ure!

Knjiga išče bralca, bralec knjigo

Nekaj vtisov s strokovnega posveta slovenskih knjižničarjev prejšnji teden na Otočcu

„Prijateljice imam katerih družba mi je nadvse draga. Iz vseh dežel in vseh časov prihajajo, in čeprav jih je njihova učenost obsula s častmi, je vendarle tako lahko občevati z njimi, saj so mi zmeraj na voljo. Lahko jih sprejemam ali pa se odpravim njihovi družbi, kakor mi je ravno všeč. Nikoli me ne nadeljujejo a so vedno pripravljene odgovoriti na vsa vprašanja, ki jim jih zastavljam. Priporočajo o dogodkih preteklih dni, odkrivajo mi skrivnosti narave. Učijo me, kako naj živim, kako naj umrem. Odganjajo mi skrbi in spodbujajo mojega duha, kadar klone krepijo moj um in mi modro svetujejo, kako naj ukazujem svojim željam ter se postavim na lastne noge. Razkrivajo mi različne panoge umetnosti in znanosti. Na njihovo pomoč pri pridobivanju znanja o najtežjih vprašanjih se lahko brez skrbi zanesem. In za povračilo ne zahtevajo drugega kakor nekaj pro-

stora v kakem kotu mojeja skromnega doma, kjer lahko mirno počivajo, kajti udobneje je uživati družbo teh prijateljic v tišini in miru kot sredi šumne množice.“

Tako je zapisal pred šestimi stoletji začetnik evropskega humanizma pesnik Francesco Petrarca in s tem v zanosnih besedah opredelil odnos do novega, renesančnega človeka do knjige. Te Petrarke misli pa si je izbral Jaro Dolar za uvod v svojo razpravo „Knjiga išče bralca“, ki jo je podal prvi dan strokovnega posvetovanja slovenskih knjižničarjev prejšnji teden na Otočcu. Dolar, ki ga knjižničarji poznajo predvsem kot dolgoletnega ravnatelja NUK v Ljubljani, je k Petrarkevu citatu pristavil misli, ki jih je o knjigi skoro ob istem času napisal predstavnik arabske kulture in izraziti intelektualca Al-Kenz-al-Madfun: „Če se nanjo navadiš, ti bo zagotovila trajen spomin na vse čase;

če jo boš preučeval, bo dvignila tvojo veljavo pri ljudeh; če boš govoril o njej, bo v vtisnila tvoje ime v zavest ljudi.“

„Od Petrarkevih časov pa tudi od dobe elitarne kulturne

Bogo Komelj (prvi referent na posvetu), govorec o stanju knjižnic v novomeški občini: „Z izpeljavo adaptacijskega načrta v novomeški študijski knjižnici bi bil po prostem pristopu na voljo velik del žive literature.“

politike, ki je bila namenjena privilegirani manjšini, je preteklo že mnogo časa. Branje ni več razpoznavna ločnica med razredi, ni več pripomoček za družbeni ugled, tudi ne pogoj družbenega vzpona, kakršnega je pojmoval Al-Kenz-al-Madfun, ampak postaja vedno bolj nujna potreba celotnega družbenega razvoja,“ ugotavlja Jaro Dolar. „Tudi če se tokrat ne ustavimo pri miselni zbranosti, ki jo ponuja knjiga kot protiutež v današnjem hlastnem času,“ nadaljuje Dolar, „moramo podčrtati že samo priložnost knjige, ki mi omogoča, da sam odločim kdaj hočem seči po njej in kaj bi rad v tistem trenutku bral, ne da bi bil odvisen od drugih, kaj naj gledam in poslušam. Za zdaj, ko še nimamo kaset, ki bi mi na televizorju ob vsakem času predvajale to, kar želim – morebiti cele strani knjige – je to gotovo prednost pred drugimi informacijskimi sredstvi.“

Branje v vseh dobah in deželah ni bilo nikoli enak proces, ampak se je razvijalo skladno z družbenim razvojem. Arabski kulturni aktivist ali renesančni pesnik bereta knjige drugače kakor sodobni delavec, ki išče v njej sicer podobne kulturne vrednote, a vse drugačne informacije. „Današnji bralci, ki morda v samotni, a nikakor ne v osamelosti segajo po knjigi, niso izolirani samotarji,“ trdi Dolar. Sodobne raziskave pričajo, da so to ljudje ki iščejo stike in družbo. Ne bero, da bi pobegnili pred svetom, ampak da bi v njem bolje živeli.

Kako pa je s knjigo sicer pri nas? Ali vpliva na število bralcev v Sloveniji tudi tistih njenih statistično dokazanih 18.000 prebivalcev, ali morebiti straši kakšne druge vrste analfabetizem? Ali na Slovenskem bralci dovolj iščejo knjigo in knjiga njih? Grenka je resnica, dokazana z anketami, da polovica Slovencev knjig sploh ne bere. In kaj pomagajo skladovnice

KNJIŽNI RAZSTAVI – Obiskovalci bibliotekarskega posvetovanja na Otočcu so si lahko ogledali tudi dve manjši razstavi knjig: pred vhodom v garni hotel so bile na ogled izdaje Mladinske knjige (na sliki), v hotelski avli pa izbor družboslovne literature v izdaji Državne založbe Slovenije. (Foto: J. Pavlin)

knjig (v Jugoslaviji menda porabimo za kulturni dvig vsakega prebivalca na leto 9 kg papirja in smo enajsti na svetu) ki jih nihče ne bere! Prav ima Miloš Jevtič, ko trdi: „V neizmerno dolgem življenju vsake knjige izpolni in opraviči njen ustvarjalni smisel šele aktivno, strastno, poznavalsko branje. Branje namreč obnavlja knjigo, daje ji nova, bogatejša in raznovrstnejša trajanja. Brez stalnega preseljevanja v svet bralcev ne bi imela knjiga – pa če je še tako dragocena in pomembna – umetniškega, družbenega in humanističnega smisla.“

Po podatkih za leto 1976 so si Slovenci (beri 10 odstotkov vseh Slovencev) v splošnoizobraževalnih knjižnicah izposodili 4.354.588 knjig. Ta stokilometrski vrsta tiskanega gradiva, ki bi segla od Otočca do Kranja, vpliva na izobraževanje, izpopolnjevanje znanja, oblikovanje osebnosti, usmerjanje javnega mnenja, izrabo prostega časa – na izobrazbeno, družbeno in kulturno raven Slovencev. Podatek o izposoji pa le enostransko osvetljuje živahno dejavnost knjižnic, saj ne zajema zahtev bralcev, ampak le izpolnjene želje. O vlogi knjižnic, o njihovi ponudbi in nači-

nu potudbe na otoškem posvetovanju slovenskih knjižničarjev ni bilo malo besed. Pod geslom „knjiga išče bralca in bralec knjigo“ smo slišali razveseljive pa tudi grenke ugotovitve: knjiga postaja dostopnejša, po njej segajo šolarji (čedalje bolj in odrasli) ponudba je pestrejša in postrežba bolj kulturna in strokovna, tudi položaj knjižnic se je premaknil na bolje, saj se postale knjižnice ne le neodhodna kulturna žarišča, ampak tudi dejavniki pri oblikovanju kulturne razvojne politike. Znanje bralca in knjige je naš smoter družbenopolitičnega akcij zadnjega časa (npr. Celjsko delo, kultura in knjiga v družbi). Žal pa časi še vedno niso dovolj naklonjeni prostorskim, kadrovskim in finančnim problemom nekaterih knjižnic, zunaj največjih slovenskih kulturnih središč, kar obujajo zlasti nekatere regije in manj razvite občine. Med take ustrežne prav gotovo lahko štejejo tudi študijsko knjižnico Mirana Jarca v Novem mestu, kateri nadaljnji razvoj utesnjujejo prostorski problemi in o čemer je obširneje govoril na Otočcu tudi njen dolgoletni upravitelj Bogo Komelj.

I. ZORAN

GARNI HOTEL KULTURNO ŽARIŠČE – Takole so slovenski knjižničarji (okoli 250) prejšnji teden v četrtek in petek posedli veliko dvorano garni hotela na Otočcu, da so na strokovnem posvetu izmenjali svoje izkušnje in mnenja o knjigi in knjižnici, prisluhnili na literarnem večeru v četrtek besedi sedmih dolenjskih pesnikov in Dolenjskemu oktetu, naslednji večer koncertu mešanega pevskega zbora novomeške „Krke“ in opravili 23. občini zbor Društva bibliotekarjev Slovenije. Po dveh s programom natrpanih dveh (s štirinajstimi referati in koreferati) so se v soboto odpravili na izlet po Dolenjski. (Foto: J. Pavlin)

• Krško skozi veke v davnino •

Krško sodi med starejša slovenska mesta in ima razgibano preteklost – Šele mestno obzidje je meščane obvarovalo pred turškimi vpadi – Na Krškem polju so pred štirimi stoletji umirali kmečki uporniki

Krško ima za seboj dolgo, burno zgodovino. Mestne pravice so stare 500 let, naselbina pa nekaj stoletij več. Izkopavanja so odkrila, da so tod okoli prebivali ljudje že v mlajši kameni dobi, da so se tedaj preživljali z lovom, živinorejo in delno že tudi s poljedelstvom. Tako vsaj govorijo sledovi, ki so jih raziskovalci našli v kraških jamah, kjer so si prebivalci poiskali zatočišče.

V zapisniku Stanka Škalerja v knjizici „Krško nekdanj in danes“ beremo, da so v starejši železni dobi na gričevnatih vrhovih na obeh straneh Save živeli v svojih utrjenih seliščih ilirski prebivalci. Največja in najbolj znana ilirska naselbina je bila Libna. Njeno arheološko podobje je za petstoletnico mesta na zelo nazoren in prikupen način predstavil Posavski muzej v mestni Galeriji. To je bila edinstvena priložnost, da so bile pred občinstvom razgrnjene tudi najdbe iz graškega muzeja, ki hrani precej tega arheološkega gradiva.

Življenje iz utrjenih ilirskih gradišč na gričevju se je pozneje preselilo v dolino Save in Krke. Ilirsko prebivalstvo, ki je preživelo keltski vdor po letu 400 pred našim štetjem, se je zavejvalci spojilo v pleme keltskih Latobikov. V okolici Dmrovega na Krškem polju je verjetno že v drugem stoletju pred našim

štetjem zrasla naselbina Nevidunum, središče takratnih prebivalcev Dolenjske, keltskih Latobikov. Nekoliko pred nastopom našega štetja je prišlo tudi Krško polje s svojimi keltsko-ilirskimi prebivalci pod oblast rimskega imperija. Rimljani so prevzeli od staroselcev imena

za najstarejše slovenske naselbine.

Nemško ime za Krško (Gurkfeld) zasledimo v pisanih virih zelo zgodaj, in sicer leta 895 v darilni pogodbi vzhodnofrankovskega kralja Arnulfa. Svojemu vazalu Waltuniju je tedaj podelil v popolno last razen posestev na Koroškem tudi tri kraljevske kmetije pri Brestanici (Rajhenburgu) in neko posest pri Krškem. Tedaj v Brestanici omenjajo že tudi grad. Nekaj let po tistem so ti kraji doživljali madžarske vpade, ki so se po letu 900 ponavljali več kot pol stoletja. Tako pisani viri 150 let molčijo o teh krajih.

Po zavrnitvi madžarske nevarnosti je Krško pripadlo Savinjski marki in nemški cesar Konrad II. je l. 1025 podaril ozemlje med Mirno, Savo in Krko Waltunijevemu potomcu, mejnemu grofu Savinjske marke Viljemu. Njegov rod je kmalu izumrl in ozemlje je pripadlo grofom Kranjske marke. Od njih so si pridobili posest bavarski grofje Bogenski, leta 1189 pa je Krško dobila v posest salzburska nadškofija.

NAJPREJ JE BIL GRAD

Krški grad je verjetno stal že v 11. stoletju. Pod njim se je kmalu začela razvijati naselbina, ki je sčasoma prerasla v trg.

Krški grad si je leta 1373 pridobil grof Herman I. Celjski. Naselbina pod gradom je prevzela ime po gradu oziroma gosposčini in tako se je za mesto ohranilo nemško ime Gurkfeld (ime za Krško in polje ob njej, ki se je razvilo iz antične Corcore)

Slovensko ime zasledimo v 16. stoletju (Kerchko) in konec 17. stol. tudi Valvasor navaja poleg nemškega slovensko ime, ki ga piše „Kershko“ (Kerško).

Krška gosposčina je po smrti vdove zadnjega Celjana prešla v last Habsburžanov. V 15. stoletju so trg napadli roparski konjeniški odredi Turkov in puštošili po njem. Varen je bil samo grad. Da bi zavaroval prebivalce pred turškimi vpadi, je cesar Friderik 1477 povzdignil Krško v mesto. S tem so dobili meščani pravico postaviti mestno obzidje. Habsburžan Friderik je podelil Krškemu mestne pravice tudi iz trgovsko-političnih interesov. Za trgovanje sta bila meščanom dovoljena dva sejemska dneva v letu, dan sv. Ulrika (4. julij) in Lukeževo (18. oktober). Za potrebe notranje trgovine in trgovanja z bližnjo okolico so imeli v Krškem še tedenski tržni dan, ob nedeljah.

V Krškem sta že zelo zgodaj zacveteli usnjarsko-čevljarska in krojaška obrt. Razen z obrtjo in trgovino so se meščani ukvarjali še s poljedelstvom. Mestne pra-

vice so jih osvobodile tlake in dajatev v naravi. Plačevali so le davek od hiše in njiv in bili so dolžni pomagati pri gradnji ter popravilu mestnega obzidja.

Ko so se meščani ob izteku 15. stoletja oddahnili pred turškimi vpadi, so po Sloveniji in Hrvaški začele vreti krivice socialnih nasprotij. Kmečki upori so pretresali tudi te kraje. 5. februarja 1573 je dva tisoč hrva-

ško-slovenskih puntarskih kmotov doživelo tragičen poraz v bitki na Krškem polju.

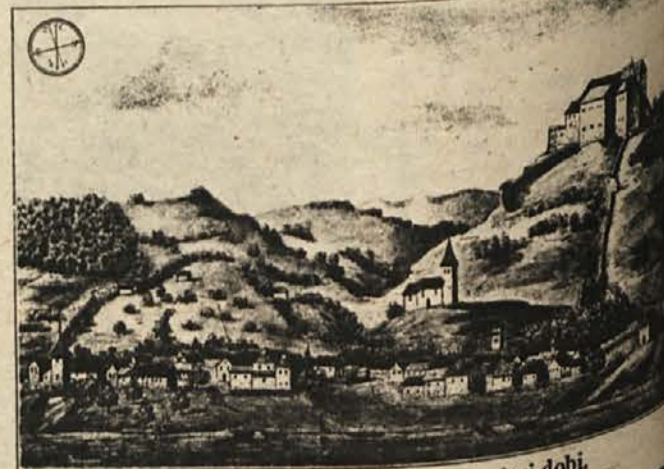
Za 500-letnico mesta bodo Krčani na trgu pred Delavski domom odkrili kip Matiju Gabrincu in se tako ob svojem praznovanju spomnili velikega upora, ki je v boju za „stara pravila“ družil slovenske in hrvaške kmete.

500-LETNICA MESTA

krajev in rek. Od 4. do sredine 6. stoletja so dolino Krškega polja križale poti raznih germanskih plemen, ki so se selila na zahod.

Slovenci so prišli v te kraje konec 6. stoletja po isti poti in so se najprej naselili v gričevnatem svetu, nato šele v ravnini. Krajevna imena po rastlinah (Leskovec, Brezje), ki so v neposredni bližini Krškega, veljajo

Krško v 17. stoletju, v Valvasorjevi dobi.

Mesto Krško iz leta 1925, kot ga je upodobil Franjo Stiplovec, slikar Posavja.

Pre kot srečanje

Trebanjska kulturna skupnost tudi založnik

V petek je bil v trebanjskem domu kulture priskrben literarni večer ob izidu brošure „Srečanja“ s pripravki mladih literarnih ustvarjalcev te občine.

To je bilo tudi najlepše darilo občinske kulturne skupnosti mladim ob 35-letnici pionirske organizacije. Pohvalno je, da se v trebanjski občini posveča tolikšna pozornost mladim, posebno po srečanjih mladih dopisnikov iz vse Slovenije pred leti. Na vseh petih letih osnovnih šolah izdajajo mala glasila, na literarnem večeru predstavljena „Srečanja“ pa so izbor najboljsh prispevkov.

Prispevki občinske kulturne skupnosti Stane Prijatelj je v pozornem govoru pred polno dvorano poudaril, kako vredno je prisluhniti besedam mladih, ki so s to izdajo dobile ozke okvire šolskih glasil, ki pa ponavadi dobijo v roke le otroci na najboljsem primeru še stariši. Tudi s tem večerom je vrsta priznanj kulturnih delavcev (urednik „Srečanj“ je prof. Jože Zupan iz šolstva) ponovno dokazala, da je občinska kulturna skupnost postala pravi animator. Dela mladih ustvarjalcev so predstavili mladi recitatorji iz trebanjske osnovne šole, avtorji je šentrupeški šolski pevski zbor ob spremljavi nekaterih nadarjenih trebanjskih godbenikov; osvežitve zabavnih ansamblom pomeni tudi skupina Amidi iz Mokronoga. A. Z.

Janez Boljka: POGOVOR I

Zibelka slikarjev?

Ob razstavi „Krški rojaki v slovenski umetnosti“

Razstava „Krški rojaki v slovenski likovni umetnosti“, odprta prejšnji petek v Galeriji v Krškem, ni samo umetniški, ampak tudi informativni dogodek, morda začetek neke akcije, ki naj prikaže slovenski javnosti kulturni delež mesta, obhajajočega prav letos 500-letnico svojih mestnih pravic.

zoral tudi prof. Andrej Pavlovac; potrebna bi bila celovitejša študija, iz katere bi bilo razvidno, koliko slikarjev, rojenih na krškem območju, je izšlo iz ljubljanske ali zagrebske likovne akademije. Če ob tej, čeprav morda nekoliko okrnjeni razstavi pa lahko zapišemo, da je likovni delež Krškega prav gotovo nepogrešljiv za slovensko umetnostno zakladnico.

Na razstavi, ki si jo bodo obiskovalci lahko ogledali do 30. oktobra, so dela dvanajstih umetnikov, ki so se v Krškem ali njegovi okolici rodili ali pa so jih Krščani „posvojili“ zavoljo njihovega pomembnega umetniškega prispevka temu mestu. Tako so: Janez Wolf iz Leskovca pri Krškem, slikarski učitelj bratov Šubicev in Antona Ažbeta, Fran Klemenčič in Franjo Stiplovšek, Zoran Didek, Jaro Hilbert in Jože Cjuha pa seveda Vladimir Stoviček in njegova hči Vladka, Hans Gagern ter naposled Avgusta in Saša Santel.

Prepričani smo, da so to le nekatera imena in nikakor ne vsa, ki bi jih mogli s Krškim povezati vsaj ob njegovem jubileju. Na nujnost nadaljnjega raziskovanja umetnosti in umetnikov tega dela Posavja je opo-

del njihove poezije pa je raztresen po revijah, listih ali zbornikih. Zato je docela nemogoč celovit pregled njihove dozdajšnje pesniške tvornosti, še bolj zagatno pa bi bilo v tej poeziji iskati povedne, slogovne in še kakšne razsežnosti. Posebno v takem zapisu, ki je zgolj poročilo z literarnega večera, ki ga je sedmerica pesnikov prejšnji

Trebnje izčiščuje naivo

Modni, neizvirni in predvsem lažni naivci, zaslužkarji, iskalci menažerjev in drugi na trebanjskem samorastniškem odru ob zaostrenih pogojih za sodelovanje nimajo kaj iskati

Trebnje s svojo galerijo, salonom, razstavami in najrazličnejšimi drugimi samorastniškimi akcijami bo še nadalje Meka slovenskih, jugoslovanskih in tujih naivcev in tudi v prihodnje odprta postaja umetnosti, vendar pa vanjo le ne bo tako lahko priti kot do zdaj. Vstopnica bodo kvalitetna, izvirna in iz resničnih notranjih potreb ustvarjalcev nastala dela, najrazličnejši komercialni in lažni naivci, zaslužkarji in iskalci menažerjev v Trebnjem nimajo kaj iskati. Edino merilo za sodelovanje na trebanjskem samorastniškem odru bodi izpričan talent in kvaliteta — so sklenili tudi organizatorji.

bodo sodelovali tudi umetniki iz inozemstva, ki bodo povabljeni tudi na XI. Tabor. Odziv na razstavo je izredno velik, saj je že do zdaj prišlo okoli 50 prijavnih imen najbolj znanih ustvarjalcev iz vse Jugoslavije. Pod enakimi pogoji kot na razstavo so bili ustvarjalci povabljeni tudi na XI. tabor, na katerem bo več udeležencev iz nevrščenih in prijateljskih držav, saj je za Trebnje tudi v tujini čedalje večje zanimanje. Kakšen glas kroži o tem kraju po svetu, kaže tudi pismo urugvajskega avtodidakta Gorkija Bollara iz Montevidea. V svoji ponudbi za sodelovanje na Taboru je ta južnoameriški slikar med drugim zapisal, da bo izredno počaščen, če mu bo Trebnje omogočilo sodelovanje na Taboru, o katerem je že veliko slišal.

Na seji organizacijskega sekretariata in umetniškega sveta Tabora, ki je bila 2. septembra in na kateri so se odločili o programu za leto 1978, je Janez Gartnar dejal med drugim: „S programom, ki ga tokrat oblikujemo, hočemo poudariti dvoje. Prvič: odločen in trajen odpor proti poplavi komercialnega kiča, modne naive, zlagane barvne patetike in obrtniške proizvodnje z izključno in neprimerno željo streeči okusu menažerjev zaradi zaslужka, in čisto edino zaradi tega, saj si nekateri zavoljo tega celo naročijo in plačajo napihnjene „kritike“. Drugič: tabor bo sodeloval le s tistimi ustvarjalci, ki soglašajo z velikim Rodinom: „Najprej je treba biti človek, potem šele umetnik“. Z ustvarjalci, ki so pripravljani in sposobni s poštenim odnosom do svojega dela ustvariti vrednote, ki se bodo odklovale z izvirnostjo, bogastvom izpovedne moči in visoko kvaliteto. Samo ob teh načelih bodo grajene vse bodoče akcije Tabora, tako pa tudi razstava pod geslom „Prijateljstvo, mir in krah za ljudi vsega sveta“, ki bo v Trebnjem prihodnje leto od 8. julija do 25. avgusta.“

To bo razstava miniaturk; na njej

Na koncu naj omenimo še to, da bo „čistko“ doživela tudi stalna zbirka v trebanjski galeriji likovnih samorastnikov. V skladu s poostrenimi merili bodo iz nje izločili vsa neumetniška in neizvirna oziroma manieristična dela. Nova merila bodo kajpak veljala tudi za sprejem novih del v to zbirko.

IVAN ZORAN

Boljkova izpoved in vizija

Skulpture in grafike Janeza Boljke od jutri na razstavi v Brežicah

Srečanje z deli Janeza Boljke, akademskega kiparja iz Ljubljane, je prav gotovo prijetno doživetje. Zasluga za to gre jasnemu in razumljivemu „jeziku“, ki prenaša avtorjeva sporočila. Središčna „snov“ plastike je predvsem človek s svojimi zapletenimi razsežnostmi.

Od zgodnjih Ribničanov, slovenskega simbola polpretekle dobe, do sodobnih likov se pri Boljki pleče nit skupine znanih, večje vsebinske in kvalitetne premike. S tematskimi razstavami hočemo doseči valorizacijo nekdanjih vrednot ljudske ustvarjalnosti, pravi Janez Gartnar, duša trebanjskih taborskih in samorastniških snovanj. Strožja merila bodo veljala kajpak tudi za osebne razstave. V Trebnjem vztrajajo, da morajo biti take razstave prikaz vrhunskih stvaritev. S tem ne bo nikomur onemogočeno sodelovanje s Taborom, vendar pa se bo moral ob svojih delih zamisliti vsak sam. Še nadalje pa bo Trebnje podpiralo prizadevanja mladih talentov. V katalogu za razstavo „Prijateljstvo, mir in krah za ljudi vsega sveta“ ne bo učenih besed umetnostnih zgodovinarjev ali kritikov, marveč bodo tekovstvene strani zapolnili učenci literarnih krožkov z osnovnih šol trebanjske občine. Objavljeni bodo najboljše sestavki s posebnega natečaja, ki ga bo razpisal Tabor, besedila pa bo za natis odbrala posebna komisija.

h katerim teži avtor. Opozorilo pa ostane. Tu so Bobnar z veliko roko. Človek, ki išče, Kabala. Ni časa za brezbrzičnost, umetnik nas osveteča in dramati. Nenavadno močna je Boljkova navezanost na grafiko. Predstavljene grafike v barvnem sitotisku so neizogibno vsebinsko dopolnilo plastiki. V človekovo notranjost zadržta plastika ima v grafiki zunanji vsebinski in oblikovni okvir. Fantastične krajine iz zgodovine prihodnosti nakazujejo vizijo prostora Zemlje, kar daje slutiti izredno nebrzdane tehnološkega protičlovekosti dvojeboja. Redko se kipar tako ubrano dopolnjuje v dveh izraznih

medijih. Prav ta ubranost potrjuje, da ima Boljka kaj povedati. Tudi odličen obisk njegove novomeške razstave to po svoje dokazuje. Predstavitev njegove umetnosti (v Novem mestu, Brežicah in Kranju) so nastale v sodelovanju med novomeškim, brežiškim in kranjskim muzejem. Obširna pregledna razstava se iz Dolenjske galerije seli v galerijo Posavskega muzeja v Brežicah, kjer jo bodo odprli (v nekoliko manjšem obsegu) jutri ob 18. uri.

Novembra bodo v Kr nju razstavili le Boljkovo najnovjšo malo plastiko. Plod skupne akcije vseh treh ustanov je tudi obširen katalog z osmimi barvnimi in več črno-belimi reprodukcijami in z uvodno študijo dr. Ceneta Avguščina.

JOVO GROBOVŠEK

kultura in izobraževanje

TROJE PRIZNANJ NA DOLENJSKO

V Slovenj Gradcu so minuli petek odprli 19. republiško razstavo fotografije in medklubsko razstavo diapozitivov. Od okoli 700 fotografij in kakih 1800 diapozitivov je posebna strokovna žirija odbrala za razstavo približno polovico fotografij in šestino diapozitivov. Pri otvoritvi so podelili nagrade, diplome in priznanja. V skupini fotografij na temo „Narava“ je dobil prvo nagrado Metličan Marjan Vivoda. Inž. Pavel Gorše in Peter Šobar iz Kočevja sta ob tej priložnosti dobila bronzasti Kidričevi plaketi sveta Ljudske tehnike Jugoslavije. Ta in druga priznanja so podelili za posebne zaslužbe in za širjenje tehnične kulture.

DELA NAIVCEV V „KRKI“

Kulturno-umetniško društvo novomeške tovarne zdrvil, ki se v zadnjem času prišteva tudi med uspešne prireditelje likovnih razstav v Novem mestu, se je tokrat odločilo razstaviti v avli upravne stavbe „Krke“ v Ločni nekaj del samorastnikov, ki se zbirajo okrog Tabora in galerije v Trebnjem. Razstavo „Naivno slikarstvo Jugoslavije“ bodo odprli v četrtek, 13. oktobra, ob 17.30. Na njej bodo dela 24 avtorjev, izbor pa je iz fonda trebanjske galerije. Na otvoritvi bo nastopil pihalni kvintet RTV Ljubljana. Razstava bo odprta do 27. oktobra, in sicer ob delavnikih med 15. in 19. uro, ob nedeljah pa od 9. do 13. ure.

OD TORKA BORIS JESIH

V Dolenjski galeriji v Novem mestu bodo v torek, 11. oktobra, ob 18. uri odprli razstavo slik in grafik akademskega slikarja in grafika Borisa Jesiha. Gojenci glasbene šole Marjana Kozine bodo na otvoritvi izvedli krajši spored. Boris Jesih je doma iz Škofje Loke, kjer ima tudi atelje. V letih 1974 in 1975 se je udeležil Dolenjske slikarske kolonije in tako obogatil svoja iskanja.

Na razstavi, ki bo odprta do 6. novembra, bo Jesih pokazal najnovjša dela, ki dopolnjujejo njegov priznani in izvirni opus.

D. RUSTJA

SAMO KVALITETNI DOBE VSTOPNICO — Ob poostrenih merilih za sodelovanje na trebanjskih Taborih in razstavah se kvalitetni, se pravi izvirni in vsebinsko poglobljeni, ustvarjalci nimajo česa bati.

Umrli je Alfonz Gspan

Tri tedne preden je dopolnil štiriinšestdeseto leto, je 25. septembra umrl prof. Alfonz Gspan, slovenski pesnik, prevajalec, literarni zgodovinar, urednik, bibliotekar in leksikograf. Svojo življenjsko pot je začel v Krškem, nadaljeval pa jo je v Ljubljani, kjer je po maturi študiral slavistiko, romanistiko in primerjalno književnost. Še pred diplomiranjem se je izpopolnjeval v Franciji, za kar je dobil stipendijo francoske vlade. V slovensko kulturo je vstopil kot pesnik, sicer pa je njegova pozornost veljala literarno-zgodovinskim raziskavam, življenju in delu Antona Tomaža Linharta, Valentina Vodnika, Franca Prešerna, Ivana Cankarja in Otona Zupanciča in drugih. Še s posebno ljubeznijo se je posvečal življenjskega prijatelja Srečka Kosovelu, čigar prvo posmrtno izdajo Pismi (1927) je tudi sam uredil.

Do leta 1946 je bil v pedagoški službi, zatem pa do 1962 delal kot bibliotekar, urejal je Slovenski bibliografski leksikon in vodil rokopišno zbirko v NUK. V tej ustanovi je pravilno več razstav in uredil pomembne sobe Simona Grešpenciča, Antona Aškerca, Ivana Cankarja, Josipa Jurčiča, Otona Zupanciča, Franceta Bevka, Louisa Adamiča in Prešernov muzej v Ljubljani.

Če svojim neustranim vlogam in dosežki se je Alfonz Gspan trajno zapisal v slovensko kulturo. Njegov literarni prispevek k razvoju slovenske literarne vede in bibliotekarstva čaka zdaj na objavo ocenitev.

OBČINSKA KULTURNA SKUPNOST TREBNJE

vsaki k sodelovanju vse, ki se na Dolenjskem ukvarjajo z umetniškim ustvarjanjem. Še neobjavljene literarne stvaritve pošiljajte do 15. novembra 1977 na naslov: OBČINSKA KULTURNA SKUPNOST TREBNJE, Cesta Gubčeve brigade 4a

SAMORASTNIŠKO BESEDO

Prejemamo, da proza (črtice, novele, odlomki iz daljših tekstov, povesti, esej, satire, eseji, razprave s področja kulture in umetnosti itd.) ne bo daljša od treh tipkanih strani.

6. oktobra 1977

V dveh letih na cilju

Gotovo že poznate stanovanjska posojila na podlagi motiviranega varčevanja in govorili smo že o dodatnih posojilih tistim občanom, ki brez teh sredstev ne bi mogli priti na cilj, se pravi, dokončati gradnjo ali kupiti stanovanje.

Lahko trdimo, da danes ni več reklamni trik, če rečemo, da lahko občan v pičlih dveh letih pride do svojega stanovanja. Gotovo brez posojil ne gre. Da pa trditve vseeno drži, bomo skušali pokazati s konkretnimi številkami in na primeru.

Če se občan v Ljubljanski banki obveže, da bo tri leta varčeval za stanovanje in vlagal mesečno po 2.000 din, pomeni, da ta mesečni obrok pri današnjih življenjskih stroških sicer ni majhen, vendar v družini, kjer sta zaposlena oba zakonca, s pametnim gospodarjenjem pri družinskem proračunu, lahko prideta na „zeleno vejo“. Po izteku varčevalne dobe, se pravi po treh letih, bo naš občan po varčevalni pogodbi prihranil 72.000 din, na njegova privarčevana sredstva pa mu bo banka odobrila 100.800 din posojila, skupaj torej 172.800 din. V najboljšem primeru ima občan pravico tudi do dodatnega družinskega posojila (140.000 din), in tako zbrani dinarji znesejo kar 312.000 din.

Gotovo, da ta vsota še ni dovolj velika za nakup stanovanja ali zidavo hiše, vendar imamo pri tem v mislih še nekaj „dodatnih virov“, ki jih pač moramo upoštevati, ker spoznanje izhaja iz prakse in poznavanja problematike o nakupih stanovanj.

V delovni organizaciji, kjer občan združuje svoje delo, gotovo skrbijo tudi za to, da bi se delavec kar najbolje počutil in živel v ugodnih stanovanjskih razmerah. Najbrž mu bo tudi delovna skupnost pomagala s posojilom.

Tako je občan z vsem zbranim denarjem gotovo že prišel ali pa se vsaj približal številki, ki odpira vrata v lastno stanovanje.

Kako v dveh letih

Še vedno pa nismo odgovorili na vprašanje, kako uspe občan že po dveh letih dobiti posojilo v banki, kjer je namensko varčeval za stanovanje in je bil pogodben rok tri leta.

V Ljubljanski banki ima občan možnost, da s premoštvimi posojili že pred rokom treh let dobi celotno vsoto. Povedati pa je treba, da bo za občana to kar trd oreh. Moral se bo seveda še dodatno zadolžiti (morda pri sorodnikih, prijateljih, znancih), da bo lahko že predčasno odplačal vse manjkajoče obroke in si s tem pridobil pravico, da zbere sredstva že v dveh letih. Z odplačilom vnaprej mu banka prizna enake pogoje kot bi jih imel po izpolnjeni pogodbi o namenskem varčevanju, torej po treh letih.

Res ne gre brez kombinacij in odpovedovanja, vendar najbrž tudi ni treba posebej poudarjati, kaj pomeni mnogim ljudem, da se v lastni dom lahko vselijo kar leto dni pred predvidenim časom.

Odgovori na vsa vaša vprašanja

Če ste se tudi vi odločili, da boste varčevali za stanovanje ali za gradnjo hiše, pa bi radi kar najhitreje živeli pod svojo streho, se oglasite v poslovni enoti Ljubljanske banke, ki vam je najbližja, in dobili boste odgovore na vprašanja, ki vas žulijo.

DOM MAJDE ŠILC
NOVO MESTO,
Kristanova 60

ponovno razpisuje
delovni mesti

2 KV KUJARJEV(IC);
nastop dela 1. 11. 1977.

Pogoji:
1. KV kuhar(ica)
2. delno nočno delo v izmenah

Prijave z dokazili o izobrazbi oddajte v 15 dneh po dnevu objave razpisa.

»Dolenjski list« v vsako družino

Obrtna nabavno-prodajna zadruga „RESA“,
Krško,

razpisuje prosto
delovno mesto:

1. FINANČNI KNJIGOVODJA

Pogoji za zasedbo delovnega mesta:
– srednja izobrazba ekonomske smeri in 5 let delovnih izkušenj v vodenju poslovnih knjig;
– nepopolna srednja izobrazba in 10 let delovnih izkušenj v finančni službi.

Razpis velja 15 dni po dnevu objave.

LICITACIJA

Komisija za prodajo osnovnih sredstev
Transportno gradbenega
podjetja Metlika

Razpisuje
javno licitacijo za prodajo naslednjih osnovnih sredstev:

- 1) KOMBI IMV-1600, super B kombibus, letnik 1970, v voznem stanju, neregistriran; začetna cena 4.000,00 din;
- 2) KOMBI IMV-15 V, dizel, letnik 1972, v voznem stanju, neregistriran; začetna cena 15.000,00 din.

Javna licitacija bo 21. 10. 1977 ob 11. uri v prostorih TOZD Transport v Rosalnicah.
Kupci plačajo na izlicitirano ceno prometni davek v mestu stalnega prebivališča.
Interesenti za nakup osnovnih sredstev morajo pred začetkom licitacije položiti na blagajni podjetja 20% od izklicne cene osnovnega sredstva.

Splošno gradbeno podjetje „PIONIR“
Novo mesto, TOZD TOGREL Krško,
oglašča prosta delovna mesta:

1. več ZIDARJEV
2. več ŽELEZOKRIVCEV
3. več PK DELAVCEV
4. GRADBENEGA DELOVODJE
5. SKLADIŠČNIKA

Pogoji za sprejem:
1. in 2. – poklicna šola gradbene stroke ali priučitev na delovno mesto z nekajletno prakso;
4. – končana gradbena delovodska šola;
5. – poklicna šola trgovske stroke.

Kandidati bodo pridobili lastnost delavca v združenem delu s polnim delovnim časom za nedoločen čas in s pogojem tri-mesečnega poskusnega dela. Osebni dohodek po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov SGP „PIONIR“ Novo mesto.
Ponudbe z življenjepisom, opisom dosedanjega dela ter potrdili o izobrazbi sprejema kadrovskega oddelka SGP „Pionir“ Novo mesto, Kettejev drevored 37, 15 dni po dnevu objave.

Splošno gradbeno podjetje „PIONIR“
Novo mesto,
Delovna skupnost skupnih služb,

objavlja prosto delovno mesto

PRAVNEGA REFERENTA

Pogoji za sprejem:
Končana pravna fakulteta z nekajletnimi izkušnjami.
Kandidati bodo pridobili lastnost delavca v združenem delu za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in s pogojem trimesečnega poizkusnega dela.
Ponudbe z življenjepisom, opisom dosedanjega dela ter dokazili o izobrazbi sprejema kadrovskega oddelka 8 dni po objavi.

SKUPŠČINA KRAJEVNE SKUPNOSTI ŠENTJERNEJ

razpisuje
prosto delovno
mesto

TAJNIKA krajevne skupnosti.

- Pogoji:
– srednja šolska izobrazba
– družbenopolitična aktivnost

Poskusno delo traja 3 mesece.
Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Novoles Novo mesto—Straža TOZD „SIGMAT“ Brestanica

objavlja za obrat poliestra Veliki Podlog
prosta delovna mesta:

– KONTROLORJA IZDELKOV iz poliestra
Pogoj: KV delavec kovinske stroke, odslužen vojaški rok.

– PET LAMINATORJEV
Pogoj: nekvalificiran delavec, odslužen vojaški rok.

Delo se združuje za nedoločen čas.
Prijave s potrebnimi dokazili naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na Novoles TOZD „Sigmat“, Brestanica.

OBVESTILO

Sanitarna in komunalna ter vodnogospodarska inšpekcija oddelka za medobčinske inšpekcijske službe SOB Novo mesto opozarjata vse občane, naj ne polivajo javnih makadamskih prometnih površin in dvorišč z odpadnimi naftnimi derivati, ki se lahko infiltrirajo v zemljišče, ogrožajo podtalnico ter odplavljajo v površinske vodotoke.

Obe inšpekciji opozarjata občane, da bosta proti kršilecem ukrepali zaradi zaščite človekovega okolja in v skladu z veljavnimi predpisi.

SANITARNI IN
KOMUNALNI INŠPEKTOR:
VODNOGOSPODARSKI
INŠPEKTOR:
FRANCE PREŠEREN, dipl.inž.agr, RUDI ŠKOF, I r

ISKRA
INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO
LJUBLJANA,
TOZD ELA NOVO MESTO

razpisuje
JAVNO LICITACIJO

za prodajo avtobusa TAM A 3000, letnik 1962.

Avtobus je v voznem stanju. Izklicna cena 21.500 din.
Prometni davek plača kupec. Licitacija bo 17. 10. 1977 na parkirnem prostoru ELE, Ragovska 7a, ob 11. uri.

PROSTA DELOVNA MESTA

HOTEL „GRAD PODVIN“
Podvin na Gorenjskem
64240 Radovljica

Odbor za medsebojna delovna razmerja

objavlja
prosta delovna mesta:

1. HOTELSKA GOSPODINJA
2. KUJARICA – KUJAR
3. OBRAČUNSKI REFERENT – KONTROLOR
4. RECEPTOR
5. SOBARICA.

Kandidati za prosta delovna mesta morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
pod 1. končana srednja šola ali hotelska šola ter nad tri leta ustreznih delovnih izkušenj,
pod 2. končana gostinska šola ter nad dve leti ustreznih delovnih izkušenj,
pod 3. končana srednja šola ter tri leta ustreznih delovnih izkušenj v gostinstvu ali trgovini,
pod 4. končana hotelska šola ali srednja ekonomska šola ter nad dve leti ustreznih delovnih izkušenj, znanje nemškega jezika,
pod 5. končana osemletka, do enega leta delovnih izkušenj, uspešno opravljen test iz poznavanja dela.

Vabimo vse kandidate, ki želijo postati delavci naše delovne organizacije, da se oglasijo v kadrovskega oddelku Hotela „Grad Podvin“, kjer bodo dobili podrobnejša pojasnila.
Prijave prinesite osebno ali pošljite po pošti v 14 dneh po objavi.
Samskim delavcem nudimo začasno rešitev stanovanjskega problema v hotelu.

PROSTA DELOVNA MESTA

„NOVOTEHNA“
trg. podjetje na debelo in drobno p.o.
Novo mesto, Glavni trg 11

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu

objavlja
naslednja prosta delovna mesta:

1. SALDAKONTIST
2. BLAGAJNIK
3. PRODAJALEC avto stroke – delovno razmerje za določen čas

POGOJI:
Pod 1: ekonomski tehnik z 2 letoma delovnih izkušenj v računovodstvu, poskusno delo 1 mesec ali administrator s 3 leti delovnih izkušenj v računovodstvu; poskusno delo 1 mesec.
Pod 2: prodajalec z 1 letom delovnih izkušenj v blagajniškem poslovanju, poskusno delo 1 mesec ali administrator z 1 letom delovnih izkušenj v blagajniškem poslovanju, poskusno delo 1 mesec.
Pod 3: prodajalec avto stroke z 2 letoma delovnih izkušenj v maloprodaji, poskusno delo 1 mesec.

Kandidati naj pošljejo prošnje na naslov podjetja v roku 10 dni po objavi.

"Straza" za okolje

Komisija za varstvo okolja pri svetovni občinski izvršni svetu je opovrnila, da je v obliki sprejetih dober odlok za ta vprašanja, žal ni nič kaj uspešno ne izvaja, ker je prave "palice".

Zato je občinski izvršni svet na sestavi seji sklenil delegatoma občinske skupščine predlagati dopolnilni odlok, ki naj bi omogočila izvedbo izvajanja. Zanimiva novost je predlagani način "komunalne obratne službe". To bodo lahko občani s posebnimi izkaznimi karticami, ki jo bo izdal oddelek za gospodarstvo in finance pri občinski skupščini. Po vsej verjetnosti bo pri teh "stražarjih" iz vrst članov nekaterih društev, ki so že dolgo povečali nemalo skrbi lepšemu okolju. To so člani lovskih društin, planinci, taborniki. Njihovo obvezno prizadevanje naj bi sedaj bilo trdnjejo zaslabo.

O vsem tem se bodo izrekli še delegati na eni bližnjih seji občinske skupščine. Če bo vse to izpeljano, ne bodo mogli uiti izkazni. Na kraju samem bodo lahko kaznovani s 50 dinarji, pa tudi pri sodniku za prekalne ne bo šale.

ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA

V četrtki sta se v sevniskem gasilskem domu sestali pionirska in mladinska konferenca osnovne šole v Račjem. Pionirji so se na prvo voljno konferenco temeljito pripravili. Kljub številnim krožkom iz sevniški šoli so predlagali še nove, za starejšega, v okviru šolskega prostora društva pa še nogomet. Če bi o stvarih starejših odločali pionirska konferenca se je tokrat v delegatskem sistemu in razmerjih odločil. Med drugim nameravajo na osnovni šoli ustanoviti tudi markštični krožek. Tokrat so povabili tudi pionirje iz 7. razredov.

NOVI MLADI OPERATERJI

Na sevniskih osnovni šoli so podelili deset diplom učencem za uspešno opravljeni izpit za operaterje tako imenovanega C razreda, kar jim daje pravico za delo na 21 učencev na novo vpisalo v radioamaterski krožek.

Delegati dobro mislijo

SZDL ocenjuje delo delegatskega sistema

Občinska konferenca SZDL se je sestala v sredo, 28. oktobra, v razširjenem sestavu z delegati družbenopolitičnega zbora občinske skupščine. Razprava ni prinesla sicer nič bistveno novega, vsestranska ocena pa je dobro izhodišče sedanjim predvolilnim pripravam.

Delegati občinske skupščine, posebno zbora krajevnih skupnosti, nič manj pa tudi ne zbora združenega dela, si lahko štejejo v čast dokaj dobro delo v sami skupščini, manj seveda v povezavi s svojimi delovnimi okolji. Tudi delegati družbenopolitičnega zbora kljub svojemu stalnemu delegatstvu opozarjajo na vrsto težav, predvsem pri iskanju zaledaj družbenopolitičnih organizacij, ki jih pošiljajo. Huje je z delegati samoupravnih interesnih skupnosti. Po novem se bo število teh skupnosti približalo že trinajstici. Po skupni seji vseh interesnih skupnosti minuli petek v sevniskem gasilskem domu, ko so ustanovili tudi skupne službe SIS, si lahko obetamo vsaj bolj usklajene sklice.

Gradiva, skozi katera se morajo „prebijati“ delegati delavci, so tudi tokrat dala pobudo za marsikatero besedo. Še profesor je opozoril, da jih malokdo razume. Seveda bo

POD ENO STREHO?

V petek je zasedala v Sevnici večina skupščin samoupravnih interesnih skupnosti v občini. Delegati so sprejeli samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnih strokovnih služb SIS in sistemizacijo. Posamezne skupnosti so izvolile svoje tajnike. Vodja skupnih služb bo dipl. ekon. Jožica Kerš, dosedanja svetovalka za plan in analize pri občinski skupščini, za tajnico izobraževalne skupnosti in otroškega varstva je bila izvoljena Fanika Zemljak, za skupnost socialnega skrbstva Boža Blaznik, kulturne skupnosti Jože Novak, telesnokulturna skupnost pa letos še ne namerava zaposliti strokovnega tajnika, ker bi jih to, kot so izračunali, stalo nad 40 odst. vsega denarja za telesno kulturo v občini.

tudi vnaprej treba zagotoviti, da bodo delegati prejeli tako celotna gradiva, seveda pa bi bilo treba le paziti na jezik. Nič ne bi škodilo tudi jednati povzetki, če hočemo, da bodo res odgovorno odločali. Dovolj ni bilo storjenega tudi za izobraževanje delegatov, saj drugega, razen uvažalnih seminarjev, v glavnem ni bilo. Torej cel kup pomanjkljivosti, vseeno pa ne toliko, da bi lahko rekli, da sistem ni dober. V njem delajo ljudje, ravno sedaj evidentiramo nove. Potrudimo se, da se bomo spomnili najboljših!

A. ŽELEZNIK

SEVNIŠKI PABERKI

ISKALCI, DA JE KAJ! - Z vsem ogorčenjem so nam potožili predstavniki hišnega sveta novega stanovanjskega bloka v Naselju heroja Maroka 25: v nič gre namreč trud njihovega popoldanskega udarniškega urejevanja okolice. Skupina delavcev sevniskih komunalcev si namreč že daljša prizadeva najti vodovodne cevi, da bi priključili vodo še enemu bloku. Do minulega četrtka so po prosti oceni „prerudarili“ že 30 metrov, seveda še vedno brez sledu o kakšnem cevodvodu. Ko so cevi zasuli, žal ni bilo botra, ki bi dal za en soliden kol.

OPOMIN Prizadevni sevniski gasilci so pričeli skrbeti za novo vsebino vitrine na gasilskem domu. Izpolnili so jo s fotografijami raznih požarov in tudi vaj svojih članov. Obetana zamenjava slik je lahko koristen zglede za večjo protipožarno preventivo.

SEVNIŠKI VEŠTNIK

Stanovanjski dinar že prepičel

Zasebni graditelji iskali trikrat več posojil, kot je bilo na voljo denarja

Komisija za kreditiranje pri stanovanjski skupnosti v Trebnjem - vodi jo načelnik davčne uprave in podpredsednik občinskega izvršnega sveta Jože Godnjavec - se je ob zadnjem razpisu posojil zasebnim stanovanjskim graditeljem znašla domala pred neresljivo nalogo: na voljo je imela 1,6 milijona dinarjev, prosilci pa so iskali skupno kar 4,55 milijonov dinarjev!

Ob takšni „lakoti“ za posojila se je komisija lotila dela z vso skrbnostjo in temeljitim

tehtanjem tega, kako prosilci izpolnjujejo kriterije razpisa. Na prvi pogled je bilo 11 neres-

Dobro, a še ne najbolje!

Diplomirani ekonomist in analitik pri občinski skupščini Jože Kastelic je bil znan že bivšim odbornikom, podobno tudi sedaj delegatom po preudarnih komentarjih gibanj gospodarjenja v trebanjski, manj razviti občini.

V minulih letih je bilo izročeno namenu mnogo novih tovarn, pred vso družbeno skupnostjo nosijo vsi kar največjo mero odgovornosti, da bodo nemajhna vložena družbena sredstva tudi prinašala zaželeni prihodek. Ob tej priliki ne nameravajo navajati zgolj števil, brez katerih knjigovodje sicer ne morejo, delavci pa jih kaj malo razumejo. Analitik Kastelic je na seji minuli četrtki uvodoma ugotovil, da so uspehi polletnega gospodarjenja združenega dela trebanjske občine več kot ugodni, žal pa samo na videz. „Dohodek, predvsem pa akumulacija sta še vedno prenizka,“ je pribil, hkrati pa opozoril, da bo letos po vsej verjetnosti šlo za drugačne izgube kot lani. Lani so izgube razen IKG vsi pokrili, letos so med „zgunbarji“ res samo trije (lani 13), vendar ostali s sprejeto sanacijskimi programi trdno držijo vajeti v rokah. Predvsem vzbuja skrb, ker predvidena, resda visoka akumulacija ni dosežena.

Hitri razvoj gospodarstva trebanjske občine ima seveda tudi svojo ceno. Obveznosti vračil so se v primerjavi z lani povečale za 24 odst. in znašajo letos že 43,9 milijona dinarjev, ustvarjena

Jože Kastelic

sredstva z amortizacijo pa pokrivajo le 66,7 odst. te vsote. Gospodarstveniki vseeno optimistično računajo. Te obveznosti nameravajo namreč pokriti že do konca tega tričrtletja, tisto, kar bi še ustvarili do konca leta, pa naj bi omogočalo že dobro osnovo na nadaljnja vlaganja.

A. Ž.

A. Ž.

Nezadovoljni varstveniki in občani

Vsak bi lahko dosti pripomogel k lepsi podobi okolja - Blizu Sentruperta celo spomeniška služba ustrelila kozla?

Ljubljanski regionalni Zavod za spomeniško varstvo je posredoval občinski skupščini precej obsežno gradivo o raznih vidikih varstva okolja in spomenikov v občini, ki so ga minuli četrtki obravnavali vsi trije zbori občinske skupščine.

Spomeniška služba je pripravila pregled po krajevnih skupnostih. Gradivo bodo lahko čeže ne vsi delegati, pa vsaj posamezni sveti krajevnih skupnosti s pridom še večkrat vzeli v roke.

V samem Trebnjem priporočajo strokovnjaki drugo odlagališče za industrijske odpadke, sicer bo

sedanje smetišče prehitro polno, zažiganje pa že tako povzroča vrsto nevarnosti. Če bodo upoštevali nasvete strokovnjakov, bodo tja lahko vozili smeti še najmanj 15 let.

Tudi mirensko smetišče je na neprimernem kraju glede lokacije rekreacijskega centra (tam se začnejo celo TRIM steza). Ugotovljeno je, da dosedanja način čiščenja kvarcita z usedanjem ni ustrezen. Sentrupertčani uporabljajo za smetišče kar breg Mlinščice! Niti Mokronoško smetišče ni zgledno. Vaščani Velike Loke lahko mirno spijo, ker so se, vsaj kar se smeti tiče dobro znašči z opuščeni peskokopom. Tudi Velikemu Gabru smetišča ne morejo biti v čast; na enem kraju odlagajo navlako celo v

A. Ž.

TREBANJSKE IVERI

ZAKAJ SO SLABI? - Tisti iz Velikega Gabra Trebnjem zavidajo marsikaj, še posebno pa jim ne gre v račun v nemara za gradnjo velikih trgovskih hiš v centru občine. Sedaj se bolj ali manj uspešno kosajo že tri podjetja, medtem ko v Gabru Mercator ne more in ne more kreniti.

DENARJA PA MANJ - Delegat sentrupertske krajevnne skupnosti si na zadnji seji občinske skupščine ni mogel kaj, da ne bi poudaril števila zaposlenih in sploh prebivalcev njihove krajevnne skupnosti. Res, da so po tem tretji v občini, da pa je po ključu tolikšna razlika glede denarja za KS, pa si ne bi mislili. Številke so bile seveda vržene na mizo. Dobrih deset jab jim manjka, pa pika. Dokler jih ne bodo pridobili, ne bo več denarja, tako je s ključem.

BREZ VODSTVA - Ravnatelj mukronoške osnovne šole Francu Videčniku je potekel mandat. Komisija za volitve in imenovanja ga je nameravala ponovno potrditi, občinske družbenopolitične organizacije pa mislijo drugače. Žal ni bilo nikogar na sejo skupščine, ki bi povedal, zakaj.

„GREH“ VARSTVENIKOV - Mnogo ljudi sodi, da ta hiša ne spada v to okolje. Prizadevni graditelj pa je ugnal doslej vse in - le zakaj tudi ne bi? - zida dalje, čeprav mu inšpektorji gledajo pod prste. Doslej je namreč vse po črki zakona.

TREBANJSKE NOVICE

Kako žgati dobre ploščice brez izgube?

Zbor združenega dela trebanjske občinske skupščine izrekel kritiko vodstvu Industrije gradbene keramike - Do konca leta od 25 do 30 milijonov dinarjev izgube?

Gradnja ene najsodobnejših tovarn keramičnih ploščic v Račjem pri Trebnjem je potekala ob velikem zadovoljstvu vseh. Odkar je ta draga tovarna v poskusni proizvodnji, prihajajo iz nje nič nezaveseljive vesti. Izguba namreč nenehno narašča.

Lani se je še marsikdo tolažil, da ne bo vsak začetek težak, češ bo že letošnji podatki o polletnem delu so, žal, samo še slabši. Tudi 10 milijonov, ki, kot je dejal predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Janez Zajc, do konca leta morate na 25 do 30 milijonov. V trebanjski občini noče, da tovarna šla v likvidacijo, preden to lahko pričela normalno delovati. Ravno zato na ločeni seji zboru združenega dela občinske skupščine minuli četrtki izrekli spodbudnih besed.

IMELI ŽE SKLEP O USTAVITVI PROIZVODNJE - Priljubljenost simptomatično je že v ob pogostih razpravah o tej tovarni ni oglašil noben delegat ali celo skupščina tozda. Na seji seji ji bilo rečeno, da so odgovorni organi Tehnike, v kat-

ni organizaciji z dovolj specializiranimi strokovnjaki, predvsem pa z močno prodajno službo. Očitno je namreč, da temu SOZD Tehnike kot gradbeno podjetje ni kos. Vsa letošnja proizvodnja praktično sploh še ni prodana.

Strokovnjaki Gorenja, ki so bili povabljeni, so si tovarno natanko ogledali. V svoji študiji navajajo cel niz pogojev. Predvsem želijo, da bi bila tovarna prosta bremen! Pogoji so težki, po vsej verjetnosti pa edini izhod. Gorenje izraža pripravljenost za sodelovanje, če bi odgovorni dejavniki dosegli podaljšanje roka odplačila zapadlih bančnih posojil in ugodnejše pogoje nadaljnega vračanja. Strokovnjaki Gorenja tudi ugotavljajo, da bi za normalno proizvodno tovarne bilo treba investirati vanjo nadaljnjih 45 do 50 milijonov dinarjev. Šele zatem bi lahko izkoristili njene zmogljivosti tako, da bi lahko leta 1979 proizvedli 650.000 kvadratnih metrov ploščic; celotni dohodek bi s tem povečali na 88,5 do 90 milijonov dinarjev, kar bi pomenilo prvič tudi ostanek dohodka - 4,1 milijona dinarjev.

V danih, nič kaj zavidljivih razmerah ne sme biti mesta za paniko ali nepreudarne odločitve. Vsi zaposleni si morajo navdse prizadevati za

re sestavu je tozdi IKG, že sprejeli sklep o ustavitvi proizvodnje, dokler se ne odpravijo pomanjkljivosti. V sami tehnološki je namreč toliko pomanjkljivosti, da normalna proizvodnja sploh ni mogoča. Do sklepa o ustanovitvi proizvodnje so znašale zaloge neprodanih ploščic že 120.000 kvadratnih metrov. Govora je celo že o remontu, kar je nepojmljivo, vseeno pa samo posledica slabega vzdrževanja. Po tem remontu naj bi tovarno pripravili za tehnični prevzem, 16. septembra pa so na drugi seji delavskega sveta sklenili nadaljevati proizvodnjo v dveh izmenah, čeprav je jasno, da v teh razmerah ni mogoče dosegati potrebne kakovosti. V sredo, 28. oktobra, naj bi bili v tovarni na vrat na nos izvedli celo tehnični prevzem o prebirne linije, ne da bi uredili še ostale stvari

ROKA GORENJA?

Ob tem seveda tudi ni manjkalo naporov, da bi tovarno v Račjem selu priključili h kakšni veliki delovni liniji.

GOBARSKA MEKA

Pišemo o gobah, omenjamo rekreacijo. Nabiranje tega gozdnega sadeža je danes „obsedlo“ že dobro polovico Slovencev in prav gotovo je v hoji po že orumenelem listju, bolj ali manj pogostem sklanjanju k tlom, predirljivih vriskih veselja ali razočaranja tudi nekaj rekreacije. To pa je delček vsega, kar nam ponuja gobarjenje. Za gurmane bo verjetno največji užitek sam „obred“, ki se prične z „dober tek“, konča pa s poželjivim rožljanjem po prazni skladi. Skratka, več kot stoletna tradicija gobarstva na Slovenskem dobiva danes zvonec naslov — moda. Moda, ki privablja staro in mlado, moda, ki ob vseh mogočih užitek ponuja tudi pelin.

Kje in kdo izmed Slovencev je prvi pojedel gobo, seveda ni zapisano. Stoji le, da pomeni dvajseto stoletje velik korak naprej pri organiziranju našega gobarstva. Prvo knjigo o gobah smo dobili Slovenci 1923, spisal pa jo je Ante Beg. Ta literatura je med vojno še kako koristila, kajti mnogi partizani so si glad tešili prav z gobjo pojedino. In še dva podatka: prva gobarska sekcija je nastala pred 16 leti v Ljubljani, osem let kasneje pa se je preimenovala v samostojno mikološko društvo Slovenije, ki danes nosi naziv Zveza gobarskih družin Slovenije. Številne dolenjske gobarje v njej zastopa le Ribnica. Premalo!

Slovenija je med evropskimi deželami znana kot gobja Meka. Kako tudi ne, ko je danes z gotovostjo ugotovljenih na naših tleh okoli 900 (različnih) vrst gob, pravijo pa, da jih še najmanj dva tisoč ni raziskanih. K temu dodajmo še, da k znanim vrstam vsako leto prištejejo še petdeset do šestdeset novih. Toda sami se raje ne štejejo med te „odlikovalce“, nabirajmo to, kar zanesljivo poznamo. Dva letošnja smrtna primera zastrupitev z gobami naj bosta v opozorilo; pri enem od teh je šlo za sedemmesečnega dojenčka...

In kako je z domačimi, slovenskimi nazivi za ta gozdni sadež? Doslej 900 raziskanih vrst že ima svoja imena; največ jih „podeli“ terminološka komisija pri mikološkem društvu, v zadnjem času pa tudi eden najbolj znanih evropskih gobarjev dr. Dušan Vrščaj. Za slednjega celo pravijo, da pozna vseh 900 vrst gob. Sicer pa se z nazivi marsikje zapleta zaradi narečnih posebnosti; omenimo le Dolenjce, ki so priznani naziv „golobica“ v veliko primerih prekrstili v „sivka“. In ko smo že pri Dolenjcih: naša pokrajina je še posebej značilna po množicah gobanov, golobic in mušnic. Nekateri gobarji se še prav gotovo spominjajo izredne letine pred štirimi leti, ko so bili prtljažniki avtomobilov naravnost

natrpani z gobami, splošno pa je znano, da bomo največ sreče pri nabiranju imeli v soparnem, vlažnem vremenu s temperaturo med 20 in 25°C.

In zakaj je goba naenkrat postala tako priljubljena? Ljudje po svetu z vse večjo vneto in resnobo jemljejo ta gozdni sadež kot enega najpomembnejših v človeški prehrani. Izreden ekonomski pomen, ki se kaže z visoko hranljivo vrednostjo, poseben okus in ne nazadnje ugotovitev, da so v užitnih gobah našli tudi vrsto antibiotikov. Tudi izkoriščenost morebitnih odpadkov pri predelavi ali kuhi gob je velika: primerni so za hranjenje domačih živali, predelavo v moko, za krmljenje rib in rakov v ribnikih, perutnine v kombinatih itd. V nekaterih deželah sveta so nas pri tem že prehiteli, medtem, ko smo med Jugoslovani Slovenci daleč spredaj.

Naši gozdovi dajejo po predelavi poprečno okoli 170 ton suhih gob na leto. Veliko število. Ocena iz leta 1925 pa pravi, da bi Jugoslovani lahko vsako leto pridelali okoli 1.000 vagonov posušenih gob. Prav gotovo ji ne gre verjeti, saj velja podatek za doslej najbogatejšo gobjo letino, ki so jo zabeležili leta 1924. Pa še zaradi nečesa ne. Množica strokovnjakov namreč danes sodi, da smo s s kemijo onesnaženim okoljem dobili doslej največjega sovražnika gob, kar

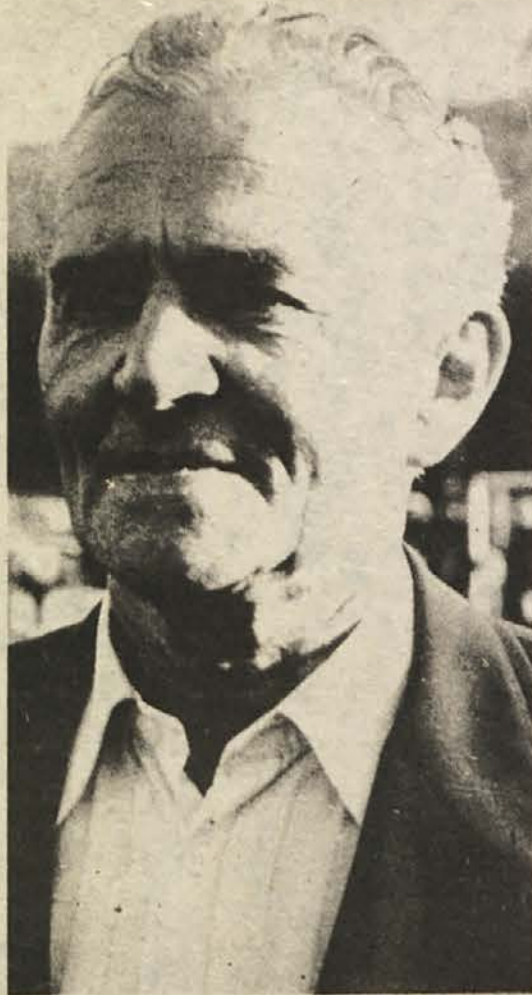
prav gotovo zmanjšuje zadnje letine. In nena zadnje: vsesplošna invazija motorizacije v naše gozdove obljublja, da bodo nekega dne povsem izropani. Sami vemo, zakaj.

V dobrem in zdravem okolju pa zna goba prav zanimivo skrbeti za svoj razplod. Po slednjem jih tudi delimo v številne vrste, katerih število že prekaša višje organizirane rastline, vključno s cveticami! Več kot očitno torej, da bi opis razploda zahteval posebno knjigo.

In končno lahko goba odigra še sila važno vlogo pri preprečevanju družinskih preprirov. Čudno, kaj? Pa vendar bomo v tem gozdnem sadežu našli precejšnje količine vitaminov B₁ in B₂, ki še kako pomirjujoče vplivata na živce. Nadalje so gobe bogate z antirahitičnim vitaminom D, kot tudi z vitaminom A (posebno lisičke).

Zapisu, ki je nastajal na nedavni gobarski razstavi v Ljubljani, pa moramo dodati željo vseh slovenskih gobarjev: ustanovite tudi Novomeščani gobarsko društvo! Že zaradi izrednih bogatih terenov, zaradi ljudi, tistih, ki jim ni vseeno, kakšna bo usoda gob v naših gozdovih, tistih, ki bi radi v gobjem svetu spoznali še kaj novega. In slednjega imajo slovenski gozdovi še veliko na „zalogi“.

ZAGLEDAN V KRALJICO ŠPORTOV

Kaj presenečen je bil tisoč devetsto štiridesetega Ljubljančan dr. Jože Glonar, slavist, prevajalec, jezikoslovec, urednik in bibliotekar. Zvedel je namreč, da se odpravlja njegov sin Jože v Turčijo, in sicer na nekakšne atletske tekme. Na njih naj bi, kot je mimogrede nekje zvedel, nastopili najboljši atleti iz balkanskih

dežel. In bil je malce začuden, tudi nejevoljen. Menil je, da njegovemu sinu šport ni potreben. Nemara je celo upal, da gre za šalo. V večernem kramljanju z obetajočim mladim državnim reprezentantom pa se je prepričal, da gre sin res na športno prireditev, in sicer v Carigrad. Zdelo se mu je, da je njegov fant kaj nenavadne, nerazumljive čudi, in bil je zaskrbljen. Mož, ki je

mного prevajal iz češčine, hrvaščine, latinščine, ruščine, nemščine, poljščine (med drugim je poslovenil tudi Reymontove „Kmete“) in po cele dneve predsedel v knjižnici, kjer je pisal jezikoslovne, književnozgodovinske in etnografske članke, urejal Ljubljanski zvon, sina nikakor ni mogel razumeti.

Na dogodke izpred sedemtridesetih let se danes predstojnik novomeške organizacijske enote Zavoda za šolstvo SR Slovenije Jože Glonar, ki je 7. septembra letos dopolnil šestdeset let, rad spomni. Zakaj očetovega ravnanja in nerazumevanja mladi športnik ni obsojal. Vedel je, da možje, kakršen je bil Jože Glonar, le stežka priznajo šport. In ravno zato se je jezikoslovčev sin odločil za takrat negotovo in nejasno športno pot. Sklenil je, da bo dokazal, da telesna kultura ni prav nič manj pomembna od drugih človekovih dejavnosti.

„Vsemu je kriv,“ je napel lok spomina Novomeščan Glonar, „Ljubljanski stadion. Stanovali smo v njegovi bližini in zavoljo tega sva bila z bratom kaj pogosto na njem. S sosedomi frkolini smo večkrat pripravili nekakšna tekmovanja. Medtem ko je bil brat najhitrejši na kratkih progah, sem bil vedno najmočnejši na dolgih. Oče je bil zaposlen za znanstvenim delom in prevajanjem in je na družino prepogosto pozabljaj. Tako sva se s pokojnim bratom vzgajala na stadionu in okoli 1936 sem se poskusil v nogometu. Kot spretnega srednjega igralca so me poznali malone vsi obrambni igralci in se pred zadetkom zavarovali z nešportnimi prekrški. Še pravi čas sem se zato vrnil na atletske steze. Oglasil sem se pri takratnem znanem trenerju Avstrijcu Otu Klajnu. Ko me je videl, je najprej odkimal. Ni verjel, da bi lahko s poškodovanimi nogami tekal. In ker je bil glavni trener za Slovenijo, se pravi edina moja prava priložnost, da se izkažem, se nisem pustil odgnati.“

Nadobudni Glonar je začel vaditi 1937. Hitro je napredoval in dosegal vse boljše čase. Avstrijec je odkril, da ima izredno nadarjenega, marljivo in zagriženega atleta. Čez tri leta se je Avstrijčeva napoved uresničila. Komaj triindvajsetletni Ljubljančan se je uvrstil v državno reprezentanco, ki je nastopila na 1. balkanskem

krosu. Dres z državnim grbom sta oblekla še dva bolj izkušena dolgooprogaša. Osvojili so prvo, peto in sedmo mesto. Slovenec je bil sedmi in tako pripomogel, da je njegova ekipa osvojila prvo mesto. Tako je jezikoslovčev sin v daljnem Carigradu postal balkanski prvak in dobil zlato medaljo.

„Zanimive so bile takratne metode treninga,“ je povzel Glonar, „kajti trenerji so bili prepričani, da je potrebno vaditi samo vsak drugi dan. V zimskem času pa mi je Klajn, ki je veljal za sodobnega in podkovanega trenerja, prepovedal vaditi. Pa se z njim nisem strinjal: moči sem nabiral na smučeh in kmalu ugotovil, da imam popolnoma prav. Udeležil sem se nekaj smučarskih tekov, tudi znanega 30-kilometrskega na Mojstrani. Še dva kilometra pred ciljem se mi je obetala imenitna uvrstitev, nakar se mi je zlomila smučka.“

Vojna vihra je marsikomu krepko prekrizala življenjske načrte. Glonarju, takrat najbolj nadarjenemu in obetavnemu tekaču na dolge proge, je onemogočila tekmovalno kariero. Pa ni obupal, zakaj vedel je za svoje poslanstvo. V Novo mesto je prišel decembra 1945. Okoli sebe je začel zbirati atletske nadarjene mladino. Vadili so kar na nogometnem igrišču v Kandiji in kasneje na imenitnem stadionu na Loki, na Stadionu bratstva in enotnosti. Da so pod Glonarjevimi vodstvom Dolenjci dobro delali, dokazujejo kasnejši državni reprezentanti Marjan Špiler, Tine Zaletelj, Jelka Hudetova, Marjan Potrč, ki je bil nekaj časa slovenski rekorder v skoku v višino, in kopica atletov, ki je dosegla lepe uspehe v republiškem merilu.

Ko je pred kratkim v časopisih zagledal notico, da praznuje visok življenjski jubilej, se je spet začel spominjati in vprašal: šestdesetletnico? Zlasti zato, ker mu ob delu vedno zmanjkuje časa. Pa tudi zaradi tega, ker še vedno rad zavija na stadion. In takrat se počuti mladega. Takega, kakršnega njegov oče nikoli ni mogel razumeti. Sedaj je prepričan, da bi ga oče — jezikoslovec danes razumel in bil z njegovim delom povsem zadovoljen.

JANEZ PEZELJ

VOJAŠKI KOTIČEK

PRI ZEMLJI JE VSE V PILOTOVIH ROKAH

Še pred drugo svetovno vojno je bilo odločilnega pomena, če je letalo zmoglo za 50 do 100 kilometrov večjo hitrost od lovskega letala, ki ga je zasledovalo. Ta zaloga hitrosti je bila prednost, ki je počasnejšega nasprotnika obsodila na nesprejemljivo velike izgube. Danes je zanimivo vprašanje, ali hitrostne prednosti v zračnem boju še pomenijo toliko kot nekdanj.

Po težavnem preboju zvočnega zidu so hitrosti lovcev kar hitro dosegle dva maha. Nadaljnji razvoj do 2,5 ali celo treh mahov je bil precej počasnejši. Hitrost treh mahov je še dandanes neke vrste tehnološka medalja državi, ki zna narediti zapleten splet kovine in elektronike, ki leti s trojno hitrostjo zvoka.

Zanimivo pa je, da so kljub številnim koničnim dosežkom na tem področju tudi v najmodernejših oborožitvah še vedno najbolj številni lovski bombniki in frontni lovci s hitrostmi, ki so manjše ali pa približno enake hitrosti zvoka.

Če se zdaj ozremo na staro formulo, ko je hitrost 50 ali 100 kilometrov več na uro pomenila ob povprečno spretnem pilotu gotovo zmago, bi bilo danes razmerje hitrosti od 2,5 do 3:1 več kot nevshečno. Po starih merilih bi bila ta enačba za lovce, ki zmorejo območje enkratne hitrosti zvoka, naravnost katastrofalna. Kot

muhe bi popadali z neba, piloti v hitrejših strojih bi uprizorili, kot temu sami pravijo, „strelsko veselico na sedeče race“.

Vendar ni tako. Razmerje hitrosti je le navidezno. Hitrosti od 2,5 do treh mahov je mogoče doseči le na višini več kot 20.000 metrov. Na teh višinah pa letala, ki ne zmorejo kaj več kot hitrost zvoka, sploh ne letajo. To praktično pomeni, da se supersoniki pri vsej svoji veličastni hitrosti nimajo s kom boriti. Vsaj do takrat ne, ko ni na visoki ravni nobenega enakovredno hitrega sovražnika.

Neusmiljeni zakoni aerodinamike pa po drugi strani terjajo, da super nadzvočneži z vso svojo zalogo hitrosti pri zemlji ne morejo leteti hitreje od 1,15 maha. Še do nedavnega je veljal rekord s krili gibljivega ameriškega lovca F-111, ki je pri tleh dosegel hitrost 1,3 maha. Dosežek so zabeležili ob povsem mirnem vremenu, česar v bojnih razmerah seveda ni pričakovati.

To praktično pomeni, da letalo, katerega hitrost je okoli zvočne, na majhnih višinah ni podrejeno visoko zvonečim mahom. Ve se tudi, da zmore večina supersonikov pri tleh le nekaj več kot hitrost zvoka. Prednost supersonika je v prizemnem zračnem napadu le v hitrosti prestrežanja. Če podzvočno letalo ni opazilo, da se mu iz zadnje polsfere približuje nadzvočno letalo, se bo seveda le stežka izognilo sestrelitvi. V tem primeru je prednost večje hitrosti očitna, podzvočno letalo ne more prestreči nadzvočnega.

Vendar je tudi tukaj nekaj pogojev. Predvsem je treba upoštevati, da je napad pri tleh uspešen le z obstreljevanjem iz topov, izstrelki „zrak-zrak“ so na teh višinah neučinkoviti. To velja za skoraj vse vrste vodljivih in samovodljivih projektilov. Dejstvo je torej, da projektili „zrak-zrak“ ne morejo biti edino in absolutno orožje sodobnih lovcev.

Vprašanje prizemeljske premoči pa se še bolj zaplete, če je pilot podzvočnega letala pravčasno opazil nadzvočno sovražnikovo približevanje. V tem primeru velja navodilo, naj se takoj začne obračati proti napadalcu, in to z največjim dovoljenim koeficientom obremenitve.

Zavoj terja spremembo smeri tudi pri napadalcu, ki mora z največjo mogočo kotno hitrostjo doseči za streljanje ugoden položaj. Zvižjača teh prizemeljskih dvobojev pa je v tem, da je največja kotna hitrost supersonikov pri obračanju le 0,75 do 0,90 maha. Njihova žrtev, ki pa se kaj hitro lahko prelevi v napadalca, zmore pri ostrem obračanju 0,80 maha. To pomeni, da ima nadzvočno letalo premoč le v prvem iznenadnem spopadu, kasneje pa njegova začetna prednost čedalje bolj kopni.

Taka je približna formula, do dejanskega preizkusa v večjem obsegu namreč do danes še ni prišlo. V Vietnamu in na Bližnjem vzhodu (obojje lokalnih bojišč velja za vzorec) skorajda ni bilo primera, da bi bilo letalo na veliki višini sestreljeno s klasičnim načinom prestrežanja. Precej letal je bilo sestreljenih med iznenadnimi napadi na srednjih in majhnih višinah, večina pa pri klasičnih letalskih spopadih. Kot za časov Rdečega barona ali Clostermanna. Tipičen primer takih spopadov je boj, ki se začel na srednjih ali majhnih višinah, med spopadom pa se letala spuščala vse niže. Vietnamska in

bližnjevzhodna izkušnja narekuje, da je največja hitrost v začetku dvoboja okoli 1,5, običajno pa le 1,2 maha.

Če si primarno hitrost nadzvočnih letal ogledamo nekoliko natančneje, kaj lahko ugotovimo, da približno ustrezajo največjim hitrostim tako imenovanih okolizvočnih letal. To pa pomeni, da se dvoboj (ne glede na največjo zmogljivost te ali druge strani) odvija v mejah hitrosti zvoka.

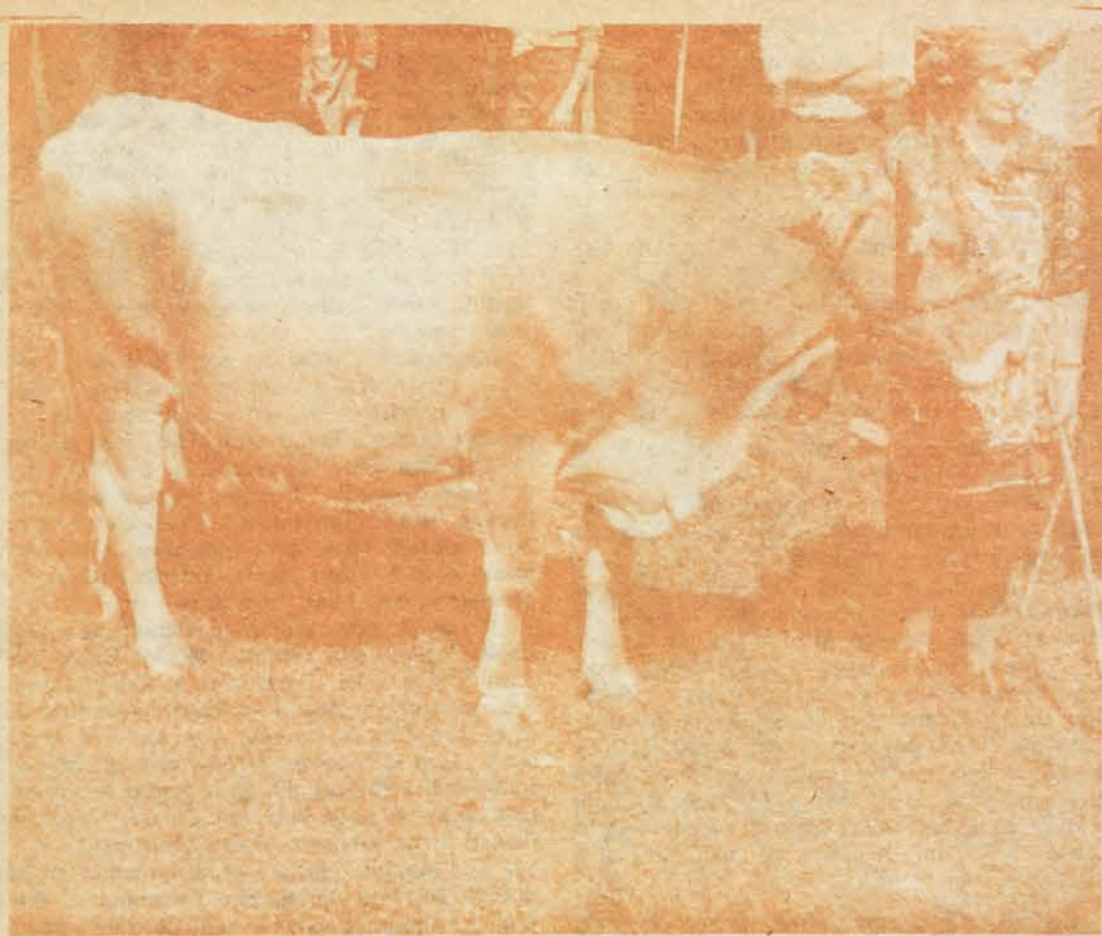
Iz vsega tega sledi, da je nadzvočna zmogljivost koristna predvsem za rutinsko prestrežanje na velikih višinah. Supersoniki imajo prednost tudi v tako imenovanih območjih prehodne zmogljivosti. Hitreje se lahko postavijo v položaj za obstreljevanje s topovi ali raketami. Če pa se

napadalec v tem prehodnem delu, v uverturi k zračnemu dvoboju ne bo znal najbolje postaviti, se bo razvil letalski boj z manevriranjem in ob hitrostih, ki se približujejo hitrosti zvoka. V takšnih okoliščinah pa supersonik v primerjavi z letalom, ki doseže le hitrost zvoka, nima kakšne posebne prednosti. Poleg topov odločajo pilotove oči, roka in znanje. Klasika.

M. B.

LEPOTA NA KRAVJI NAČIN

Natanko pred 130 leti je Matija Vertovec „fajmošter v Šent-Vidu nad Ipavo, tovariš c.k. kmetijskih družb na Krajskim, Štajerskim in Goriškim itd.“ zapisal v uvodu v svojo „Kmetijsko kemijo“, ki je druga knjiga s področja kmetijstva v slovenskem jeziku, med drugim:

„Ako bi se kmetijska kemija v celi naš narod vcepila, in se mu vrasla; kakošna bi neki bila naša domovina čez 20 – 30 ali 50 let? – Ljudje zdravi, lepi in krepki, hlevi polni dobro rejene in zdrave živine; dežela modro obdelovana, v prijeten raj spremenjena; pridelki, de bi se ne vedlo kam z njimi, bi zdelani in nezdelani plavali na vse kraje iz Slovenije; velika kupčija bi se odperla, in domovina blaženosti bi čez vse naše zapopadke rasla.“

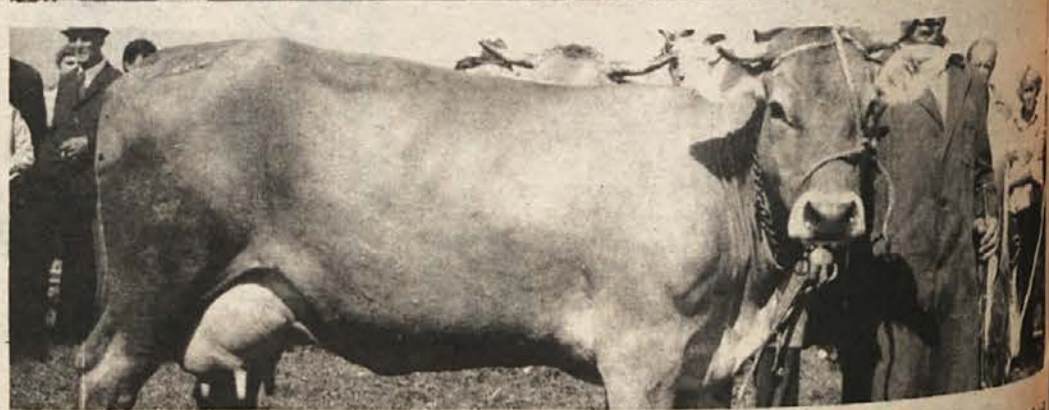
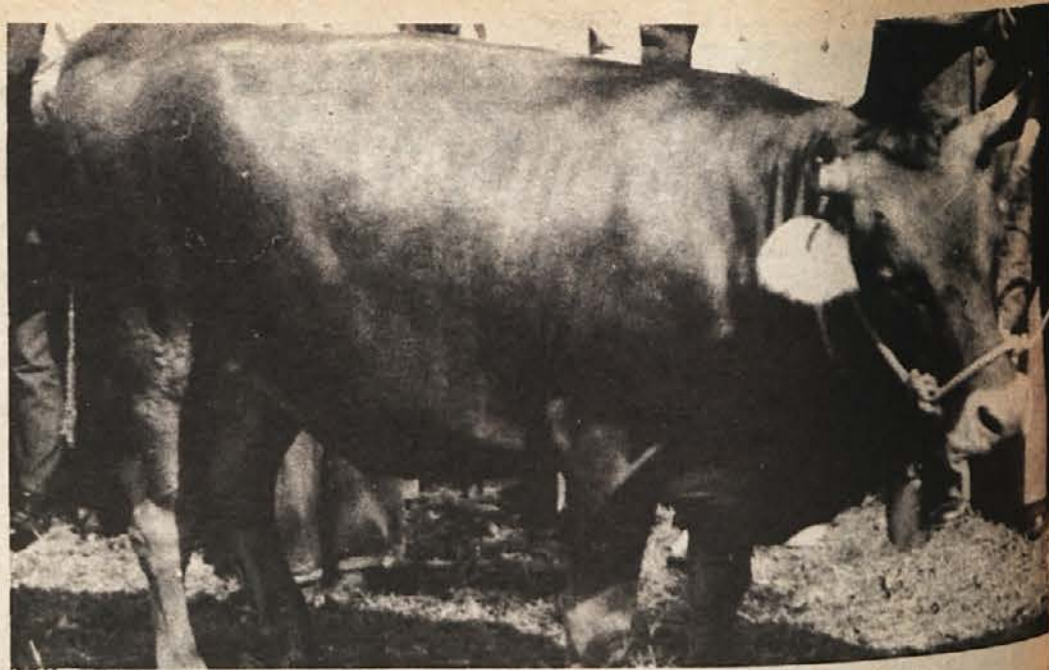
Pred približno 100 leti je bilo po vsem Dolenjskem razširjeno svetlo enobarvno govedo, ki je bilo bolj majhno in skromno za prirajo. Bilo je skrižano z drugimi pasmami. Vendar vsa križanja niso zadovoljila rejcev, ki so težili za večjo prirajo žive teže in mleka. Iskali so novo pasmo. Odločili so se za uvajanje rjavega goveda iz avstrijskih dežel in Švice.

Napredek živinoreje je bil mogoč le na organiziran način. Prva takih organizacij je bila ustanovljena leta 1909, in sicer Živinorejska zadruga v Sodražici (danes sodi to območje v KZ Ribnica). Leta 1910 so kupili več bikov rjave pasme iz Montafona. Križanje je bilo uspešno, saj je novo govedo dajalo več mleka in mesa.

Na prvi razstavi 1913 so že pokazali prve krave križanke. Po njej so kmetje privezovali več križank. Takratni živinorejski odbor zadruga v Sodražici je nekaj let kasneje uvozil iz Švice še nekaj novih živali za izboljšavo in utrjevanje pasme.

Izkušnje sodražskih živinorejcev so osvojili tudi v okoliških krajih, med drugim z območja Velikih Lašč in Bobropolj, kjer so že 1896 ustanovili Kmetijsko društvo, ki je bilo registrirano kot prva kmetijska zadruga na Kranjskem. Sodražski kmetje so prve doma vzrejene rjave bika prodali prav v bobropoljsko zadrugo.

Pred 50 in 40 leti so iz tega območja oziroma rejskih okolišev še prodajali plemenske bika rodovniškega porekla v druga območja Slovenije in Jugoslavije. Posebno živahna pa je bila prodaja pred 30 oz. 20 leti, ko so več let izvažali plemen-

ske živali tudi v Grčijo in Bolgarijo ter tako po 100 letih najbolj zvesto uresničili misel pisca Kmetijske kemije Matije Vertovca, saj je živina „plavala na vse kraje iz Slovenije“, ker se je „velika kupčija odperla“.

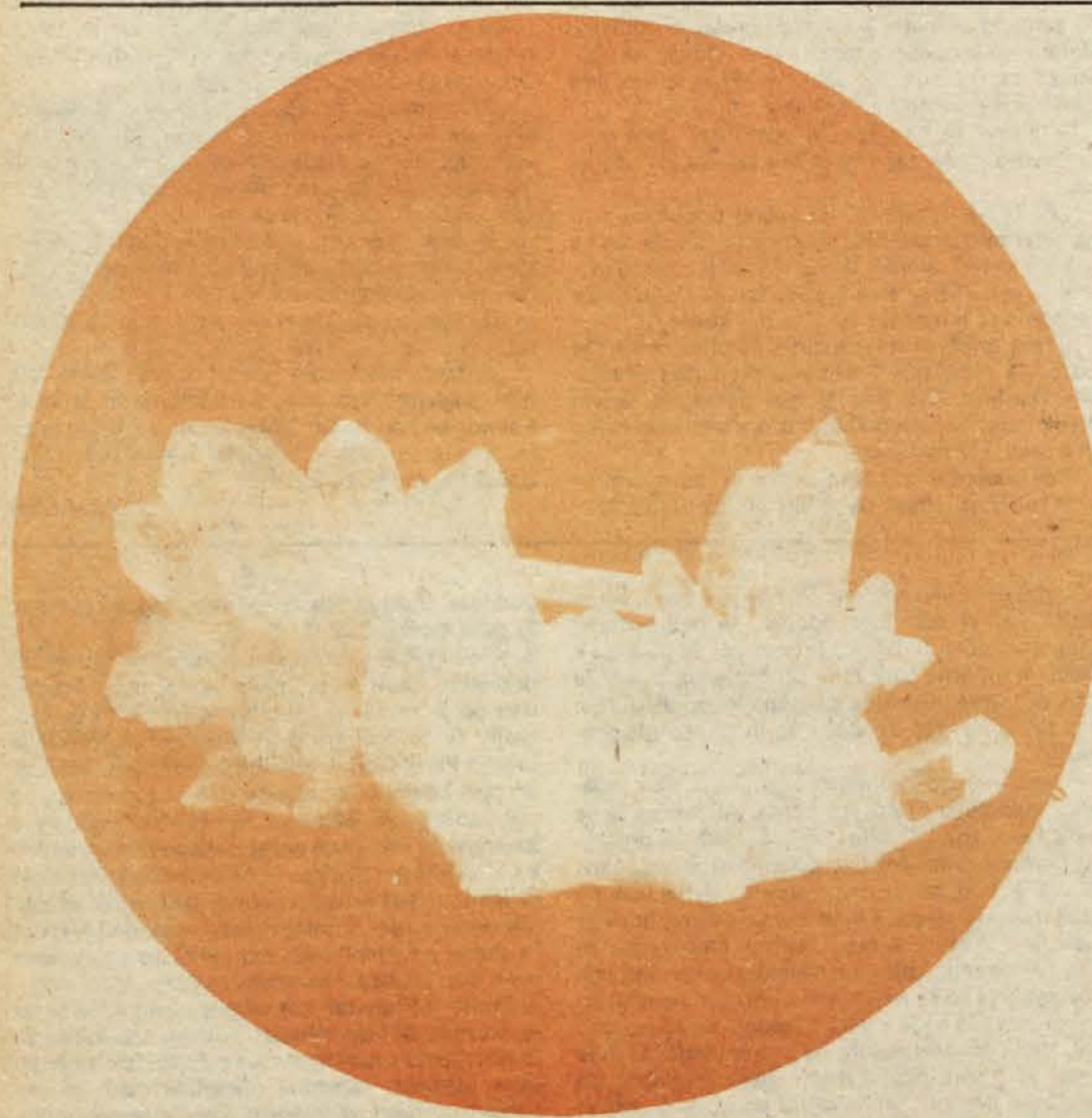
Razstava plemenske govedi rjave pasme 10. septembra na Slemenih nad Sodražico pa je pomenila oceno napredka živinoreje v zahodni Dolenjski v zadnjih 10 letih, ko se vedno bolj uveljavljajo sodobne kmetije, ko so začeli uvajati osemenjevanje s semenom ameriških bikov rjave pasme in ko nenehno narašča potrošnja mleka in mesa. Tako je na območju Zahodne Dolenjske odkup mleka posebno hitro porastel v zadnjih desetih letih, in sicer na območju KZ Ribnica od 1.488.000 l na 3.670.000 l, na območju KZ Velike Lašče od 472.000 l na 1.104.000 l, KZ Dobropolje od 472.000 l na 924.000 l in na območju tozda Kooperacija ZKGP Kočevje od 680.000 na 1.083.920 l. Na večji odkup je razen primerne cene vplivala še boljše organizirana odkupna mreža in kooperacijska proizvodnja.

Zanimivost razstave na Slemenih je, da je bila ocenjena za „šampionko“ 4-letne krava Mela, last

Jožeta Riglerja iz Praproč. Odločen pri oceni bil le njen videz, ampak da daje po drugi strani kar okoli 7.200 kg mleka; pričakujejo pa, da ga bo dajala v kratkem že blizu 8.000 kg. Ta krava je še evropskega porekla, se pravi, da nima v sebi ameriške krvi, kot jo ima več drugih, dobro ocenjenih krav in vse telice. Čeprav šampionka in ameriške krvi, pa je razstava pokazala, da bodo po tem najvišjem priznanju že v bližnji bodočnosti posegale prav te krave, saj jih je že tozda cela vrsta prejela častne zvonce, nagrade in priznanja.

Seveda pa uspešne živinoreje ni brez dobrih kmetijskih strokovnih služb in drugih služb, ki pomagajo kmetijstvu. Tega so se zavedeli tudi organizatorji razstave na Slemenih, ki niso pozabili priznanj le najboljšim rejcem oziroma živinorejcem, ampak tudi Živinorejski skupnosti Slovenije, več strokovnjakom, zaslužnim za pospeševanje selekcije živine. Dobili so jih tisti, ki so po rednega dela, se pravi tudi v prostem času, delovali za napredek živinoreje.

JOŽE PRIMIC

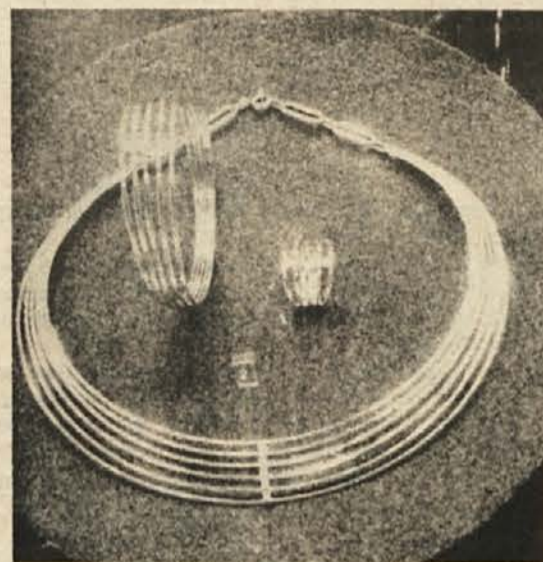

LEPO NI TUDI NUJNO DRAGO

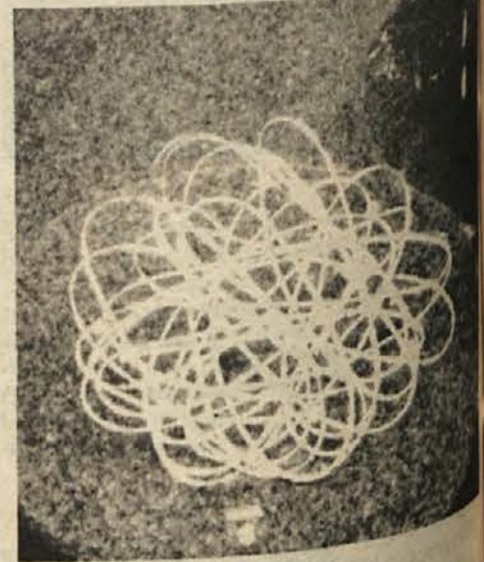
Nakit še vedno velja za znamenje blaginje; pomeni nam trdno naložbo, ki ji še čas ne pride do živga. Zanimivo je, da postajajo ravno zlatarji pobudniki, da bi tudi pri nas nakit postal še kaj drugega kot zrcalo stanu. Celjska Zlatarna je bila od 23. septembra do 2. oktobra že enajstič gostitelj znane zlatarske razstave. Tokrat ji niso pridali naziva „mednarodne“, čeprav so skupno s 16 jugoslovanskimi izdelovalci nakita sodelovali tudi Madžari. Nekateri se namreč prav s takimi nazivi trudijo med kupci ustvarjati svetovljansko svojo, po navadi lažne kakovosti.

Celjske Zlatarne gradijo na svoji več kot tristoletni tradiciji. Z 800 zaposlenimi in 130 starimi

milijardami brutto proizvoda so postale industrija. Vrsto let niso samo pojem za dober nakit doma, temveč vse bolj tudi v svetu: z laskavimi priznanji prihajajo že vrsto let domov iz Zahodne Nemčije: letos so vzbujali zanimanje med uglednimi svetovnimi firmami prek velike luže na razstavi v New Yorku. Za srednjevropske pojme majhno mesto Celje je ob tem spet enkrat poskušalo biti sejmsko, in to kar dvakratno – z imenovano zlatarsko razstavo in obrtnim sejmom. Slednji, ki je bil v športni dvorani, je bil dovolj bučen, pa tudi na zlatarski razstavi (v umirjenem okolju kamenitih skulptur celjskega Lapidarija) ni manjkalo obiskovalcev.

Kar najbolj se približati običajnemu potrošniku, to je bila želja letošnjih razstavljalcev. „Nakit, vaš vsakdanji spremljevalec“ so poimenovali razstavo in v isti sapi poudarili novinarjem na tiskovni konferenci željo po prevzgoji naših kupcev. Bolj kot samo drago kamenje in zlahodne kovine je postalo namreč pomembno oblikovanje nakita. Ravno v tem pa niso samo mojstri oblike, temveč tudi izbora najrazličnejših materialov. Seveda ni mogoče trditi, da so topoglavi samo naši kupci, kajti celo v evropskem merilu velja, da obiskovalci niso našli skupnega jezika s trgovci zaradi svoje „naprednosti“. Kdor si zagotovi to, bo nedvomno tudi bolj prodajal. Oblikovanje nakita se je podobno kot marsikje v umetnosti približalo svetu fantastike, to so lahko videli tudi obiskovalci celjske razstave. Materiali niso več samo klasično zlato in drago kamenje (marsikaj takega je bilo mogoče videti tudi v izvornih kamninah, kot npr. največji evropski kristal kamene strele), temveč vse več platine, keramike in drugega. Prenekateri primerki nakita se je zgledoval po raznih vesoljskih oblikah. Podobno kot svetovni kreatorji mode gledajo naprej tudi oblikovalci nakita. Ravno na tej razstavi so hoteli zlatarji izmeriti razpoloženje obiskovalcev za kamen prihodnjega leta – namesto letošnjega citrina naj bi stopil na zgornjo stopnico namreč opal. Pri nekaterih zasebnikih je bilo sicer še mogoče videti težke in tudi načičkane primerke. Dobra šola tudi za nestrokovno oko so bile posebne vitrine celjske Zlatarne, kjer so ponazarjali razvoj svojega oblikovanja vse od leta 1965 do lani. Tokratna razstava je bila tudi premiera kolekcij nakita jesen-zima.

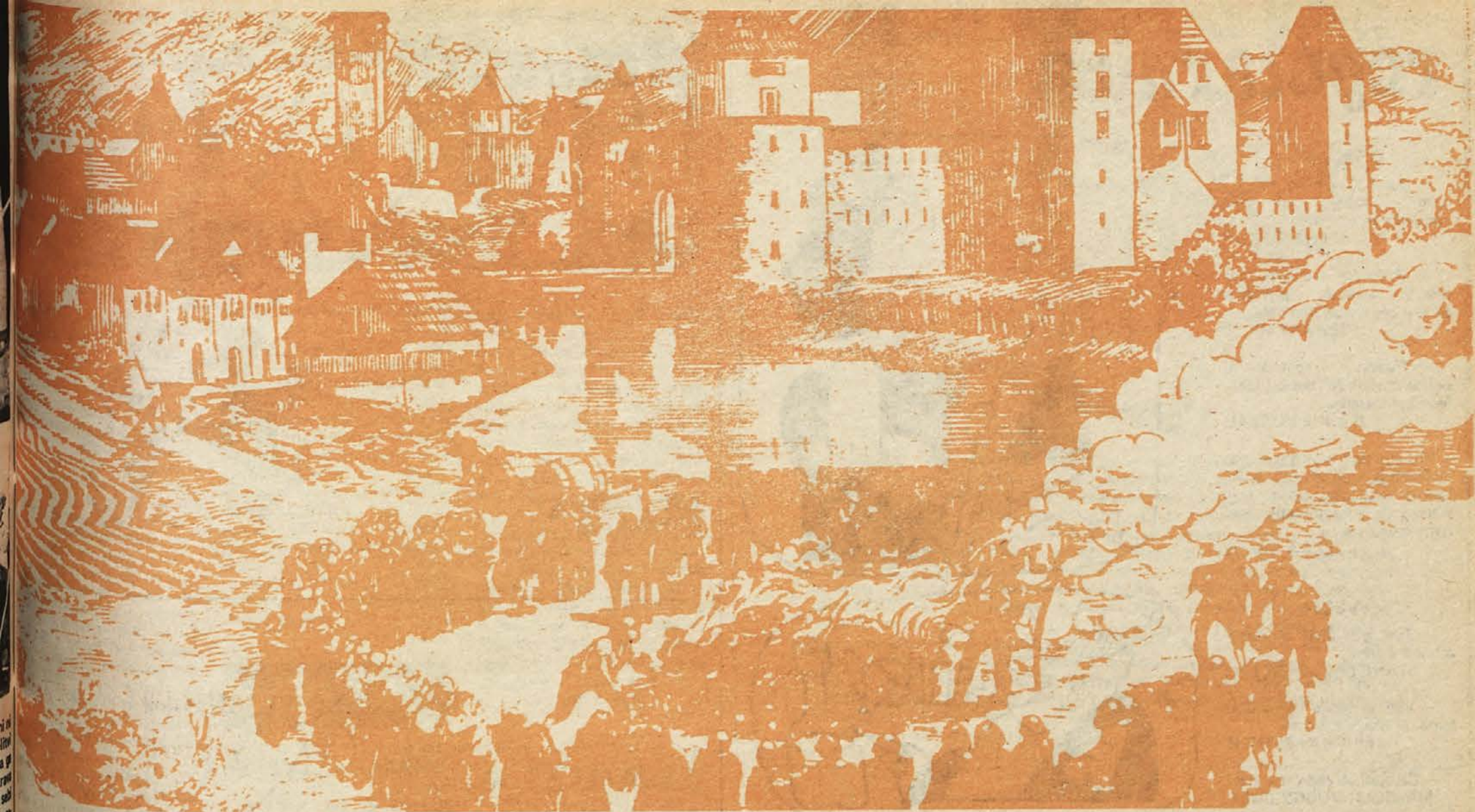

Naši sejmi so vse preradi le paša za oči, le ponavadi kasneje razstavljenega ni mogoče kupiti. Na celjski razstavi je bilo marsikaj napredno in na sami razstavi, in to po tovarniški ceni. Najboljše govornice iz celjske Zlatarne pa so novinarjem na tiskovni konferenci pred uradno otvoritvijo razstave zagotavljali, da bo vse, kar je bilo razstavljeno, mogoče kupiti v njihovi trgovski mreži najkasneje dober teden po razstavi.

Razstavo je spremljala vrsta prireditelj, od poslovnih razgovorov jugoslovanskih zlatarjev (zakaj npr. ne uspejo dobiti doma niti praska zlata, čeprav smo pomemben svetovni proizvajalec zlata) do znamenitega seminarja hampurjskega Juwelen inštituta. Ravno celjski zlatarji namreč še ni bilo znano, da v laskavim priznanjem te ugledne ustanove v državi: dva njihova oblikovalca, Slavko Jerič in Janez Zavolavšek, sta si pridobila strokovni naziv kot udeležena velika strokovna diamantne preizkušnje, kjer se jima je v okviru evropske konkurence gledalo pod prsta pet let.

Kakšna je bila ta razstava kot šola, bodo zlatarji ugotovili že v bližnjih mesecih. Tokratna strokovna žirija se je že v nedeljo odločila in vsa tri priznanja, zlato, srebrno in bronasto, dosojila tozdu Zlatarne Celje. Za katere izdelke razstave trajala anketa obiskovalcev za najlepši izdelan nad 300.000 dinarjev „težak“ madžarski šah ali kot peresce tanek obesek, niti ni pomembno, kajti če pri čem, si bodo pri nakitu okusi različni.

ALFRED ŽELEZNIK

XVI. stoletje lahko brez pomislekov imenujemo dobo čarovniških procesov. Zelo znan in eden najstarejših takih procesov na Slovenskem je bil leta 1546 v Mariboru proti nekim okoličan-
"Štajersko Karolino", ki je v času preganjanja čarovnic pomenila nekakšno kladivo čarovnic, pri Bizanciji oglejskemu patriarhu leta 1853 je moč razbrati, da so bile čarovnije močno razširjene tudi med goriškimi življem, vendar so tam za po-
hujšljiva opravila uporabljali milejše kazni.

Od leta 1660 pa do 1700 je zapisanih največ množičnih procesov zoper čarovnice v Sloveniji. Prave so bile zelo pogoste še v drugi polovici XVII. stoletja. Za ta čas poroča tudi Valvasor, da so bili vsi prebivalci Bočic, vasi ob Cerknškem jezeru, sežgani zaradi coprnštva. V Ljubljani je ugotovljen višek preganjanja čarovnic v letih 1691 in 1692, ko je bilo skrajno kruto pokončanih 26 oseb, zadnji večji proces pa je bil na Krakovskem leta 1701 v Ribnici. Nekaj let kasneje, tako poroča kapucinska kronika iz Krškega, so še vedno preganjali coprnice.

Glavna sodišča so bila v Mariboru, Ptuj, Ormožu, Ljutomeru, Gornji Radgoni, Hrastovcih, Celju, Krškem in Ribnici. Na zaslišanju so sodni-
ki poizkušali na vse načine čimprej zvabiti pri-
kazane. Najvažnejša mučilna orodja so bili palčni-
ke, natezalnica in čarovniški stol.

Preganjanje čarovnic je popustilo šele na začetku XVIII. stoletja. Leta 1766 je Marija Terezija podpisala patent, da se morajo morebitne pravde proti čarovnicam predložiti v osebno odločitev čarovnic, kar je, vendar še ni bila prepričana, da čarovnic ni. Napredek naravoslovnih ved in empirizem sta končno razblinila vse dvome.

DARILO SAMEGA HUDIČA

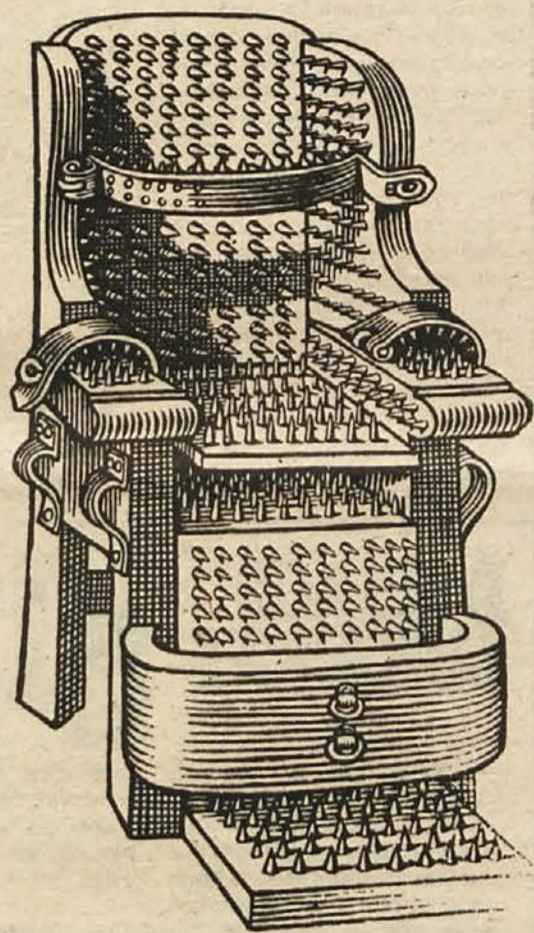
Pismo Tomaža Krznarja iz Ljubljane cesarju Maksimilijanu je redki in zelo dragocen dokument, ki je imel velik pomen v kasnejših čarovniških procesih.

Jera in žena Tomaža Krznarja sta bili veliki prijateljici. Po nekem njenem prepriču pa je prišla k Tomaževemu vajencu in mu prinesla volno, roke in noge pa je imel pobešene, kakor da bi se hrome, rekoč: „Položi tega možička pod posteljo svoje gospe!“ Ko se je žena cehovskega možička darilo samega hudiča. Bila je obsojena zaradi in opijevali, zaslišana, na mučeniškem stolcu je priznala tudi debele laži, nakar so jo obesili na smrt.

Tomaž Krznar prosi v pismu samega cesarja za odpuščanje, ker se želi vrniti domov, in za odpuščanje pravice, ki so mu jih cehovski mojstri odvzeli zaradi obsojene žene. Ta čas so krožile še druge čudne zgodbe. Boj-
nik se hči in dekla grajske gospode napotili na kopel v ba-
zenu. Menili sta, da bosta v vodi videli sliko bodočega moža. Za to je zvedel hlapec, splezal na drevo, ki je svojo krošnjo razprostrlo nad vodo, in čakal. Ko sta prišli na kopel, je bil zopet sam hudič. To zgodbo je vzel in upodobil Valvasor. Prav tako tudi tisto, kar je krožilo med gorjanskimi polharji. Gorjanci so bili tiste čase polni polhov. Lovili so jih od oktobra do polovila. Na predvečer Kozme in Damijana so postili, saj je naslednji dan meso zastripil hudič in ni bilo več užjitno.

IZJEMENJE V RIBNICI

V Ribnici je razburjal duhove leta 1701, že pred in tudi poslej proces proti Marini Sušark, ki je bila stara 40 let, poročena s čevljarjem Hanzetom, imela šest otrok in bila v „drugem stanu“. Obtožena je bila čarovništva.

šark, ki je bila stara 40 let, poročena s čevljarjem Hanzetom, imela šest otrok in bila v „drugem stanu“. Obtožena je bila čarovništva.

Obtoženko so dali na čarovniški stol. Po trurnem mučenju je priznala, da sta jo prijateljici namazali z maslom, nato pa so vse tri odletele na Klek. Tam je videla razne čarovniške ljudi in hudobne duhove. Sedeli so pri dolgi mizi, pili razno vrstno vino, jedli meso in druge jedi, kakor bel, črn in zvečer zelen kruh. Zraven so bili tudi godci in žvižgači. Na tej zabavi je dobila ljubčka, ki je imel človeško podobo, vendar je bil le hudobni duh. Imenoval se je Hanzel. Z njim je plesala in se potem tudi družila. Hudiču na ljubo je zatajila boga. Dabila je posebno znamenje. Hudič jo je krvavo opraskal po plečih in jo vpisal v svoj register. Prejšnje leto je naredila točo, ki je poškodovala polje proti Hrovači, spreminja se v ptiča in pobira po poljih žito in ga nosi v globoko jamo na Kleku.

Istočasno je potekal tudi proces zoper Lucijo Kersničevko, staro 60 let, poročeno in mater mnogih otrok. Obtožena je bila, da je pred tremi leti na Jernejevo ob enajstih ponoči sestankovala s svojo hčerjo in njenim enoletnim otrokom na polju. Na čarovniškem stolu so jo mučili 22 ur, potem pa je priznala, da se je udeležila več čarovniških sestankov na križpotjih in Kleku. Tam so imeli velike pojedine, jedli so bel, črn in zelen kruh. Imenitni gostje so sedeli pri zgornji mizi, preprostejši pa pri spodnji. Obtoženka je morala stati na glavi in drugim svetiti s svečo. Po obedu so plesali, njen plesalec pa je bil hudobni duh Urban, ki je bil po životu kosmat in mrzel. Po plesu je šla hudičevka spat s hudičevim Urbanom.

Lucija Kersničevka je čez nekaj dni zaradi strašnega mučenja v ječi umrla. Nekaj dni zatem so obglavili z mečem Marino Sušark, truplo pa sežgali na grmadi. Prav tako so odkopali truplo Lucije Kersničevke in ga sežgali.

KO JE VRAG RAZLAGAL SVET

Zraven še od eksimiranja posebej 30 kron
To je samo eden od računov.

ZAGOVORI, KOLOMONOV ŽEGEN, PREROKOVANJA

Prvotna čarovniška zdravilna oblika v ljudski medicini so zagovori, ki so jih vrači rabili pri zdravljenju boleznih in nezgod. Govorili so stalne obrazce, sprva zložene v ritmični obliki. Tak izrek je učinkoval sugestivno kot tolažba ali kot blažilna rotitev pred bolezenskimi in drugačnimi demoni.

Najstarejši doslej znani zagovor v Sloveniji je nastal mnogo prej, preden so se pojavile čarovnice, v XII. stoletju, in je bil zapisan v stiškem samostanu. Take čarovniške formule so se delile oblikovno v enočlenske, obsegale so samo čarovniški izrek, in dvočlenske, ki so imele v prvem delu legendarno zgodbo, v drugem pa izrek.

Med ljudmi, ki so se hoteli obvarovati hudičevega zla, so bili znani različni reki, ki so zahtevali, da bi bili uspešni, točno določen red in način izvajanja. Tega iz Ribnice je bilo treba izgovoriti trikrat zaporedoma, potihem ali naglas, vselej pa tako, da te nihče ne sliši:

Stoji, stoji silna skala,
na ti skali leži Irmbas.
Mati božja pride k njemu:
„Stani gori, ti Irmbas,
pomagaj temu človeku,
če je ogrizen ali popaden
od tega črva podzemeljskega.“

Žegni so bile čarovne molitve na listih, ki so jih poznali še pred Kolomonovim žegnem. Molitve so vzdavali v temelje hiš, nekateri so take popisane lističe nosili na golem telesu, da so jih varovali kuge, strele, čarovnije in vsega hudega. Majhne podobice so dajali živini med krmom, jedli so jih tudi ljudje, da bi bili varni pred boleznijo in uroki. Za kadilo so bile posebne podobice, tiskane na platno, namazane s smolo in voskom, podobica je bila tudi posuta z raznimi zrni ali vrbovimi mačicami, ki so veljale za učinkovito sredstvo za lahek porod. Amulet z večjim številom sestavljenih podobic so ljudje nosili kar pri sebi, posebno na potovanjih in v vojski. Nekateri so imele upodobljen Benediktov križec, imenovan kužno znamenje.

Kasneje se je pojavil Kolomonov žegen, ki je bil izdan v času velikih turških in šlezjskih vojsk. V prvem delu so samo obrambni žegni in molitve, v drugem pa zarotilne formule, navodila za klicanje duhov in za iskanje in odkopavanje zakladov. V njem je že zapisana beseda abrakadabra.

Apokaliptična prerokovanja so se po ustnem izročilu dolgo časa razširjala med ljudmi. V XVII. stoletju je v Nemčiji živel zelo spreten človek Dionizij Luksemburški, ki je ta prerokovanja izdal v rokopisu. Izvirnik za naše rokopise in prepise o antikristu je prav to delo.

Med našimi ljudmi so bila poznana še druga prerokovanja. Med najpomembnejše sodijo vsakokor Šembiljine bukve.

Preprosti ljudje, ki jih je cerkev držala v najstrožji pokorščini in nevednosti, so se posluževali vseh mogočih „zdravil“, kar najhitreje našli razlago za slabo žetev, točo, bolezen, kugo, mimogrede pa so si privoščili še nasladi in burna doživetja v sicer enoličnem življenju, ki si ga niso znali razlagati, dokler ni v dobi prosvetljenstva pognala korenin znanost, empirizem.

IGOR VIZJAK

ŽUPANOVA ŽENA ČAROVNICA

Stari dokumenti omenjajo sojenje deželnega krpavega sodišča v Hrastovcu pri Ptujju 80-letni županovi ženi Urši Triplat leta 1673.

V njeni skrinji so našli sumljive predmete in jo obdolžili čarovništva. Dokazni material so bili: zeliščni koren, zelišče tibiš in na dveh palčicah tolišči podobna snov. Zelišče ji je prinesla neka ženska z Uršlje gore – z njim in svečo so kadili otroka, da se v življenju ne bi bal – koren je bil zdravilo za neko notranjo bolezen, pa tudi za odprte rane, na dveh deščicah pa je bila navita popkovina in posteljica sina Matica in hčerke Marinke. Vse to je hranila, da bi dala kasneje otrokoma. Stara vera pravi: kdor to pri sebi nosi, mu bo setev bogato obrodila. Za vse te reči je menila, da niso hude, česar pa ji naglo sodišče ni vzelo v opravičilo.

Po šesturnem mučenju je priznala sestanek s hudičem in skupne pojedine. Iz lesene kanglice je pila konjsko vodo, kruh pa je spravila v žakelj, in ko ga je hotela naslednji dan vzeti, je našla svinjsko blato. Hudič se je ves čas hudoval nad kupčičem, zakaj mu je pripeljal staro in prismuknjeno žensko. Priznala je še mnoge laži.

Še isti dan ko je priznala, je bila zadavljena in sežgana.

Da se je to res dogajalo pred komaj tremi stoletji, pričča tudi račun ljubljanskega rablja Hansa Henricha Selliga. Pooblaščen cesarski rabelj je računal svoje storitve takole:

Dne 4. maja 1692 sem tri čarovnice ostrigel, za eno znaša 20 kron deželne veljave, to je 1 frank
Dalje, dne 5. maja dve ostrigel, znaša 40 kron
Dalje, sem nad štirim izvršil ostro torturo in od vsake mi pripada pol goldinarja, to je 2 franka
Dalje, sem teh pet čarovnic postavil na oder in jih ponovno snel, pripada mi 3 franko

P. S. Zapis je nastal med obiskom sobe vračeverja na gradu Bogenšperk. Zaenkrat je obiskovalcu na voljo le nekaj dokumentov bogatega materiala, ki mu bodo v restavriranih prostorih namenili prav kmalu še dve sobi.

ropotarnica

O MOŠKIH

— Moški je star, ko bolj kot tisto, kar kaže zunanji videz, občuduje ženske vrline.

SACHA GUITRY

— Priznanje moškega ima značaj spovedi, priznanje ženske ima značaj ponudbe.

STEWART MILLS

— Težava je v tem, ker si večina moških želi devico, izkušeno kot Mesalina.

JEANNE MOREAU

Največji dokaz zaupanja med moškimi je — prijatelju posoditi športni avto. Niti omembe ni vredno, če je v avtomobilu tudi lastnikova žena.

EDNA GRACE

O VESTI

— Tudi glas vesti se včasih zatakne v grlu.

STANISLAV JERZY LEC

— Vest je vedno točna ura, samo mi včasih kasnimo.

ERICH KAESTNER

— Časopisi so papirnata vest.

MALCOLM MUGGERIDGE

O ZAKONU

— Zakon je gotovo najbolj neobičajna mešanica biologije in prava.

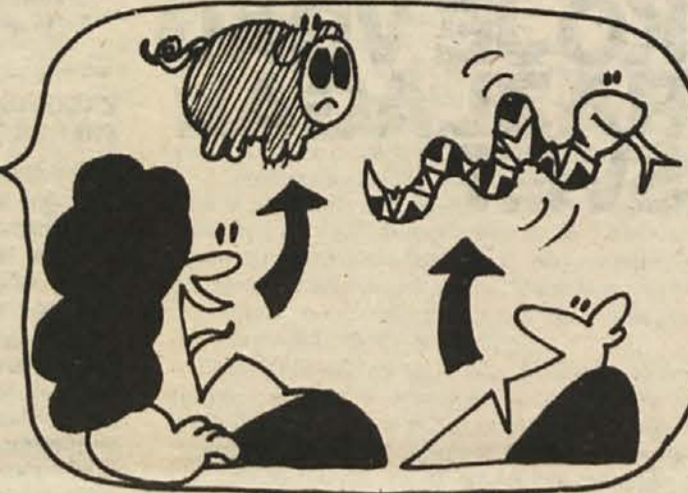
KURT HOEBEL

— Prvi znak nesporazumov v zakonu so časovno ločeni prehladi.

ROBERT LAMBKE

— Problem v zakonu je v tem, da je vsaka žena v srcu mati, vsak mož pa srčno prepričan samec.

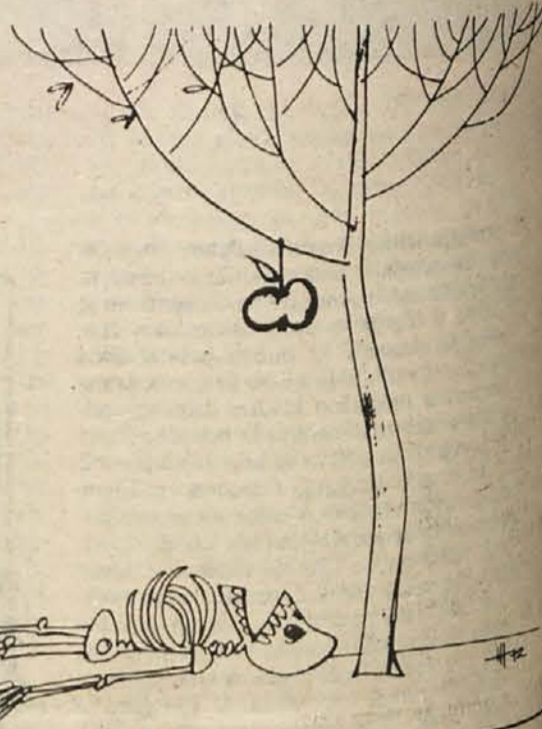
EDWARD VERRALL LUCAS

brez besed

BOŽO STEFANOVIĆ
JUGOSLAVIJA

HUGO HIIBUS
SOVJETSKA ZVEZA

za mlade je drugače

Malo mladih dandanes nosi klasično obleko in vse bolj se uveljavlja neki stil za mlajše, ki pa je povsem nekaj drugega, kot so na primer običajni plašči za jesen in zimo. Medtem ko so letošnji plašči vsaj ravni, če že ne široki in grozno frfotajoči, imajo širše rokave in so krojeni raglan ali s podaljšanimi rameni, so plašči za mlade drugačni.

Medtem ko so klasični plašči lahko podloženi, so plašči za mlade iz lahkega, debelega, toplega blaga in se nosijo brez podloge. Dostikrat ima blago lice na dve strani, tako da lahko danes nosiš enobarven plašč s pepita ovratnikom in manšetami, drugi dan pa pepita plašč z enobarvnimi obrobo.

Najraje bodo letos ljubitelji jeans mode hodili v jaknah raznih dolžin, značilno zanje pa je kar ro blago. Precej bo pletenih obrob pri rokavih, v pasu, pri ruskem ovratniku. Take jakne so bodisi kratke, so bluzoni, so malo daljše s pasom ali lahko zraven nosimo široko krilo ali pa hlače. Škornji so obvezni, vendar je višina spet različna.

V veselje mladih in starejših pa letošnji škornji za vsakdanjo rabo niso pretirano špičasti in imajo normalno široke in visoke pete, tako da bo hoja v njih dokaj udobna. Seveda pa so polškorenjci s paščkom hudo špičasti in peta postaja vse bolj svinčnik. Isto velja za čevlje.

Udobni so za hojo v službo, za sprehode, hudo špičasti pa za zvečer in gala prireditve. S tem se bo treba sprijazniti.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: gladišnik

Kilavec, grižnik, pljučnik, strček in treslika so še njegova neuradna imena. Gre za rastlino, pravzaprav njivski plevel z močno črnkasto vejnatno korenino in 50 do 90 cm visokim kosmatim stebлом. Listi so dolgi, pernat in nazobčani spodaj, manjši in napiljeni ter celorobni listki pa so raztreseni. Številni kratkocepljati, rumeno in prijetno dišeči cveti so zbrani v ovršen klas. Pod vsakim cvetom je podporni list. Iz plodnice se razvije s trdo lupino obdana rožka. Gladišnik cvete od junija do

septembra, najdemo pa ga ob gozdovih, ob potih in poljskih mejah, po sončnih gričih. Nabiramo vso rastlino, dokler cvete.

V domačem zdravilstvu uporabljajo gladišnik za zdravljenje pri različnih boleznih jeter in žolča, pa tudi pri pljučnih boleznih. Za zdravilo pripravljamo iz gladišnika čaj (ščepec ali 1 veliko žlico ali do 3 gr posušene rastline na skodelico vode). To pomaga pri bolnih jetrih, vranici, želodčnem in črevesnem katarju, proti za-

prtu, griži in driski, pri žolčnih kamnih, pri pesku in kamnih na ledvicah, pri protini, bolnem mehurju in tudi pri nekaterih kožnih boleznih.

Bolnik naj pije vsak dan do 3 skodelice gladišnikovega čaja. Še boljši pa je čaj, če doblimo malo črne marmelade ali lapuha, za bolna jetra pa peteršilj in poprovo meto. Za pomanjkanje uporabljamo zmečkano svežo rastlino ali pa vodo, kateri smo kuhali gladišnik. To vodo izpiramo vneto in njena usta in grlo pri angini.

DRAGO RIBIČ

To je sladica, ki jo lahko vsaka gospodinja naredi doma. Je nasitljiva in pripravna, če imamo večjo družbo. Recept smo dobili v novi Drenkovi gostilni v Bršljinu, povedal pa ga je kvalificirani kuhar Drago Ribič:

„Potrebujemo 50 dkg moke, 25 dkg sala, 3 rumenjake, vaniljev sladkor in malo kvasa. Iz pesti moke in nastrgane-

ga sala naredimo kepo. Preostanek moke zamesimo z rumenjaki in vaniljevim sladkorjem in malo kvasa v testo. Oboje pustimo stati najmanj 30 minut. Testo s kvasom mora biti na toplem in pokrito.

POtem oboje razvaljamo, najprej testo, potem povrhu kepo sala. To začnemo prepogibati kot serviato. Vsakič ko

prepognemo, vsakič povajamo. Ko je štirikrat prepognjeno in povajano, razrežemo v kvadrate. Na vsakega damo pol žličke marmelade in prepognemo na tri vogale. V popraženi pekač damo salčke, jih pomažemo z jajcem in pečemo v srednje vroči pečici kakih 20 minut. Še tople potresemo s sladkorjem.

salecki

